

ПРИКАЗ

13.01.2022

БОЕРЫК

№ 6-осн

Казан ш.

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының «Әлки урманчылыгының урман хужалыгы регламентын раслау турында» 2019 елның 12 февралендәге 80-осн номерлы боерыгы белән расланган Әлки урманчылыгы урман хужалыгы регламентына үзгәрешләр кертү турында

Россия Федерациясе Урман кодексының 83 статьясының 1 өлешендәге 9 пункты, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2018 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясының 3 өлешендәге 1 пункты нигезендә боерык бирәм:

1. Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгының «Әлки урманчылыгының урман хужалыгы регламентын раслау турында» 2019 елның 12 февралендәге 80-осн номерлы боерыгы (12.04.2019 №318-осн, 14.02.2020 №120-осн, 01.12.2020 № 804-осн боерыклар нигезендә кертелгән үзгәрешләре белән) белән расланган Әлки урманчылыгы урман хужалыгы регламентына үзгәреш кертеп, аны кушымтада бирелә торган яңа редакциядә баян итәргә.

2. Юридик бүлек житәкчесенә (В.В.Мәнихова) әлеге боерыкны Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына дәүләт теркәвенә алу өчен жиберергә.

3. Финанслар, бухгалтерлык исәбе һәм тикшереп тору бүлегенә әлеге боерыкның татар теленә тәржемә ителүенә бәйле чыгымнарның финансланын тәэмин итәргә.

4. Әлеге Боерык үтәлешен контрольдә тотуны урман хужалыгы министрының беренче урынбасары И.Н.Зариповка йөкләргә.

Министр

Р.Ә. Кузюров

Татарстан Республикасы Урман
хужалыгы министрлыгының
13.01.2022 № 6-осн
боерыгы белән расланды

**ӘЛКИ УРМАНЧЫЛЫГЫНЫҢ УРМАН
ХУҖАЛЫГЫ РЕГЛАМЕНТЫ**

Кереш.....	7
Россия Федерациясе закон актлары	8
Россия Федерациясе Урман кодексында каралган хокукий мөнэсэбэтлэрне жайга салучы норматив хокукий актлар (2021 елның 01 гыйнварына).....	9
1 бүлек. Гомуми мэгълүматлар	17
1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама	17
1.1.1. Урманчылыкның аталышы һәм урнашкан урыны	17
1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми майданы, урманчылык территориясенең районнар буенча бүленеше.....	17
1.1.3. Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына, урманлы районнарга һәм урман яклау зоналарына һәм урман-орлык районнарына бүленеше	20
1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешлэре буенча максатчан билгеләнеше һәм яклаучы урман категориялэре буенча бүленеше, шулай ук яклаучы, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезлэре	22
1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирлэре составыннан урманлы һәм урмансыз жирлэргә сыйфатлама	26
1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигый территориялэргә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтэрлэрен үстерү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама	26
1.1.7. Илкүлэм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама	27
1.1.8. Диләнке эшлэрен гамәлгә ашырганда сакланьрга тиешле биологик күптөрлелек төрлэрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге	28
1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкертү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бэйле булмаган объектларга, элге объектларны төзү, үзгертп кору һәм эксплуатациялэү чараларына территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама	32
1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрлэре.....	35
2 бүлек. Урманнардан рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары, урманнарны саклау, яклау һәм яңадан торгызу нормативлары.....	40
2.1. Урманнардан агач материалы эзерлэү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	40
2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгелэнгән диләнке күлэме	41
2.1.2. Урманнарны тәрбиялэгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгелэнгән диләнке күлэме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күлэме).....	55

2.1.3. Барлык төр кисүлөрдө файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)	93
2.1.4. Кисентеләрнең яше	97
2.1.5. Агачлыктарның тулылыгын һәм составын, диләнкеләрнең күләмнәрен, диләнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)	98
2.1.6. Урман торгызу методлары	100
2.1.7. Урманнарда үзагач эзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар	100
2.2. Урманнарда чәер эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	101
2.3. Урманнарда агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	101
2.3.1. Урманнарда агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары	102
2.3.2. Урманнарда агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю өчен файдалану чорлары	102
2.4. Урманнарда азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	103
2.4.1. Урманнарда азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары	103
2.4.2. Эзерләү һәм жыеп алу вакытлары	104
2.4.3. Агач сутлары эзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар	104
2.4.4. Абага-кара абага эзерләү	105
2.4.5. Урманнарда азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары	105
2.5. Урманнарда аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	106
2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары	106
2.6. Урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	107
2.6.1. Урманнарда авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары	107
2.7. Урманнарда фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	108
2.8. Урманнарда рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	

нормативлары, параметрлары һәм чорлары	108
2.8.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары	108
2.8.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйле зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлеге	109
2.8.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү	109
2.8.4. Урман кишәрлекләрендә капитал булмаган төзелгән, корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары	109
2.8.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары	110
2.9. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары.....	111
2.10. Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	111
2.11. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	112
2.12. Жир асты байлыктарын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	113
2.13. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	114
2.14. Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	116
2.15. Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	118
2.16. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары	120
2.17. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр	120
2.17.1. Урманнарда янғын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр	120
2.17.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганактарын бетерү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары).....	124

2.17.3. Урманнарны торгызуга карата таләпләр	132
2.18. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре	144
3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чикләмәләр	145
3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр	145
3.2. Махсус якланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр	146
3.3. Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләмәләр	148

Кереш

Әлеге урман хужалыгы регламенты Әлки урманчылыгы чикләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм торгызу нигезе булып тора.

Урман хужалыгы регламенты Россия Федерациясе Урман кодексының 87 статьясының 7 өлеше, Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман хужалыгы регламентлары составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу чорларын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерыгы нигезендә эшләнә.

Урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чоры 2029 елның 1 апреленә кадәр.

Урман хужалыгы регламентын эшлөгәндә дәүләт урман реестры материаллары файдаланылды.

Регламентны эшләүче:

Татарстан Республикасы Урман хужалыгы министрлыгы.

Почта адресы: Ямашев пр., 37А йорт, Казан шәһәре, 420124.

E-mail: Minleshoz@tatar.ru.

Сайт: Minleshoz.tatarstan.ru.

Тел. (843) 221-37-01.

Факс (843) 221-37-37.

Урман хужалыгы регламентына үзгәрешләр кертүне гамәлгә ашыручы:

«Бөтенроссия урманчылык һәм урман хужалыгын механикалаштыру фәнни-тикшеренү институты» федераль бюджет учреждениесе филиалы – «Көнчыгыш-Европа урманнарны сынау станциясе».

Почта адресы: 420097, Казан шәһәре, Товарищеская урамы, 40.

E-mail: tatlos@rambler.ru

Тел. (843) 236-29-31, 236-24-91.

Факс (843) 236-33-48.

Россия Федерациясе закон актлары

Россия Федерациясе Урман кодексы (алга таба – РФ Урман кодексы).

Россия Федерациясе Су кодексы (алга таба – РФ Су кодексы).

Россия Федерациясе Жир кодексы (алга таба – РФ Жир кодексы).

Россия Федерациясе Гражданлык кодексы (алга таба – РФ Гражданлык кодексы).

«Жир асты байлыклары турында» 1992 елның 21 февралендәге 2395-1 номерлы Россия Федерациясе законы (алга таба – «Жир асты байлыклары турында» РФ законы).

«Янғын куркынычсызлыгы турында» 1994 елның 21 декабрдендәге 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – «Янғын куркынычсызлыгы турында» ФЗ).

«Махсус сакланыла торган табигать территорияләре турында» 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 33-ФЗ номерлы федераль закон).

«Хайваннар дөньясы турында» 1995 елның 24 апрелдендәге 52-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 52-ФЗ номерлы федераль закон).

«Геодезия, картография һәм кинлек мәгълүматлары турында һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 30 декабрдендәге 431-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 431-ФЗ номерлы федераль закон).

«Пестицидлар һәм агрохимикатлар белән имин эш итү турында» 1997 елның 19 июлендәге 109-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 109-ФЗ номерлы федераль закон).

«Намус иреге турында һәм дини берләшмәләр турында» 1997 елның 26 сентябрдендәге 125-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 125-ФЗ номерлы федераль закон).

«Кадастр эшчәнлеге турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 221-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 69-ФЗ номерлы федераль закон).

«Жир корылышы турында» 2001 елның 18 июнендәге 78-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 78-ФЗ номерлы федераль закон).

«Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 7-ФЗ номерлы федераль закон).

«Электр энергетикасы турында» 2003 елның 26 мартындагы 35-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 35-ФЗ номерлы федераль закон).

«Элемтә турында» 2003 елның 07 июлендәге 126-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 126-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында» 2006 елның 04 декабрдендәге 201-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 201-ФЗ номерлы федераль закон).

«Орлыкчылык турында» 1997 елның 17 декабрдендәге 149-ФЗ номерлы

федераль закон (149-ФЗ номерлы федераль закон).

«Ау һәм аучылык ресурсларын саклау һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 209-ФЗ номерлы федераль закон).

«Үсемлекләр карантини турында» 2014 елның 21 июлендәге 206-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 206-ФЗ номерлы федераль закон).

Россия Федерациясе Урман кодексында каралган хокукый мөнәсәбәтләрне жайга салучы норматив хокукый актлар (2021 елның 01 гыйнварына)

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
Россия Федерациясе Хөкүмәте актлары		
91 статьяның 7 өлеше	Дәүләт реестрыннан өзөмтәләр биргән өчен түләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Дәүләт урман реестрыннан өзөмтәләр биргән өчен түләү күләме һәм аны алу тәртибе турында» 2007 елның 3 мартындагы 138 номерлы карары
100 статьяның 2 өлеше	Урман кишәрлекләренә һәм урманнарда файдаланганда барлыкка килә торган мөлкәт хокукларына китерелгән зыянны түләү. Урман законнары бозылу нәтижәсендә урманнарда китерелгән зыян күләмен исәпләү таксаларын һәм методикаларын раслау	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Урман законнарын бозу нәтижәсендә урманнарда һәм аларда булган табигать объектларына китерелгән зыянны каплау үзөнчәлекләрен раслау турында» 2018 елның 29 декабрдәге 1730 номерлы карары
96 статья	Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчеләге)	«Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчеләге) турында» 2021 елның 30 июнендәге 1098 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары
50 статьяның 3 өлеше	Зат, затлар төркеме тарафыннан эзерләнергә тиешле агач материалының максималь күләмен билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Зат, затлар төркеме тарафыннан эзерләнергә тиешле агач материалының иң зур күләмен билгеләү турында» 2007 елның 22 июнендәге 395 номерлы карары
73 статьяның 4 өлеше	Федераль мөлкәттәге урман ресурслары берәмлеге өчен түләү ставкалары һәм урман кишәрлеген арендау өчен урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү ставкалары билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Федераль милектәге урман кишәрлеген түләү нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү дәрәжәләре турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
44 статья	Сусакалагычлар, башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, дингез портлары, дингез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урманнарда файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Су объекттын файдалануга тапшыру турында карар эзерләү һәм кабул итү тәртибе турында» 2006 елның 30 декабрдәге 844 номерлы карары
45 статья	Урманнарда чыбыклы	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Россия

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшлätү өчен файдалану	Федерациясе элементä чыбыкларын һәм корылмаларын саклау кагыйдälären раслау турында» 1995 елның 9 июнендäгә 578 номерлы карары
76 статьяның 3 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу шартнамäläre буенча түлäu. Федераль мөлкätтә, шулай ук Россия Федерациясе субъектлары мөлкätендә һәм муниципаль мөлкätтә торучы жирләрдә эзерләнә торган агач материалы берәмлегә өчен түлäu ставкаларын билгелäu	Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Федераль милектәгә урман кишәрлеген түлäuле нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләмә берәмлегә өчен түлäu дәрәжäläre һәм урман кишәрлегә майданы берәмлегә өчен түлäu дәрәжäläre турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
16 статьяның 3 өлеше, 60.3 статья	Урманнарда санитар куркынычсызлык. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдäläre турында» 2020 елның 9 декабрендäгә 2047 номерлы карары
16 статьяның 3 өлеше, 53 статья	Урманнарда янғын куркынычсызлыгы	Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдälären раслау турында» 2020 елның 7 октябрендäгә 1614 номерлы карары; Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урманнарны янғына каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелендäгә 281 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урман янғыннары аркасында урманнарда барлыкка килгән гадätтән тыш хällәрне бетерү өчен федераль башкарма хакимият органнары көчлären һәм чараларын жөлөп итү турында» 2017 елның 2 декабрендäгә 1464 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урман янғыннары нәтижәсендә барлыкка килгән гадätтән тыш хällәр турында» 2011 елның 17 маендагы 376 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урман янғыннарын сүндерү планын төзү һәм аны һәм аның рävешен раслау кагыйдälären раслау турында» 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урманнарда һәм урман янғыннарында янғын куркынычы турындагы мägьлүматларның дөрөслеген контрольдә тоту кагыйдälären раслау турында» 2011 елның 18 августындагы 687 номерлы карары
22 статьяның 3 өлеше	Урманнарны үзлештерү өлкәсендә инвестиция эшчәнлегә. Урманнарны үзлештерү өлкәсендә өстенлекле инвестиция проектлары исемлеген эзерлäu һәм раслау	Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Урманнарны үзлештерү турында өстенлекле инвестиция проектлары турында һәм Россия Федерациясе Хөкүмätенен кайбер актларын көчен югалткан дип тану турында» 2018 елның 23 февралендäгә 190 номерлы карары
114 статьяның 6 өлеше	Урман-парк зоналарында урнашкан урманнарның, яшел зоналарда урнашкан	Россия Федерациясе Хөкүмätенен «Россия Федерациясе Урман кодексының 114 статьясындагы 1 өлешенен 3 һәм 4 пунктларында күрсätелгән

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексинда каралган	Норматив актлар
1	2	3
	урманнарның функциональ зоналары	урманнар урнашкан жирләрнен чикләрен үзгәртү һәм урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда функциональ зоналарны билгеләү кагыйдәләрен раслау турында» 2019 елның 21 декабрдәге 1755 номерлы карары
13 статья	Урман инфраструктурасы	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Якый торган урманнар, файдаланыла торган урманнар һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлдәге 1283-р номерлы күрсәтмәсе
21 статья	Урман инфраструктурасына бәйлә булмаган объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Якый торган урманнар, файдаланыла торган урманнар һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы булдыруга бәйлә булмаган объектлар исемлеген раслау турында» 2013 елның 27 маендагы 849-р номерлы күрсәтмәсе
45 статья	Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануның махсус шартларын билгеләү тәртібе турында» 2009 елның 24 февралдәге 160 номерлы карары
73.1 статьяның 6 өлеше	Дәүләти яисә муниципаль мөлкәтгә урман кишәрлегенен аренда шартнамәсен төзү Дәүләт мөлкәтендә яисә муниципаль мөлкәтгә урман кишәрлегенен аренда шартнамәсен эзерләү һәм төзү тәртібе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Агач материалы эзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милкәтгә жир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста катнашучыларның конкурс тәкъдимнәрен бәяләү кагыйдәләрен һәм тәкъдим ителгән шартларны бәяләү һәм агач материалы эзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милкәтгә жир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста жиңүчене билгеләүгә нигез булган билгеләрне раслау турында» 2019 елның 7 мартындагы 241 номерлы карары
Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгы (алга таба – Россия Табигать министрлыгы) норматив актлары		
62 статьяның 3 өлеше	Урман торгызу. Урман торгызу кагыйдәләре	«Урманнарны торгызу кагыйдәләрен, урманнарны торгызу проекты составын, урманнарны торгызу проекты эшләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртібен раслау турында» 2020 елның 4 декабрдәге 1014 номерлы боерык
73.1 статьясындагы 7 өлеше	Урман кишәрлегенен типик аренда шартнамәсе	«Урман кишәрлекләрен түләүле нигездә файдалануга тапшыруның бер төрле шартнамәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлдәге 542 номерлы боерык
77 статьяның 7 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу турында типик шартнамә	«Урман утыртмаларын сату-алунуң бер төрле шартнамәсен раслау турында» 2020 елның 27 июлдәге 488 номерлы боерык
60.15 статья	Сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны,	«Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләре	куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерык
16 статьяның 3 өлеше, 64 статьяның 3 өлеше	Урманнарны тәрбия кылу. Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерык
112 статьяның 5 өлеше	Махсус сакланучы табигать территорияләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, янадан үстерү үзенчәлекләре	«Махсус сакланыла торган табигать территорияләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, торгызу үзенчәлекләрен раслау турында» 2007 елның 16 июлендәге 181 номерлы боерык
53.1 статья	Урман янгыннарын кисәтү	«Урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары төрләрен, урманнардан файдаланучы затларның элегә чаралар белән тәэмин ителү нормативларын, урманнардан файдаланганда булырга тиешле урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары нормаларын раслау турында» 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерык
53.2 статья	Урманнарда янгын чыгу куркынычын һәм урман янгыннарын мониторинглау	«Урманнарда янгын куркынычын һәм урман янгыннарын күзәтүне гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2014 елның 23 июнендәге 276 номерлы боерык
15 статьяның 3 өлеше	Урман үсә торган зоналар һәм урманлы районнар	«Россия Федерациясенен урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенен урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерык
87 статьяның 7 өлеше	Урман хужалыгы регламентларының составы, аларны эшләү тәртибе, аларның гамәлдә булу вакыты һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибе	«Урман хужалыгы регламентлары составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу вакытын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерык
60.5 статья	Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингы	«Урман авырулары буенча дәүләт мониторингын гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2017 елның 5 апрелендәге 156 номерлы боерык
60.7 статья	Зарарлы организмнар таралуны кисәтү	«Зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 912 номерлы боерык
60.6 статьяның 4 өлеше	Урман патологиясе буенча тикшеренүләр. Урман патологиясе буенча тикшеренүләрне уздыру тәртибе	«Урман авыруларына бәйле тикшеренүләрне уздыру тәртибен һәм урман авыруларына бәйле тикшеренү актының рәвешен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 910 номерлы боерык
16.1 статьяның 4 өлеше, 29 статьяның 9 өлеше	Диләнке эшләре. Агач материалы эзерләү. Агач материалы эзерләү кагыйдәләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Агач материалы эзерләү кагыйдәләрен һәм Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыктарда агач материалы эзерләү үзенчәлекләрен раслау турында» 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерык «Диләнке эшләре төрләрен, аларны уздыру тәртибен һәм эзлекләгән, Диләнке эшләренен технологик

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		карта рәвешен, Диләнкене карап чыгу акты рәвешен һәм Диләнкене карау тәртибен раслау турында» 2016 елның 27 июнендәге 367 номерлы боерык
60.4 статья	Урманнарны яклау буенча районнарга бүленеш	«Урманнарны яклау буенча районнарга бүлү тәртибен раслау турында» 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерык
91 статья	Дәүләт урман реестры	«Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматлар кертүгә һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, аларның формаларын һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрәндәге 496 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрында булган, зарури тәртиптә тапшырыла торган мәгълүмат төрләре исемлеген һәм аларны тапшыру шартларын раслау турында» 2013 елның 30 октябрәндәге 464 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрын алып бару рәвешләрен раслау турында» 2016 елның 6 октябрәндәге 514 номерлы боерык
70.1 статьяның 12 өлеше	Урман кишәрлекләрен проектлау	«Урман кишәрлегенә проект документлары составына һәм аның эчтәлегенә карата таләпләр, аны эзерләү тәртибен раслау турында» 2017 елның 3 февралендәге 54 номерлы боерык
60.13 статья	Урманнарны радиоактив пычранудан саклау үзенчәлекләре	«Урманнарның радиоактив пычрану зоналарында профилактика һәм тернәкләндерү чараларын гамәлгә ашыру үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 8 июнендәге 283 номерлы боерык
65 статьяның 5 өлеше	Урман орлыкчылыгы	«Урман орлыкчылыгы объектларын (урман орлыкчылыгы плантацияләрен, даими урман орлыклары кишәрлекләрен һәм шуңа охшаш объектларны) төзү һәм аерып чыгару кагыйдәләрен раслау турында» 2015 елның 20 октябрәндәге 438 номерлы боерык, «Төп урман агач токымнарының урман үсемлекләренә районнарга бүленгән орлыкларын куллану тәртибен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 909 номерлы боерык
46 статьяның 3 өлеше	Урманнардан агач материалын һәм башка урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану. Урманнардан агач материалы һәм башка урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләре	«Урманнардан агач материалы һәм башка урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерык
38 статья	Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану	«Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерык

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
49 статьяның 3 өлеше	Урманнардан файдалану турында хисап. Урманнардан файдалану турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнардан файдалану турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнардан файдалану турында хисап тапшыру формасын һәм тәртибен, шулай ук урманнардан файдалану турында электрон рәвештә хисап формасына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 451 номерлы боерык
66 статьяның 2 өлеше	Урманнарны торгызу һәм урман үрчетү турында хисап. Урманнардан файдалану һәм урман үрчетү турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнарны торгызу һәм урман үрчетү турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны торгызу һәм урман үрчетү турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урман торгызу һәм урман үрчетү турында электрон рәвештәге хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 452 номерлы боерык
89 статья	Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза. Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проектына дәүләт экспертизасы һәм муниципаль экспертиза тәртибен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 513 номерлы боерык
26 статьяның 3 өлеше	Урман декларациясе. Урман декларациясен тутыру һәм тапшыру тәртибе	«Урман декларациясенен рәвешен, аны тутыру һәм тапшыру тәртибен, электрон рәвештә урман декларациясе форматына таләпләр раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 539 номерлы боерык
60 статьяның 3 өлеше, 60.11 статьяның 3 өлеше	Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап. Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап тапшыру тәртибе. Урманнарны яклау турында хисап. Урманнарны яклау турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнарны янгыннардан саклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны янгыннардан саклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны янгыннардан саклау турында электрон рәвештә хисап тапшыру форматына карата таләпләр, урманнарны яклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны яклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны яклау турында электрон рәвештә хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 09 мартындагы 78 номерлы боерык
60.8 статьяның 5 өлеше	Зыянлы организмнарның чыганаclarын юк итү	«Зыянлы организмнарның чыганаclarын юк итү кагыйдәларен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 913 номерлы боерык
53.4 статья	Урман янгыннарын сүндерү	«Урман янгыннарын сүндерү кагыйдәларен раслау турында» 2014 елның 8 июлендәге 313 номерлы боерык
64.1 статьяның 2 өлеше	Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү	«Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү тәртибен һәм тиешле акт рәвешен раслау турында» 2019 елның 11 мартындагы 150 номерлы боерык
86 статьяның 5 өлеше	Россия Федерациясе субъектының урман планы. Россия Федерациясе субъектының урман планы	«Россия Федерациясе субъекты урман планының бер төрле рәвешен һәм составын, аны әзерләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 20 декабрәндәге 692 номерлы боерык

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	составы һәм аны эзерләү тәртибе	
32 статья	Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу	«Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу турында» 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерык
67 статья, 68 статья	Урманнарны тәртипкә китерү турында гомуми нигезләмәләр. Урман корылышының эчтәлеге	«Урманнарны тәртипкә китерүнең кулланма кагыйдәләрен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерык
63 статьяның 2 өлеше	Урман үрчетү. Урман үрчетү кагыйдәләре	«Урманнарны үрчетү кагыйдәләрен, урманнарны үрчетү проекты составын, аны эшләү тәртибен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 541 номерлы боерык
Федераль урман хужалыгы агентлыгы (алга таба – Рослесхоз) норматив актлары		
88 статьяның 2 өлеше	Урманнарны үзләштерү проекты Урманнарны үзләштерү проектының составы һәм аны эшләү тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проекты составын һәм аны эшләү тәртибен раслау турында» 2012 елның 29 февралендәге 69 номерлы боерык
29 статьяның 5 өлеше	Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибе	«Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы боерык
45 статья	Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану	«Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очраklары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10 июлендәге 434 номерлы боерык
43 статья	Урманнардан жир асты байлыкларын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану	«Урманнардан жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, жир кишәрлеге бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урманнардан жир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану очраklары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боерык
31 статья	Чәер эзерләү	«Чәер эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 911 номерлы боерык
39 статья	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	«Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерык
34 статья	Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю	«Азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы боерык
40 статья	Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерык
41 статья	Урманнардан рекреация	«Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 908 номерлы боерык
29 статьяның 6 өлеше, 81 статьяның 3 пункты	Агач материалы эзерләү. Агач материалын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токимнары) исемлеге	«Агач материалын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токимнары) исемлеге раслау турында» 2011 елның 5 декабрәндәге 513 номерлы боерык
53 статьяның 4 өлеше, 53.1 статья	Урманнарда янгын куркынычсызлыгы. Урман янгыннарын кисәтү	«Урманнарны янгынга каршы тәэмин итү нормативларын раслау турында» 2012 елның 27 апрелдәге 174 номерлы боерык, «Урманнарның табигый янгын куркынычы классификациясен һәм, һава шартларына карап, урманнарда табигый янгын куркынычы классификациясен раслау турында» 2011 елның 5 июлдәге 287 номерлы боерык
Татарстан Республикасы норматив актлары		
82, 83 статьялар	Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләре. Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарының аерым вәкаләтләрен Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнарына тапшыру	«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасы Урман планын раслау турында» 2018 елның 24 декабрәндәге ПУ-880 номерлы указы, «Татарстан Республикасының урман хужалыгын үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2013 елның 30 июлдәге 531 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының төбәк эһәмиятендәге яки муниципальара эһәмиятендәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары исемлеге раслау турында» 2019 елның 17 октябрәндәге 916 номерлы карары Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитетының «Татарстан Республикасында шәхси ихтыяжлар өчен урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе буенча гражданнар өчен түләү дәрәжәләрен билгеләү турында» 2020 елның 7 октябрәндәге 107-2/нпс-2020 номерлы карары

1 бүлек. Гомуми мәгълүматлар

1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама

1.1.1. Урманчылыкның аталышы һәм урнашкан урыны

Әлки урманчылыгы Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгыш өлешендә Әлки, Спас районнары территориясендә һәм Алексеевск, Нурлат районнарының бер өлешендә урнашкан.

Әлки урманчылыгы (алга таба кыскалык өчен – урманчылык) көньякта һәм көньяк-көнбатышта – Ульяновск өлкәсе, төньяк-көнбатышта – Болгар, төньяк-көнчыгышта – Биләр һәм көньяк-көнчыгышта Нурлат урманчылыктары белән чиктәш. Урманчылык территориясенә төньяктан көньякка кадәр озынлыгы – 61 километр (алга таба –км), көнчыгыштан көнбатышка кадәр – 52 км (иң зур күрсәткечләр).

Контора (үзәк утар) – Базарлы Матак авылында, республика башкаласы Казан шәһәреннән 158 км ераклыкта, Нурлат тимер юл станциясеннән 80 км ераклыкта һәм Болгар елгасы портыннан 60 км ераклыкта урнашкан.

Урманчылыкның почта адресы: 422870, Татарстан Республикасы, Әлки районы, Базарлы Матак авылы, Крайнов урамы, 169 йорт.

Тел. 8-(84346) 21-3-11, 21-3-13. E-mail: Alkeevskoe.Gku@tatar.ru.

1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыктарының гомуми мәйданы, урманчылык территориясенә районнар буенча бүленеше

Урманчылык территориясенә муниципаль берәмлекләр буенча бүленеше 1 нче таблицада китерелә.

1 нче таблица

Урманчылык төзелеше

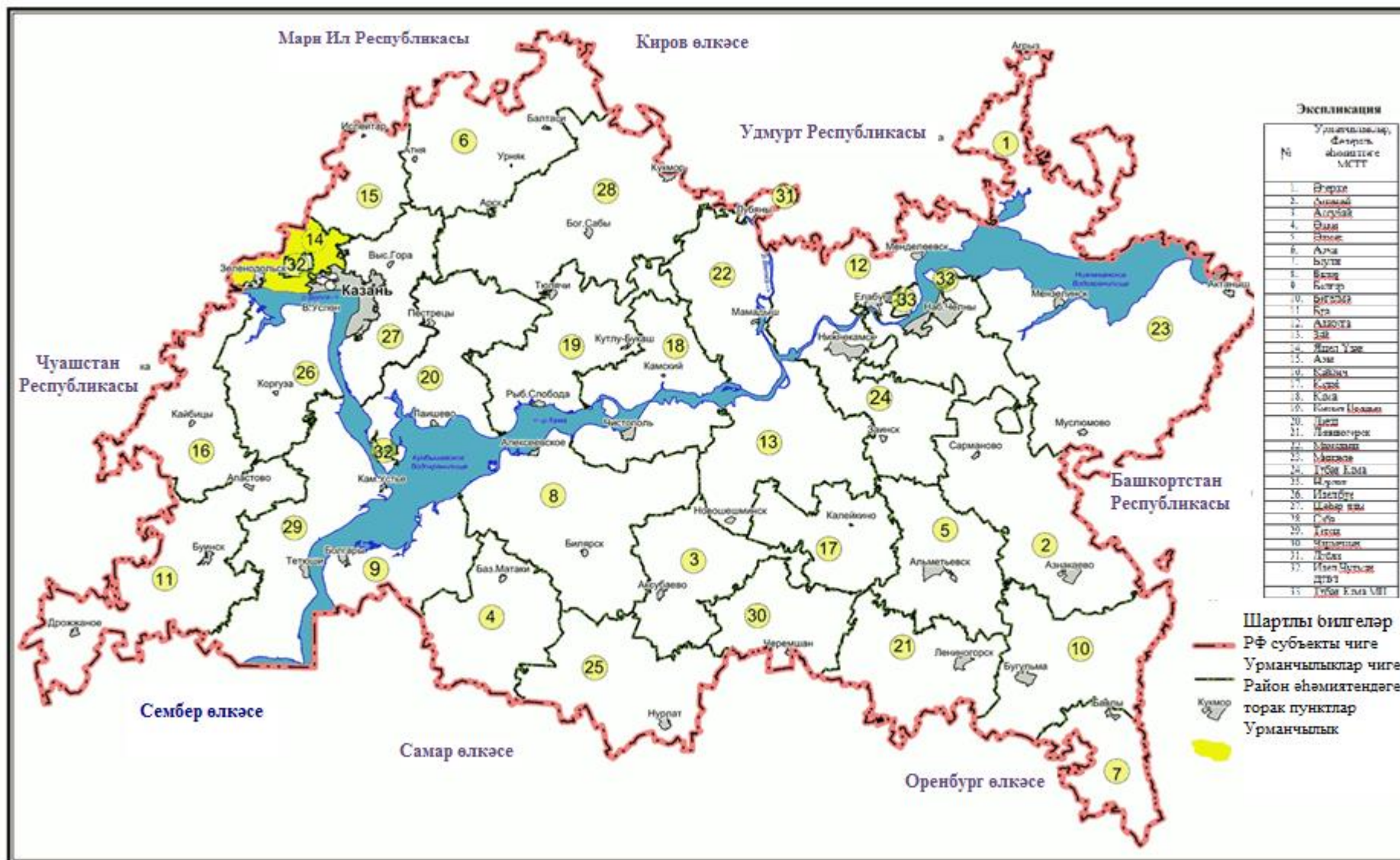
Т/с	Кишәрлек урманчылыктарының аталышы	Административ район	Гомуми мәйданы, гектар
1	2	3	4
1.	Базарлы Матак	Әлки	6263
		Алексеевск	3
	Жәмгысә		6266
2.	Чернореченск	Әлки	6966
		Спас	1453
	Жәмгысә		8419
3.	Чуаш Кичүе	Әлки	11893
4.	Юхмачы	Әлки	7887
		Спас	2617
		Нурлат	380

Т/с	Кишәрлек урманчылыкларының аталышы	Административ район	Гомуми мәйданы, гектар
1	2	3	4
	Жәмгысе:		10884
	Урманчылык буенча барлығы		37462
	шул исәптән районнар буенча	Өлки	33009
		Алексеевск	3
		Спас	4070
		Нурлат	380

Урманчылык республиканың аз урманлы өлешендә урнашкан. Территориясендә урман фонды урнашкан районнарның урман белән каплану дәрәжәсе 13 проценттан (Спас районы) 23 процентка кадәр (Өлки районы), уртача 21 процент тәшкил итә.

Урманчылык территориясе бүлеп күрсәтелгән Татарстан Республикасы 1 нче схематик каратада күрсәтелгән.

1 нче карта-схема

1.1.3. Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына, урманлы районнарға һәм урман яклау зоналарына һәм урман-орлык районнарына бүленеше

Россия Табигать ресурслары министрлығының «Россия Федерациясенең урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенең урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы белән расланган урман үсү районнарына бүленеш нигезендә урманчылык территориясе Россия Федерациясенең Европа өлешендәге урман-дала районына кертелгән (2 нче таблица).

2 нче таблица

Урманчылык урманнарының урман үсү зоналарына һәм урманлы районнарға бүленеше

Т/с	Кишәрлек урманчылыкларының аталышы	Урман үсә торган зоналар	Урманлы район	Урман яклау районнарына бүленеш зонасы	Урман-орлык буенча районнарға бүленеш зонасы	Урман кварталлары исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Базарлы Матак	Урман-дала зонасы	Россия Федерациясенең Европа өлешендәге урман-дала районы	Урман патологиясе буенча уртача куркыныч	Нарат өчен – 3 чыршы – 4, имән – 2	1-109	6266
2.	Чернореченск					1-102	8419
3.	Чуаш Кичүе					1-107	11893
4.	Юхмачы					1-15, 73-162	10884
Барлығы							37462

Урманчылык территориясенең һәм кишәрлек урманчылыкларының урманнар үсә торган зоналарға һәм урманлы районнарға бүленеше 2 нче схематик картада күрсәтелгән.

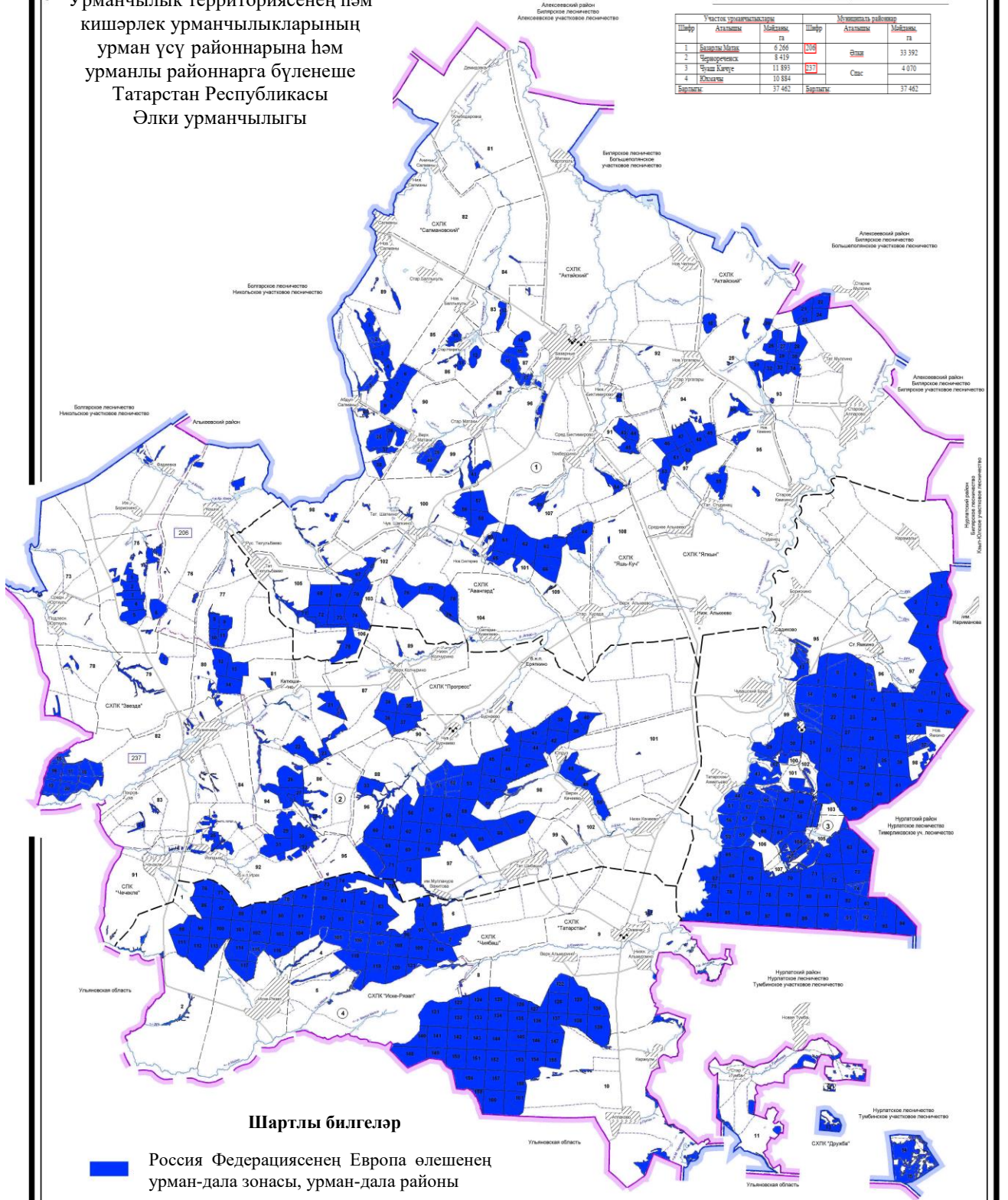
2 нче карта-схема

СХЕМАТИК КАРТА

Урманчылык территориясенең һәм
кишәрлек урманчылыкларының
урман үсү районнарына һәм
урманлы районнарға бүленеше
Татарстан Республикасы
Әлки урманчылыгы

ЭКСПЛИКАЦИЯ

Шифр	Участки урманчылыгы		Шифр	Мәгълүмат районны	
	Атамасы	Мәйданы га		Атамасы	Мәйданы га
1	Башлыкта Мәйдан	6 266	206	Әлкә	33 392
2	Чарваучылык	8 419			
3	Чураш Күлүге	11 895	237	Спас	4 070
4	Күлүкчә	10 884			
Барлыгы:		37 462	Барлыгы:	37 462	

Шартлы билгеләр

Россия Федерациясенең Европа өлешенен урман-дала зонасы, урман-дала районы

1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләре буенча максатчан билгеләнеше һәм яклаучы урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук яклаучы, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре

3 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеше һәм яклагыч урман категорияләре буенча бүленеше

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренә номерлары	Майданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
Жәмгысе урманнар, шул исәптән:			37462	
1. Яклагыч урманнар, барлыгы, Шул исәптән			10202	
1.1. махсус сакланучы табигать территорияләрен дә урнашкан урманнар	Базарлы Матак	-	-	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы
	Чернореченск	-	-	
	Чуаш Кичүе	43 нче кварталның бер өлеше	15	
	Юхмачы	-	-	
	Жәмгысе		15	
1.2. су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Базарлы Матак	квартал: 82, квартал өлешләре: 5, 10, 11, 17, 31, 39, 40, 50, 54, 60, 71, 72, 79-81, 84, 86-89, 92, 93, 96, 98-101, 104, 105, 107	234	РФ Урман кодексы, РФ Су кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау
	Чернореченск	квартал өлешләре: 20, 22, 24, 27-29, 31, 33, 34, 48-51, 54, 55, 60, 64, 71, 72, 74, 75, 77, 79, 84, 85, 86, 88, 91, 96, 97, 98, 100, 101, 102	348	
	Чуаш Кичүе	элеге кварталларның бер өлеше: 6, 11, 13,	545	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрнен номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
		20, 21, 25, 27-30, 32-36, 42-45, 51, 53-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88. 89, 93, 97, 104-107		турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы
	Юхмачы	элегә кварталларның бер өлеше: 2-6, 8-10, 14, 75, 85, 118, 156, 159, 160	176	
	Жәмгысе		1303	
1.3. табигый һәм бүтән объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнар, шул исәптән			251	
1.3.1. яклагыч урман полосаларында урнашкан урманнар (тимер юл транспорты турында Россия Федерациясе законнары, автомобиль юллары турында һәм юл эшчәнлегенә турында законнар нигезендә билгеләнгән тимер юлларга бүлеп бирелгән полосалар чикләрендә һәм автомобиль юлларының юл буй полосаларында урнашкан урманнар)	Базарлы Матак	квартал өлешләре: 9, 13, 18, 36, 41, 56, 58, 60, 80, 84, 92, 93, 96, 98, 99, 100, 102	100	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы
	Чернореченск	квартал өлешләре: 3, 5, 35, 75, 79, 82, 91, 92, 97, 100	39	
	Чуаш Кичүе	квартал өлешләре: 7, 13, 14, 21, 99	99	
	Юхмачы	квартал өлешләре: 2, 9, 122, 129	13	
	Жәмгысе		251	
1.4. кыйммәтле урманнар, Барлыгы Шулар исәптән			8633	
1.4.1. эрозиягә каршы урманнар	Базарлы Матак	19 нче квартал	25	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле
	Чернореченск	квартал өлешләре: 22, 28	36	
	Чуаш Кичүе	-	-	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрнен номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
	Юхмачы	-	-	урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Жәмгысе		61	
1.4.2. урман-дала урманнары (дала зонасында, урман-дала зонасында урнашкан, саклау функцияләрен үти торган урманнар)	Базарлы Матак	кварталлар: 1-4, 6-8, 12, 14-16, 20-25, 35, 37, 38, 42-45, 55, 57, 59, 76-78, 83, 85, 90, 91, 94, 95, 97, 103, 106, 108, 109, әлеге кварталларның бер өлеше: 5, 9-11, 13, 17, 18, 31, 36, 39, 40, 41, 50, 54, 56, 58, 79-81, 84, 86-89, 92, 93, 96, 98-102, 104, 105, 107	3201	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Чернореченск	кварталлар: 1, 2, 4, 6-15, 21, 23, 25, 26, 30, 32, 36, 37, 73, 76, 78, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 93, 94, 95, 99, әлеге кварталларның бер өлеше: 3, 5, 17, 18, 22, 24, 27, 29, 31, 33-35, 48-50, 74, 75, 77, 79, 82, 85, 86, 88, 91, 92, 96-98, 100-102	3629	
	Чуаш Кичүе	кварталлар: 95, 96, 98, 100-103, квартал өлешләре: 97, 99, 104-107	756	
	Юхмачы	кварталлар: 1, 7, 11, 12, 13, 15, квартал өлешләре: 2, 3-6, 8-10, 14	986	
	Жәмгысе		8572	
2. Эксплуатация урманнары	Базарлы Матак	кварталлар: 26-30, 32-34, 46-49, 51-53, 61-70, 73-75, әлеге кварталларның бер өлеше: 60, 71, 72 кварталлар: 16, 19, 38-47, 52, 53, 56-	2706	РФ Урман кодексы, «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле урманнарга, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урманнарны тәртипкә
	Чернореченск	59, 61-63, 65-70, әлеге кварталларның бер өлеше: 17, 18, 20, 51, 54, 55, 60, 64, 71, 72	4367	
	Чуаш Кичүе	кварталлар: 1-5, 8-10, 12, 15-19, 22-24, 26, 31, 37-41, 46-50, 52,	10478	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләрнен номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	5
		64, 66, 68, 69, 73, 74, 76-83, 85-87, 90, 91, 92, 94, әлеге кварталларның бер өлеше: 6, 7, 11, 13, 14, 20, 21, 25, 27-30, 32-36, 42-45, 51, 53-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93		китерү инструкциясен раслау турында» 2018 елның 29 мартындагы 122 номерлы боерыгы
	Юхмачы	кварталлар: 73, 74, 76-84, 86-117, 119-121, 123-128, 130-155, 157, 158, 161, квартал өлешләре: 75, 85, 118, 122, 129, 156, 159, 160	9709	
	Жәмгысе		27260	

1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды жирләре составыннан урманлы һәм урмансыз жирләргә сыйфатлама

4 нче таблица

Урманчылык территориясендә урман фондының урманлы һәм урмансыз жирләренә сыйфатлама

Жирләрнең сыйфатлама күрсәткечләре	Урманчылык буенча барлыгы	
	Майданы, гектар	Процент
1	2	3
Жирләрнең гомуми майданы	37462	100
Урманлы жирләр – барлыгы	36895	98,4
Урман үсемлекләре каплаган жирләр, барлыгы	36411	97,3
Шул исәптән: урман культуралары	5550	14,6
Урман үсемлекләре капламаган жирләр, барлыгы	225	1,1
Шул исәптән:		
- тоташмаган урман культуралары	251	0,6
- урман питомниклары; плантацияләр	8	-
- табигый аралыклар	-	-
- урман торгызу фонды, барлыгы	176	0,5
шул исәптән:		
- көекләр, һәлак булган утыртмалар	0	-
- киселгән урыннар	176	0,2
- ачык, ташландык урыннар	39	0,3
Урмансыз жирләр – барлыгы	225	1,6
Шул исәптән:		
- сөрүлекләр	51	0,1
- печән чабу урыннары	82	0,3
- жәйләүләр	20	0,1
- сулар	33	0,1
- бакчалар	1	-
- юллар, ызаннар	314	0,8
- утарлар һ.б.	7	-
- сазлар	30	0,1
- комнар	-	-
- башка төрле жирләр	29	0,1

1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланучы табигый территорияләргә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләрен үстерү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама

Хокукый режим РФ Урман кодексының 112 статьясы белән билгеләнә. Бу жирләр әйләнештән алынган яки әйләнешендә чикләнгән (РФ Жир кодексының 27 статьясы).

Махсус сакланыла торган табигый территорияләрендә тыела яисә рөхсәт ителә, гамәлгә ашырыла торган конкрет эшчәнлек төрләре, шул исәптән урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау яисә яңадан житештерү өлкәсендә, РФ Жир

кодексы, РФ Урман кодексы, «Махсус сакланыла торган табигать территориялэре турында» 33-ФЗ номерлы федераль закон, шулай ук аларны үтәү өчен чыгарылган Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

Урманчылык территориясендә гамәлдәге һәм проектлана торган түбәндәге махсус сакланыла торган табигать территориялэре (алга таба – МСТТ) бар.

5 нче таблица

Махсус сакланучы табигый территориялэр исемлеге

Т/с	Махсус сакланучы табигый территориянең аталышы. Аерып чыгару нигезе	Объектның майданы, гектар	Кишәрлек урманчылыгы, квартал, бүлемтек	МСТТ профиле	Кыскача сыйфатлама һәм хужалык алып бару тәртибе
1	2	3	4	5	6
Гамәлдәге махсус сакланучы табигый территориялэр					
1.	«Татар Әхмәте торф сазлыгы» региональ әһәмияттәге табигать дәүләт һәйкәле («Табигый объектларны региональ әһәмияттәге табигать һәйкәллэре дип тану турында» 1985 елның 29 декабрәндәге 683 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары; Татарстан АССР Министрлар Советының «Табигать объектларын төбәк әһәмиятендәге табигать ядкэрлэре итеп тану турында» 1985 елның 29 декабрәндәге 683 номерлы карары	15	Чуаш Кичүе, 43 квартал, 8-12 нче бүлемтеклэр	Комплекслы	Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән сазлык флорасы һәм фаунасына караган барлык комплексларны үз эченә алган торфлыклы сазлык. Табигать саклау режимы МСТТ паспортында билгеләнгән
Проектлана торган махсус сакланучы табигый территориялэр					
Проектланмый					

1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама

Татарстан Республикасы территориясендә сыйфатламалары буенча илкүләм мирас урманнарына кертү өчен тиешле урманнар юк.

1.1.8. Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек төрлэрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге

Биологик күптөрлелекне саклау – урман хужалыгы эшчәнлеген алып баруда зарури шарт. Ул яклаучы урманнарда, махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә генә түгел, ә дилэнке эшлэре гамэлгэ ашырылганда да тәмин ителергә тиеш.

Урман кишәрлекләрендә кисү эшлэре уздырылганда тереклек итү тирәлеге шартлары шактый үзгәрә. Үсеш алуның үзгәргән шартларында, яңа шартларга хас булганча, бары тик урман биоценозлары гына яши ала, шуңа күрә тереклек тирәлеген тамырдан үзгәртә торган тоташ кисүләр барышында биотопларны (биоценоз биләгән кинлекләренң абиотик факторлары буенча беришлеләренә карата) максимум саклау мөһим.

Үсемлекләренң һәм хайваннарның урман төрлэре тереклек итә торган шартлар төрлелеген саклау өчен дилэнкеләрне аерып чыгарганда һәм таксацияләгәндә әһәмиятле биотоплар (әһәмиятле объектлар) – кисү эшлэре кагылмый торган һәм биотөрлелекне саклау өчен әһәмиятле булган, зур булмаган жир кишәрлекләре аерып чыгарыла, ә дилэнкеләр эшләнгәндә, – саклана.

Аларның булуы билгеле бер дәрәжәдә табигый жиңмерелү нәтижеләрен имитацияләргә булыша, киселгән урыннарда урман тирәлеген сакларга һәм торгызырга ярдәм итә. Әлеге объектлар Россия Кызыл китабына һәм/яки төбәкләрдәге Кызыл китапларга кертелгән, сирәк очраучы һәм зәгыйфь тере организм төрлэренң потенциалы тереклек итү урыннары булып тора.

Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланылырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары 6 нчы таблицада чагылдырылды.

6 нчы таблица

Дилэнке эшлэрен гамэлгэ ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
1	Даими һәм вакытлы су агымнары	Су агымының аерым ачык күренеп тора торган үзене. Вакытлы су агымы даими рәвештә су басу эшлэре буенча ачыкланырга мөмкин. Коры жәйдә су агымы кибәргә мөмкин.	Әгәр нормативларда башкача билгеләнмәсә, даими су агымнары өчен кинлеге кимендә 50 метр (алга таба – м), вакытлы су агымнары үзәннәре буйлап кимендә 20 м буфер зоналары билгеләнә. Буфер зонасы инде урман баскан тугайлык булырга тиеш түгел һәм су агымы үзәнненән башлап яисә урмансыз тугайлыктан башлап һәр ягыннан үлчәнә. Искәрмә: буфер зонасына мәжбүри рәвештә сөзәк таулар

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күлэмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
			һәм тамыр токымнары чыккан урыннар кертелергә тиеш
2	Кизләүләр (чишмәләр), грунт сулары чыгу урыннары	Төптә кизләүләр аерылып торырга мөмкин, яисә су таудан агучы чишмә рәвешендә агып чыга. Чишмә карст бүрәнкәсеннән агып чыгарга мөмкин.	Чишмәләр буйлап (алар чыккан урыннар тирәли) киңлеге кимендә 50 м буфер зоналары аерыла. Дэвалану яисә савыктыру максатларында файдаланыла торган, шулай ук зиярәт кылу объекты булып хезмәт итүче (изгеләр чишмәсе) чишмәләр тирәли буфер зонасы киңәйтелергә мөмкин – аерым тәртиптә билгеләнә.
3	Сазланган уйсулыклар һәм вакыты-вакыты белән су баса торган урыннар	Әлеге кишәрлек артыгы белән дымланган: су өслеккә чыккан яисә аяк белән басканда бүселеп чыга. Объект чикләрендә – артык дымланган урман типларының туфрак катламы. Кырые буйлап, шулай ук объектлар чикләрендә агачлар юк яисә үләнә аз булган агачлыклар белән бирелә.	Су баса торган кишәрлек кырые буйлап су өслектә тора яисә басканда чыга. Рельефта түбәнрәк урында, туфрак өсте капламы чигендә, чиге буйлап туфрак өсте катламы һәм агачлыклар сыйфатында.
4	Күлләрнең, сазларның һәм башка ачык урыннарның ярлары буйлап урман кашаклары, сазлыкларда зур булмаган утраулар	Ачык киңлекләрнең (күлләр, сазлар, болыннар) ярларында урман кашакларын аерып чыгару урман корылышы буенча яклагыч полоса билгеләнмәгән очракта башкарыла.	Киңлеге кимендә 50 м урман кашагы күл суыннан алып яисә ачык башка урын киселешеннән башлап үлчәнә. Ләкин, әгәр күлдә утраучык яисә сазланган урын булса, буфер зонасын каты яр кырыеннан яисә сазлык яки ачык территория кырыеннан башлап үлчиләр. Шулай ук сазлык белән әйләндереп алынган зур булмаган (0.5 гектарга кадәр) утраулар да билгеләнә. Искәрмә: әгәр әлеге күл яисә сазлык хайваннарның сезонлы туплану һәм үрчү урыны, сирәк очраучы һәм нәзберек төрләрнең фактта тереклек итү урыны булып торса, ул очракта буфер зонасы киңәйтелергә тиеш
5	Чокырлар, су агымнарының тирән үзәнлекләре, башка төрле сөзәклекләр	Су агымнарының тирән кергән үзәнлекләре һәм чокырлар – тауның текәлегә 10° башланып киткәндә. Башка текә таулар (киртләчләр, текә ярлар) – тауның текәлегә кимендә 20° булганда.	Нормативларда башкача билгеләнмәсә, сөзәк тау өсте һәм асты буйлап киңлеге кимендә 15-20 м буфер зоналары билгеләнә. Сөзәк тауның үзе һәм буфер зонасы әһәмиятле объект булып тора.
6	Төп токымнарның, урман белән капланган калкулыкның шәрә урыннары, известлы токым, ачык комлы кишәрлекләр, дюналар,	Куәте аз булган туфрак үсемлекләре белән капланган, төп токымнар шәрәләнә торган урыннар. Таш чәчелгән урыннар – төрле зурлыктагы һәм шомалыктагы	Объект кишәрлекнең төп токымнары шәрәләнгән чиге буйлап яисә таш чәчелгән урын чиге буйлап билгеләнә. Таш чәчелгән, төп токымнар шәрәләнгән урын, дюна

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
	таш чөчелгән урыннар	ташлар жыелмасы. Тау битләрендә, тау киртләрләрендә, ярларда һәм алар янәшәсендә еш очрый. Ташлы һәм шәрәләнгән урыннар аз куәтле туфрак үсемлекләре белән капланырга мөмкин. Комлы дюналар өлешчә аз куәтле туфрак-үсемлек катламы белән ныгытылырга мөмкин.	комплексы кырыеннан киңлегенә кимендә 20 м буфер зонасы билгеләнә
7	Аерым зур йомры ташлар һәм кантарлар	Лишайниклар һәм үсемлекләр белән капланган аерым зур йомры ташлар (2 куб.метрдан башлап) һәм кантарлар.	Аерым зур йомры ташларны майданлы объектны билгеләмичә генә билгеләргә була, аларның тупланышы майданлы объект буларак билгеләнә
8	Карст элементлары	Известькатнашмалы токым ятмалары якин яткан урыннарда ярыклар, бүрәнкәләр, юкка чыга торган су агымнары һәм сулыклар, коры үзәнлекле сазлыклар. Калын известьташ катламының су белән юылган куышлыклары. Өслегендә уйсулыклар, жимерек, ярык урыннар күренә. Карст элементлары белән чишмәләр, кизләүле сазлыклар бәйлә булырга мөмкин. Өслегендә шәрәләнгән известьташлар күренергә мөмкин.	Объект тирәли уйсулык, куышлык кырыеннан киңлегенә кимендә 20 м буфер зонасы билгеләнә.
9	Ачык һәм ярымачык урыннар	Урман белән капланмаган кишәрлекләр: зур булмаган аланлыклар, сирәклекләр, болынлыклар һ.б. (шул исәптән сазлыкланган). Агачларның тулылыгы 0,4 ким. Запас 50 куб.метр/гектардан азрак.	Чиге буйлап агачлар арасында (тулылыгы һәм запасы ким булган кишәрлек)
10	Таркалу тәрәзәләре чыбык-чабык һәм жыл аударган агачлар-туфрак комплекслары белән тупланган.	Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге аунаклар бар (диаметры 20 сантиметрдан (алга таба – см) башлана). Жыл аударган агач-туфрак комплекслары (ВПК) – зур агачларның тамыр системасы һәм туфракның өске катламнары белән бергә ачу нәтижәсе.	Таркалу тәрәзәләрен табигый яңару төркемнәре, шулай ук башка объектлар белән берлектә билгеләү максатка ярашлы була. Билгеләү эше объект чикләре буенча башкарыла.
11	Коры-сары, биек түмәрләр, куышлы агачлар, берән-сәрән ятучы зур чыбык-чабыклар	Төрле токымнардан зур күләмле (диаметры 20 см башлана торган) коры-сары. Куышлы һәм тукран тукыган эзләре булган коры-сары аеруча кыйммәтле була. 2-5 м биеклегендәге һәм 20 см зуррак диаметрлы табигый эре түмәрләр. Куышлы агачлар. Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге чыбык-чабыклар	Диләнке эшләгәндә куркыныч тудырмый торган коры-сарыны саклау максатка ярашлы була. Коры-сарылы һәм куышлы тере агачлар зарури сакланырга тиеш.

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күләмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
		(диаметры 20 см башлана).	
12	Күп еллык агачлар һәм аларның чәчәклекләре, жыйнак биологик кыйммәтле урыннар	Берән-сәрән күп еллык агачлар, аларның чәчәклекләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле кишәрлекләр.	Күп еллык, янгынга каршы корытылган наратлар, карт усак, кара зирек, кәжә талы аеруча кыйммәтле. Агачларның ябалдашы яхшы үсеш алган һәм жылга каршы торырга сәләтле булырга тиеш. Күп еллык агачларның чәчәклекләре һәм жыйнак биологик кыйммәтле өлешләре составында агачларны саклау оптималь булып тора.
13	Төбәк өчен сирәк токым агачлары	Киң яфраклы токымлы агачлар: имән, корычагач, карама, өрәңге, юкә.	Сирәк токым агачларының жыйнак төркемнәрен һәм шушы токымнарға караучы берән-сәрән агачларны үз эченә алган чәчәклекләр саклана.
14	Сирәк һәм терлек азыгы булган куаклыклар	Чикләвек куагы, артыш, миләш, гөлжимеш, зелпе куаклары һ.б.	Сөйрәнмәләрдән башка саклана.
15	Яңартылуның гамәлдәге төркемнәре	Киселгән урыннарда үсеш алырга мөмкин булган ышанычлы үренте төркемнәре. Дренажланган урыннарда агач чыбылдыгы тәрәзәләрендә яңартылу төркемнәре, зур коры-сары тупланган урыннарда чыршы шытымы.	Үренте чәчәклекләре яңартылуның югары тыгызланган өлеше чикләре буенча билгеләнә
16	Сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлекләрнең һәм гөмбәләрнең тереклек итү урыннары	Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм/яисә төбәк Кызыл китабына кертелгән сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлек һәм гөмбә төрләренең яңа ачыкланган даими тереклек итү урыннары.	Төрләрнең биологиясе һәм экологик таләпләре нигезендә билгеләнә. Күпчелек сирәк төрләрне билгеләве авыр булганга күрә, сирәк төр һәм аларны саклау өчен зарури чикләр булу-булмавын тәгаенләштерү өчен биология белгеченә мөрәҗәгать итәргә киңәш ителә. Әгәр бер нөсхә яисә тереклек ияләренең жыйнак төркеме ачыкланса, алар тирәли киңлегенә 50 м буфер зонасын билгеләргә кирәк
17	Куышлы агачлар	Берән-сәрән тере яки куышлы коры агачлар	Аерым агачлар яки агач төркемнәре рәвешендә жылга каршы торучанлыкны, бөжәк ашаучы кошларны күчерү урыннарын тәмин итү өчен, шулай ук башка кыйммәтле объектлар составында саклана
18	Зур оялыклары булган агачлар	Зур оялыклары булган агачлар саклана, диаметрында 1 м зуррак оялар, шулай ук эре оялар тупланган урыннар махсус кыйммәткә ия	1 м һәм аннан зуррак диаметрлы оялар өчен буфер зонасының киңлегенә – 500 м (елның теләсе кайсы вакытында), ә калган оялар өчен 100-300 м кимрәк булырга

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналарының күлэмнәре (зарурлык булганда)
1	2	3	4
			тиеш (кошларның күздә тотылган төренә карап). Буфер зонасының зурлыгы орнитолог белгеч тарафыннан тикшерү, ояның кемгә каравын һәм статусын билгеләү нәтижәләре буенча тәгаенләштерелергә мөмкин.
19	Зур кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары тирәли 20 м радиуста кисүләр тыелган буфер зонасы аерып чыгарыла

1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бәйле булмаган объектларга, әлеге объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү чараларына территорияль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Якый торган урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы боерыгы.

РФ Урман кодексының 13 статьясы нигезендә урман юллары урманнардан теләсә нинди файдалану ысулында, шулай ук урманнарны саклау, яклау һәм торгызу максатларында да төзелергә мөмкин.

Гамәлдәге урман юлларына сыйфатлама 7 нче таблицада китерелә.

7 нче таблица.

Урман юлларына сыйфатлама

Юлларның төрләре	Юлларның озынлыгы, км						
	Барлыгы	Урман хужалыгы (типлары буенча)				Агач ташу	Гомуми файдаланудагы
		1	2	3	Жәмгысе		
1	2	3	4	5	6	7	8
Юллар, барлыгы	169	1	2	163	166	-	3
Шул исәптән							
а) автомобиль	169	1	2	163	166	-	3
алардан:							
каты түшәмәле	1	-	-	-	-	-	1
грунтлы,	168	1	2	163	166	-	2
алардан:							
ел дәвамında кулланыла торган	42	1	1	38	40	-	2

Урманчылык территориясендә булган гомуми файдаланудагы барлык автомобиль юллары һәм урман хужалыгы юллары агач материалы саты һәм эшкәртү

уриннарына чыгару юллары булып хезмэт итэ.

Урман эшкэртү инфраструктурасы (эзерлэнгэн агач материалын эшкэртү объектлары, биоэнергетика объектлары һәм башкалар) агач материалы белән башка төрле урман ресурсларын эшкэртү өчен төзелә. РФ Урман кодексының 14 статьясы нигезендә яклаучы урманнарда урман эшкэртү инфраструктурасын төзү тыела.

Урманчылык территориясендә урман эшкэртү объектлары юк.

Урман инфраструктурасы төзүгә бэйле булмаган объектларны урман фонды жирләрәндә төзү, үзгэртеп кору һәм эксплуатацияләү РФ Урман кодексының 21 статьясына нигезләнәп гамәлгә ашырыла.

Территориаль планлаштыру схемасы буенча урманчылык территориясендә өстәмә объектлар планлаштырылмый. Башка категориягә караган, урман урнашкан жирләрдә урман инфраструктурасы булдыруга бэйле булмаган объектларны төзү, үзгэртеп кору һәм эксплуатацияләү урманнарның максатчан билгеләнеше буенча башка федераль законнарда каралган очракларда рөхсэт ителә.

Урман инфраструктурасы булдыруга бэйле булмаган объектларны төзү, үзгэртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдаланылган жирләр РФ Урман кодексының 21 статьясындагы 6 өлеше нигезендә рекультивацияләнәргә тиеш.

Россия Табигать ресурслары министрлығының 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарда агач материалын һәм бүтән урман ресурсларын эшкэртү өчен файдалану кагыйдэләре нигезендә яклаучы урманнарда һәм махсус якланучы урман кишәрлекләрәндә урман эшкэртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру рөхсэт ителми.

Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча, гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланыла торган табигать территорияләрен, урман, урман эшкэртү инфраструктурасы объектларын, урман инфраструктурасы булдыруга бэйле булмаган объектларны тамгалап, кварталлар буйлап бүлгеләнеше 3 номерлы карта-схемада күрсәтелә.

1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урманнардан файдалану урман мөнәсәбәтләрендә катнашучы гражданның һәм юридик затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла (РФ Урман кодексының 4 ст.).

Шул ук вакытта, РФ Урман кодексының 5 статьясы нигезендә, урман динамикалы рәвештә яңартыла һәм трансформациягә бирелә торган табигый ресурс буларак карала, чөнки югарыда аталган статья нигезендә урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм яңадан үстерү экологик система яки табигый ресурс кебек урман төшенчәсеннән чыгып гамәлгә ашырыла.

Урманчылык территориясендә урманнардан кварталларга бүлөп рөхсәтле файдалану төрләре 8 нче таблицада күрсәтелә.

8 нче таблица

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
Агач эзерләү (РФ Урман кодексының 25, 29 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысе		37462
Терлек азыгы эзерләү (РФ Урман кодексының 25, 31 статьялары)	Базарлы Матак		-
	Чернореченск		-
	Чуаш Кичүе		-
	Юхмачы		-
	Жәмгысе		-
Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю (РФ Урман кодексының 25, 32 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15,73-162	10884
	Жәмгысе		37462
Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәре жыю (РФ Урман кодексының 25, 35 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысе		37462
Ау хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 36 статьялары) Тыела: урман-парк зоналары, яшел зоналар, эгәр	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысе		37462

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләрә	Кишәрлек урманчылығының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләрә исемлегә	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
эшчәнлекнең әлегә төрләрән гамәлгә ашыру урман утыртмаларын кисү яки аучылык инфраструктурасы объектларын булдыруга китереп чыгармаса, шәһәр урманнары			
Авыл хужалыгын алып бару (РФ Урман кодексының 25, 38 статьялары), һәвәскәр балыкчылыктан тыш, балыкчылыкны гамәлгә ашыру (25 статьяның 6.1 пункты) Тыела: урман паркы зоналары, шәһәр урманнары. махсус яклана торган кишәрлекләр, яшел зоналар, печән чабу белән умартачылыктан гайре тыела.	Базарлы Матак	кварталлар: 1-4, 6-8, 26-30, 32-35, 47-49, 51-53, 57, 62-64, 67-70, 73-75, әлегә кварталларның бер өлешә: 9-11, 14-17, 21-24, 31, 36, 37, 39, 40, 42-46, 55, 56, 58, 60, 61, 65, 66, 71, 72, 76-79	4410
	Чернореченск	кварталлар: 1, 2, 4, 8-16, 19, 21, 23, 26, 30, 32, 37, 46, 56-59, 61-63, 65-70, әлегә кварталларның бер өлешә: 3, 5, 17, 18, 20, 22, 24, 27-29, 31, 33-36, 38-45, 47, 48-50, 51-54, 55, 60, 64, 71, 72	6569
	Чуаш Кичүе	кварталлар: 2, 4, 5, 8, 12, 15-17, 22-24, 38, 40, 46- 50, 64, 66, 68, 69, 73, 74, 76-83, 85-87, 90-92, 94, 100-103, әлегә кварталларның бер өлешә: 1, 3, 6, 7, 9-11, 13, 14, 18-21, 25-37, 39, 41-45, 51-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93, 95-99, 104-107	9908
	Юхмачы	кварталлар: 12, 13, 15, 73, 77-83, 86-115, 119-121, 123-128, 130-146, 148-154, 157, 158, 161, әлегә кварталларның бер өлешә: 1-11, 14, 74-76, 84, 85, 116-118, 122, 129, 147, 155, 156, 159, 160	10287
	Жәмгысә		31174
Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 40 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысә		37462
Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 41 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысә		37462
Урман плантацияләре	Базарлы Матак	кварталлар: 26-30, 32-34,	2465

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлегә	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
уыртыу һәм аларны эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 42 статьялары) Тыела: яклаучы урманнар, махсус сакланыла торган кишәрлекләр		47-49, 51-53, 62-64, 67-70, 73-75, элегә кварталларның бер өлеше: 46, 60, 61, 65, 66, 71, 72	
	Чернореченск	кварталлар: 16, 19, 46, 56-59, 61-63, 65-70, элегә кварталларның бер өлеше: 17, 18, 20, 38-45, 47, 51-54, 55, 60, 64, 71, 72	3933
	Чуаш Кичүе	кварталлар 2, 4, 5, 8, 12, 15-17, 22-24, 38, 40, 46- 50, 64, 66, 68, 69, 73, 74, 76-83, 85-87, 90-92, 94, элегә кварталларның бер өлеше: 1, 3, 6, 7, 9-11, 13, 14, 18-21, 25-37, 39, 41-45, 51-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93	9203
	Юхмачы	кварталлар: 73, 77-83, 86- 115, 119-121, 123-128, 130-146, 148-154, 157, 158, 161, элегә кварталларның бер өлеше: 74-76, 84, 85, 116-118, 122, 129, 147, 155, 156, 159, 160	9436
	Жәмгысә		25037
Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү (Россия Федерациясе Урман кодексының 25, 39 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысә		37462
Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 39.1 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысә		37462
Жир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм табу (РФ Урман кодексының 25, 43 статьялары) Тыела: урман-парк зоналары, яшел зоналар, шәһәр урманнары; РФ Урман кодексының 114 статьясы нигезендә, жир асты байлыкларын геологик өйрәнү урман-парк	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысә		37462

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
зоналарында рөхсәт ителә			
Сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 44 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысе		37462
Чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 25, 45 статьялары) Тыела: урман паркы зоналары. * Гамәлдәге чыбыклы объектлар, шул исәптән, Россия Федерациясе Урман кодексында әлеге куллану төре буенча чикләүләр кертелгән яклагыч урманнар категориясендә дә, кулланылырга мөмкин	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысе		37462
Агач һәм башка урман ресурслары эшкәртү (РФ Урман кодексының 25, 46 статьялары) Тыела: яклаучы урманнар, махсус сакланыла торган кишәрлекләр	Базарлы Матак	кварталлар: 26-30, 32-34, 47-49, 51-53, 62-64, 67-70, 73-75, квартал өлешләре: 46, 60, 61, 65, 66, 71, 72	2465
	Чернореченск	кварталлар: 16, 19, 46, 56-59, 61-63, 65-70, әлеге кварталларның бер өлеше: 17, 18, 20, 38-45, 47, 51-54, 55, 60, 64, 71, 72	3933
	Чуаш Кичүе	кварталлар: 2, 4, 5, 8, 12, 15-17, 22-24, 38, 40, 46-50, 64, 66, 68, 69, 73, 74, 76-83, 85-87, 90-92, 94, әлеге кварталларның бер өлеше: 1, 3, 6, 7, 9-11, 13, 14, 18-21, 25-37, 39, 41-45, 51-63, 65, 67, 70-72, 75, 84, 88, 89, 93	9203
	Юхмачы	кварталлар: 73, 77-83, 86-115, 119-121, 123-128, 130-146, 148-154, 157, 158, 161,	9436

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылығының аталышы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлегә	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
		әлеге кварталларның бер өлеше: 74-76, 84, 85, 116-118, 122, 129, 147, 155, 156, 159, 160	
	Жәмгысә		25037
Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 25, 47 статьялары)	Базарлы Матак	1-109	6266
	Чернореченск	1-102	8419
	Чуаш Кичүе	1-107	11893
	Юхмачы	1-15, 73-162	10884
	Жәмгысә		37462

2 бүлек. Урманнардан рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары, урманнарны саклау, яклау һәм янадан торгызу нормативлары

2.1. Урманнардан агач материалы эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач материалы эзерләү өчен файдалану Россия Федерациясе Урман кодексының 29, 29.1, 30 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 1 декабрдәге 993 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы эзерләү кагыйдәләре белән регламентлана.

Агач материалы эзерләү эшкуарлык эшчәнлегенә максатларында гражданнар, юридик затлар тарафыннан, шулай ук гражданнар тарафыннан – шәхси максатларда (жылыту, төзелмәләр торгызу һ.б. өчен) гамәлгә ашырылырга мөмкин.

«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда каралган искәрмәле очрақларда урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә дәүләт ихтыяжларын яки муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен агач материалы эзерләүне гамәлгә ашыру рөхсәт ителә.

Чикләрендә агач материалы эзерләү өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән кварталлар исемлегенә 8 нче таблицада күрсәтелә.

Диләнkedә (урман кишәрлегенә кисү өчен билгеләнгән урман утыртмаларын урнашкан бер өлешендә, урман-таксация бүлемтегендә, урман кварталында) агач материалы эзерләү өчен түбәндәгеләрне кисү рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 16 статьясы):

- 1) өлгергән, картайган урман утыртмаларын;
- 2) урманнарны тәрбия кылганда, һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән, картайган урман утыртмаларын;
- 3) РФ Урман кодексының 13, 14 һәм 21 статьяларында каралган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгеләнгән урман кишәрлекләрендә теләсә нинди яшьтәге урман утыртмаларын.

Агач материалы эзерләү эше эксплуатация урманнарында, яклаучы урманнарда гамәлгә ашырыла, әгәр Россия Федерациясе Урман кодексында, бүтән федераль законнарда башкасы каралмаса.

Эксплуатация урманнарында агач эзерләү максатында тоташ һәм сайланма кисүләр гамәлгә ашырыла.

Сайланма кисүләр үзләренә эйләнә-тирәлекне хасил итү, су саклау, санитария-гигиена, савыктыру һәм башка төрле файдалы вазыйфаларын югалта баручы, яклаучы урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар үти торган файдалы вазыйфаларның сакланышын тәмин итүче урман утыртмаларын алмаштырырга ирек бирмәсә һәм РФ Урман кодексының 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очрақларда яклаучы урманнарда тоташ кисүләр гамәлгә ашырыла.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, эзерлэнгән агач материалын алып чыгу агач материалы эзерләү максатларында урман кишәрлегеннән файдаланучы зат тарафыннан урман декларациясе буенча декларацияләнә торган чор башланган датадан 12 ай эчендә гамәлгә ашырыла. Агач материалы урман агачларын сату-алу шартнамәсе яисә РФ Урман кодексының 19 статьясының 5 өлешендә күрсәтелгән контракт нигезендә эзерлэнгән очракта, агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу эшләре шартнамәдә яисә контрактта билгелэнгән вакыт эчендә тиешенчә гамәлгә ашырыла.

Файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләменнән (агач алуның рөхсәт ителгән күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләр яшен бозып, агач материалы эзерләү тыела.

2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләме

Файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару РФ Урман кодексының 29 статьясы, «Файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы Рослесхоз боерыгы, «Кисентеләрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын сайланма кисүләр буенча файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләме 9 нчы таблицада китерелә.

Әлеге урман хужалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган агачларны сайланма кисүләр буенча диләнке исәпләмәсе 10 нчы таблицада китерелә.

Күрсәткечләр	Барлығы		шул исәптән тулылығы буенча											
	гектар	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,3-0,5	
			гектар	мең куб. метр	гектар	мең куб. метр	гектар	мең куб. метр	гектар	мең куб. метр	гектар	мең куб. метр	гектар	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	13	0,3												
Матди кыйммәт		0,2												
Эшкә яраклы		0,1												
Хужалык бүлемтеге – Усак														
Барлығы হিসапка кертелгән	851	196,9							247	69,9	344	80,1	260	46,9
Гомуми застан урт. сайлап алу проценты		13								25		15		-
1 мәртәбәдә сайлана торган запас	591	26,5							247	14,5	344	12,0	-	-
Уртача кабатлану чоры	10													
Ел сәен файдалану өчен билгеләнә торган диләнке күләме:														
Тамыр	59	1,3												
Матди кыйммәт		1,0												
Эшкә яраклы		0,5												
Хужалык бүлемтеге – Юкә														
Барлығы হিসапка кертелгән	802	201,4							246	75,2	289	72,9	267	53,3
Гомуми застан уртача сайлап алу проценты		15								25		15		-

Өлгөргөн һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгелэнгән дилэнке күләме

Хужалык бүлөмгө һәм өстенлек итүче токым	Урман үсемлекләре белән капланган, гектар	Шул исәптән яшь төркемнәре буенча						Өлгөргөн һәм картайган утыртмалар запасы, мең	1 га эксплуатация фондына уртача запасы,	Тамыр массасының уртача үсеше, мең куб.метр	Яшь классы	Кисентенен яше	Тоту өчен исәплэнгән дилэнкеләр, мең куб.метр				Киңәш ителә торган дилэнке хисабы					Эксплуатация фондыннан файдалану еллары саны	Утыртмаларның күздә тотылган калдык өлеше, гектар	
		Үрентеләр	Урта яшьле		өлгөрөп килүче	Өлгөргөн һәм картайган							эзлекле файдалануда	2 яшь төркемнә карый торган	1 нче яшь төркемнә карый торган	Интеграл	Майданы, гектар	тамыр запасы, мең куб.метр	Матди кыйммәткә әйләндерелә				өлгөрөп килүче	өлгөргөн һәм картайган
			Барлыгы	хисапка кертелле		Барлығы	Шул исәптән												Барлыгы	шул исәптән эшлекле	Матди кыйммәткә			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
Дилэнкедәге тоташ кисүләр – майданы, гектар																								
Урманнарның максатчан билгеләнеше – файдаланыла торган урманнар																								
Нарат	1259	296	378	378	277	308		87,7	285	5,4	81 V	14	16	15	12	14	4,0	3,5	2,8	81	22	467	266	
Чыршы	346	330	16	16						1,2	81 V	4												
Биек кәүсәл е имән	544	379	117	102	16	32	4	5,0	156	1,4	101 VI	5	3	1	3							52	39	
III һәм аннан югары бонит етлы тәбәнәк кәүсәле имән	100	1	1		4	94	12	13,7	146	0,2	61 VII	2	3	5	4	2	0,3	0,2	0,1	50	45		78	

Хужалык бүлөмгө Һәм өстөнлөк итүчө токым	Урман үсөмлөктөрө белән капланган, гектар	Шул исәптән яшь төркөмнәре буенча						Өлгөргән Һәм картайган утыртмалар запасы, мең	1 га эксплуатация фондына уртача запасы,	Тамыр массасының уртача үсөшө, мең куб.метр	Яшь классы	Кисентенгән яшь	Тоту өчен исәпләнгән диләнкеләр, мең куб.метр				Киңәш ителә торган диләнке хисабы					Эксплуатация фондыннан файдалану еллары саны	Утыртмаларның күздә тотылган калдык өлөшө, гектар	
		Үрентеләр	Урта яшьле		өлгөрөп килүчө	Өлгөргән Һәм картайган							Майданы, гектар	тамыр запасы, мең куб.метр	Матди кыйммәткә әйләндерелә			өлгөрөп килүчө	өлгөргән Һәм картайган					
			Барлыгы	хисапка кертелә		Барлыгы	Шул исәптән								Барлыгы	шул исәптән эшлекле	Матди кыйммәткә							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
Өрәңге	385	44	315	131	5	21		3,3	155	1,1	61	6	3	1	2	1	0,2	0,1	-	40	16	131	16	
Карма	8		8	8							61											8		
Каен	6453	65	4256	2539	1399	733	11	134,6	184	22,2	61	99	143	107	134	78	14,2	12,0	6,0	50	10	2539	1352	
Усак	10014	1185	1963	1963	1281	5585	684	1222,4	219	42,4	41	222	294	343	265	76	15,6	12,4	5,0	40	73	1963	6106	
Кара зирек	359		108	34	247	4		0,7	175	0,8	61	5	10	13	8							34	251	
Соры зирек	2					2		0,2	121		41												2	
Юкә	5567	138	859	270	186	4384	3275	889,3	203	14,0	61	86	161	228	174	129	26,0	22,1	11,0	50	33	270	4439	
Эксплуатация урманнары Һәм тоташ кисүләр буенча жәмгысә																								
	25037	2438	8021	5441	3415	11163	3986	2356,9		88,7						300	60,3	50,3	24,9	50		5464	12549	
шул исәптән – Ылыслы																								
	1605	626	394	394	277	308		87,7		6,6						14	4,0	3,5	2,8	81		467	266	
Каты яфраклы																								
	1037	424	441	241	25	147	16	22,0		2,7						3	0,5	0,3	0,1	40		191	133	
Йомшак яфраклы																								
	2239	138	718	480	311	107	397	2247		79,4						283	55,8	46,	22,0	47		4806	1215	

Хужалык бүлөмгөгө һәм өстенлек итүчө тоқым	Урман үсемлекләре белән капланған, гектар	Шул исәптән яшь төркөмнәре буенча						Өлгөргән һәм картайган утыртмалар запасы, мең	1 га эксплуатация фондына уртача запасы,	Тамыр массасының уртача үсеше, мең куб.метр	Яшь классы	Кисентенең яше	Тоту өчен исәпләнгән диләнкеләр, мең куб.метр				Киңәш ителә торган диләнке хисабы			Эксплуатация фондыннан файдалану еллары саны	Утыртмаларның күздә тотылган калдык өлеше, гектар		
		Үрентеләр	Урта яшьле		өлгөрөп килүче	Өлгөргән һәм картайган							эзлекле файдалануда	2 яшь төркөмнә карый торган	1 нче яшь төркөмнә карый торган	Интеграл	Майданы, гектар	тамыр запасы, мең куб.метр	Матди кыйммәткә әйләндерелә		өлгөрөп килүче	өлгөргән һәм картайган	
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
	5	8	6	6	3	08	0	,2										5					0с

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Ылыслы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	142	3					145
		мең куб.метр	6,7	0,3					7,0
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	15	-					15
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	-					0,7
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,5	-					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	-					0,2
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	35	-					35
		мең куб.метр	1,6	-					1,6
2	Кабатлану чоры	ел	10	-					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	-					4
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	35	-					35
		мең куб.метр	1,6	-					1,6

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел	10	-					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	-					4
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	41					54
		мең куб.метр	0,4	2,1					2,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	1	4					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,2					0,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,2					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	76	127					203
		мең куб.метр	3,7	7,1					10,8
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	8	13					21
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,4	0,7					1,1
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	0,5					0,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тамыр	мең куб.метр	1,3	0,9					2,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,8	0,7					1,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,3					0,5
Урманнарның максатчан билгеләнеше – файдаланыла торган урманнар									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	61	84					145
		мең куб.метр	2,4	5,3					7,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	7					12
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	0,4					0,6
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	0,4					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,3					0,3
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	238	8					246
		мең куб.метр	7,6	0,3					7,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	24	1					25
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	-					0,7
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,6	-					0,6
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,3	-					0,3
Ылыслы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре	гектар	299	92					391

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	буенча ачыкланган фонд	мең куб.метр	10,0	5,6					15,6
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	29	8					37
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,9	0,4					1,3
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,7	0,4					1,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,3	0,3					0,6
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	119	6					125
		мең куб.метр	3,1	0,2					3,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	11	-					11
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	-					0,3
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	119	6					125
		мең куб.метр	3,1	0,2					3,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	11	-					11
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	-					0,3
	матди кыйммәткә	мең куб.метр	0,2	-					0,2

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	әйләндереп була торган								
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	201	368					569
		мең куб.метр	7,3	18,6					25,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Еллык күләме								
	файдаланудагы								
	Мәйданы	гектар	20	37					57
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,8	1,8					2,6
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,5	1,5					2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,9					1
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	75	522					597
		мең куб.метр	2,0	21,2					23,2
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	7	53					60
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	2,1					2,3
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	1,9					2
		Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,5				
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	8	35					43
		мең куб.метр	0,3	2,1					2,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	2					2
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-				
Йомшак яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	284	925					1209
		мең куб.метр	9,6	41,9					51,5
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	27	92					119
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	1	4					5
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,6	3,5					4,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	1,4					1,5
эксплуатация урманнары буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	702	1023					1725
		мең куб.метр	22,7	47,7					70,4
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	67	100					167
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	2,2	4,4					6,6
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	1,5	3,9					5,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,5	1,7					2,2
Урманчылык буенча барлыгы									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тамыр	мең куб.метр	1,6	0,4					2,0
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	1,2	0,4					1,6
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,5	0,3					0,8
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	154	6					160
		мең куб.метр	4,7	0,2					4,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	15	-					15
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,5	-					0,5
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,3	-					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Каты яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Ачыкланган фонд (урманчылык таләпләргә)	гектар	154	6					160
		мең куб.метр	4,7	0,2					4,9
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	15	-					15
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,5	-					0,5
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,3	-					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	214	409					623
		мең куб.метр	7,7	20,7					28,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	21	41					62
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,8	2,0					2,8
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,5	1,7					2,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	1,0					1,1
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	151	649					800
		мең куб.метр	5,7	28,3					34
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	15	66					81
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,6	2,8					3,4
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,3	2,4					2,7
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,7					0,7
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	8	41					49
		мең куб.метр	0,3	2,4					2,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	2					2
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	матди кыйммәتكә	мең куб.метр	-	0,1					0,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	эйлөндереп була торган								
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-	-				
Йомшак яфраклы хужалык буенча жәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	373	1099					1472
		мең куб.метр	13,7	51,4					65,1
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	36	109					145
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	1,4	4,9					6,3
	матди кыйммәткә эйлөндереп була торган	мең куб.метр	0,8	4,2					5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	1,7					1,8
Барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	968	1200					2168
		мең куб.метр	35,1	57,5					92,6
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	95	117					212
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	3,5	5,3					8,8
	матди кыйммәткә эйлөндереп була торган	мең куб.метр	2,3	4,6					6,9
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,7	2					2,7
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча									
Базарлы Матак кишәрлеге урманчылыгы									
Блыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	5	8					13
		мең куб.метр	0,2	0,6					0,8

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	1					1
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	49	-					49
		мең куб.метр	1,7	-					1,7
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	-					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	54	8					62
		мең куб.метр	1,9	0,6					2,5
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	1					6
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	53	-					53
		мең куб.метр	2,2	-					2,2
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	-					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Жәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	53	-					53
		мең куб.метр	2,2	-					2,2
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	-					5
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	-					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	-					0,1
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	29	44					73
		мең куб.метр	1,0	2,4					3,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	3	4					7

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	0,2					0,3
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	0,2					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	58	176					234
		мең куб.метр	2,4	7,6					10,0
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	6	18					24
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	0,8					1
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	0,7					0,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2	-				0,2
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	7					7
		мең куб.метр	-	0,4					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-					
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	87	227					314
		мең куб.метр	3,4	10,4					13,8

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	9	22					31
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	1,0					1,3
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	0,9					1,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,3					0,3
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы		У							
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	194	235					429
		мең куб.метр	7,5	11,0					18,5
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	19	23					42
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	1,0					1,7
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,5	0,9					1,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,3					0,5
Чернореченск кишәрлек урманчылыгы									
Блыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	81	38					119
		мең куб.метр	3,4	2,2					5,6
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	8	3					11
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,2					0,5

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	0,2					0,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	55	-					55
		мең куб.метр	1,4	-					1,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	6	-					6
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе ылыссы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	136	38					174
		мең куб.метр	4,8	2,2					7,0
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	14	3					17
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,4	0,2					0,6
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,3	0,2					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	-					13
		мең куб.метр	0,4	-					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						10

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	1	-					1
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе каты яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	-					13
		мең куб.метр	0,4	-					0,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	1	-					1
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	43	205					248
		мең куб.метр	1,6	11,1					12,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	4	21					25
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,2	1,1					1,3
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	0,9					1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,5					0,5

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	72	145					217
		мең куб.метр	2,9	7,4					10,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	7	15					22
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,7					1
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	0,6					0,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2					0,2
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	6					6
		мең куб.метр	-	0,3					0,3
2	Кабатлану чоры	ел		15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-					-
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	115	356					471
		мең куб.метр	4,5	18,8					23,3
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	11	36					47
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,5	1,8					2,3

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,3	1,5					1,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,7					0,7
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	264	394					658
		мең куб.метр	9,7	21,0					30,7
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	26	39					65
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	1,0	2,0					3
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,6	1,7					2,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,8					0,9
Чуаш Кичүе кишәрлеге урманчылыгы									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	51	22					73
		мең куб.метр	3,1	1,3					4,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	2					7
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,1					0,4
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	0,1					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	51	22					73
		мең куб.метр	3,1	1,3					4,4

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	5	2					7
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,3	0,1					0,4
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,2	0,1					0,3
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	57	-					57
		мең куб.метр	1,4	-					1,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	6	-					6
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе каты яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	57	-					57
		мең куб.метр	1,4	-					1,4
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	6	-					6
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	-					0,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	142	131					273
		мең куб.метр	5,1	5,8					10,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	14	13					27
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,5	0,6					1,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,3	0,5					0,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,3					0,4
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	20	180					200
		мең куб.метр	0,4	7,4					7,8
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	18					20
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	0,7					0,8
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,6					0,6
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2					0,2
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	8	-					8
		мең куб.метр	0,3	-					0,3
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	-					-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән ағачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	-					-
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	1 Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	170	311					481
		мең куб.метр	5,8	13,2					19
2	Кабатлану чоры	ел					-		
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	16	31					47
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,6	1,3					1,9
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,3	1,1					1,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,1	0,5					0,6
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы			У						
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	278	333					611
		мең куб.метр	10,3	14,5					24,8
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	27	33					60
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	1,0	1,4					2,4
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,6	1,2					1,8
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,6					0,8
Юхмачы кишәрлеге урманчылыгы									
Блыслы									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	20	19					39
		мең куб.метр	0,9	1,5					2,4
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	2	1					
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,1	0,1					0,2
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	180	8					188
		мең куб.метр	6,0	0,3					6,3
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	18	1					19
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,6	-					0,6
	матди кыйммәتكә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,5	-					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	-					0,2
Жәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	200	27					227
		мең куб.метр	6,9	1,8					8,7
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	20	2					22
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,7	0,1					0,8

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,6	0,1					0,7
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,1					0,3
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – югары кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	31	6					37
		мең куб.метр	0,7	0,2					0,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	3	-					3
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Жәмгысе каты яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	31	6					37
		мең куб.метр	0,7	0,2					0,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	3	-					3
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,1	-					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	-					-
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	29					29
		мең куб.метр	-	1,4					1,4

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел		10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	3					3
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1	-				0,1
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1	148					149
		мең куб.метр	-	5,9					5,9
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар		15					15
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,6					0,6
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,5					0,5
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,1					0,1
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	-	28					28
		мең куб.метр	-	1,7					1,7
2	Кабатлану чоры	ел		15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	-	2					2
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,1					0,1
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	-					-

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	Урманнарны тәрбия кылу төрләре						Жәмгысе
			Сирәкләп кисү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берән-сәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Жәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1	205					206
		мең куб.метр	-	9,0					9
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар		20					20
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	-	0,8					0,8
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	-	0,7					0,7
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	-	0,2					0,2
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы			У						
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	232	238					470
		мең куб.метр	7,6	11,0					18,6
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	Мәйданы	гектар	23	22					45
	сайлап алына торган запас								
	Тамыр	мең куб.метр	0,8	0,9					1,7
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0,6	0,8					1,4
	Эшкә яраклы	мең куб.метр	0,2	0,3					0,5

Тәрбияви кәсүләр Россия Табигать министрлығының «Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерыгы нигезендә башкарыла.

Урманны карау буенча кәсүнең яшь чорлары боерык нигезендә 12 нче таблицада китерелә.

12 нче таблица.

Урманны карау буенча кәсүләрнең яшь чорлары

Урманны тәрбия кылганда кәсү төрләре	Урман утыртмаларының яше, ел				
	Кисентенең яшенә карап, шытым бирүче агач токымыннан барлыкка килгән орлыклы һәм беренче генерацияле ылыслы һәм каты яфраклы		Кисенте яшенә карап, башка агач токымнары		
	100 яшьтән олы	100 яшьтән кече	60 яшьтән олы	50-60 яшь	50 яшьтән кече
1	2	3	4	5	6
Яктылык кертү өчен кәсү	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	5 кадәр
Кирәкмәгән үсемлекләрен кәсү	11-20	11-20	11-20	11-20	6-10
Сирәкләүләр	21 - 60	21-40	21-40	21-30	11-20
Аркылы кәсү	60 артык	40 артык	40 артык	30 артык	20 артык

Үсү шартлары типларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, бонитетлар классларын, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кәсү режимы нормативлары 13 нче таблицада китерелә.

13 нче таблица

Тәрбияви кәсү режимының нормативлары

Урман утыртмаларының кәсүгә кадәр составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кәсү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кәсү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кәсү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Нарат утыртмалары							
1.1. Нарат	мүкле (III-IV)	8-10	0,9	15-20	0,9	10-15	8Нарат

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
утыртмалары, саф һәм 2 берәмлеккә кадәр яфраклы катнашмалы			0,7	10-15	0,8	15-20	2Каен
	нарат жыләкле (II-I)	5-10	0,8 0,6	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Нарат (1-2) Каен
	катлаулы (I-Ia)	5-10	0,8 0,6	20-30 10-12	0,8 0,7	20-25 15-20	(9-10) Нарат (1+) Каен
	кара жыләкле (I-II)	5-10	0,9 0,7	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Нарат (1-2) Каен
	озын мүкле (III)	8-10	0,9 0,7	15-20 10-15	0,9 0,8	10-15 15-20	8Нарат 2Каен
1.2. Составында нарат өстенлек итүче наратлы-яфраклы (5-7 нарат, 3-5 яфраклы)	мүкле (III-IV)	4-7	0,9 0,7	20-30 10-15	0,9 0,8	15-20 15-20	(7-8) Нарат (2-3) Каен
	нарат жыләкле (II-I)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7 0,6	25-30 15-20	(8-9) Нарат (1-2) Каен
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-45 10-15	0,7 0,5	25-35 15-20	(8-10) Нарат (0-2) Каен
	кара жыләкле (I-II)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7 0,5	25-35 15-20	(7-9) Нарат (1-3) Каен
	озын мүкле (III)	4-7	0,8 0,6	20-30 10-15	0,8 0,6	20-25 15-20	(6-8) Нарат (2-4) Каен
1.2.1. Составында 3-4 берәмлек нарат һәм 6-7 яфраклы катнашындагы наратлы-яфраклы	нарат жыләкле (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15-20	(6-8) Нарат (2-4) Каен
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15-20	(6-9) Нарат (1-4) Каен
	кара жыләкле (I-II)	3-5	0,7 0,5	30-45 10-15	0,8 0,6	25-35 15-20	(6-8) Нарат (2-4) Каен
	озын мүкле (III)	4-6	0,8 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15-20	(5-7) Нарат (3-5) Каен
1.3. Яфраклы-наратлы (яфраклылар 7 берәмлектән артык, агачлар саны житәрлек булганда 3 берәмлектән ким нарат)	Нарат жыләкле	3-5	-	-	-	-	(5-8) Нарат (2-5) Каен
	катлаулы	3-5	-	-	-	-	(6-9) Нарат (1-4) Каен
	кара жыләкле	4-6	-	-	-	-	(5-8) Нарат (2-5) Каен
	озын мүкле	4-7	-	-	-	-	(4-7) Нарат (3-6) Каен
2. Чыршы утыртмалары							
2.1. Чыршы	катлаулы (Ia-I)	8-10	0,8	15-25	0,8	15-20	(9-10)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
утыртмалары, саф һәм 2 берәмлеккә кадәр яфраклы агачлар катнашында			0,7	8-12	0,7	10-20	Чыршы (0-1) Каен (Усак)
	кара жиләкле (I-II)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.2. Арасында чыршы өстенлек итә торган чыршы-яфраклы агачлар: 5-7 чыршы һәм 3-5 яфраклы агач	катлаулы (Ia-I)	6-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,6	25-35 10-15 (20)	(9-10) Чыршы (0-1) Каен (Усак)
	кара жиләкле (I-II)	6-8	0,7 0,5	20-35 10-12	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	6-8	0,7 0,6	20-35 10-12	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.2.1. Составында 3-4 берәмлек чыршы һәм 6-7 яфраклы катнашындагы чыршылы-яфраклы	катлаулы (Ia-I)	4-6	0,7 0,5	30-50 8-12	0,7 0,5	30-40 10-15 (20)	(8-10) Чыршы (0-2) Каен (Усак)
	кара жиләкле (I-II)	4-6	0,7 0,6	25-35 8-10	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	0,7 0,6	25-35 8-10	0,7 0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.3. Яфраклылар чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы булган яфраклы-	катлаулы (Ia-I)	4-6	чикл. юк 0,4	чикл. юк 6-10	чикл. юк 0,5	чикл. юк 8-12	(8-10) Чыршы (0-2) Каен (Усак)
	кара жиләкле	4-6	чикл. юк	30-40/100	чикл.	30-40/10	(7-8)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
чыршылы	(I-II)		0,5	8-10	юк 0,6	0 8-12	Чыршы (2-3) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	-	-	-	-	(>4) Чыршы (<6) Каен (Усак)
3. Имән утыртмалары							
3.1. Чиста һәм 2 берәмлеккә кадәр башка токымнар катнашындагы имән утыртмалары	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	10-15	0,8 0,6	25-35 10-15	0, 8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Ч, б.т.
	Саф имәнлекләр (III-II; IV)	10-15	0,8 0,7	20-35 10-15	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Имәнлекләр дымлы тугайлы	10-15	0,8 0,7	20-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, башка токымнар
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Ч, б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Кара зирек, башка токымнар
3.2. Составында 5-7 берәмлек имән өстенлек итүче катнаш утыртмалар (йомшак яфраклы һәм каты яфраклы токымнар белән)	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	4-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,8 0,6	20-35 15-20	(7-9) Д (1-3) Юкә, Корычагач Чыршы
	Саф имәнлекләр (III-II; IV)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы, б.т.
	Эре үләнле имәнлекләр	4-6	0,7 0,6	30-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә,

Урман утыртмаларының кисуүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кису		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклығы	Кисү ешлығы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлығы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлығы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	(II-III; I)						Чыршы, б.т.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-25 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Ч, б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-30 15-20	(7-9) Имән (1-3) Кара зирек, башка токымнар
3.2.1. Составында 3-4 берәмлек имән катнашулы катнаш утыртмалар	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 7-12	0,7 0,6	25-40 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.
	Саф юкәле-күрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-30 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.
	Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыршы, б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	3-5	0,7 0,5	30-50 7-12	0,7 0,6	25-40 10-15	(6-7) Имән (3-4) Кара зирек, башка токымнар
3.3. Йомшак яфраклы агачлар өстенлек итүче һәм составында кимендә 3 берәмлек, ләкин имән өстенлек итүче агачлыкларны	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	2-4					(5-7) Имән (3-5) башка токымнар
	Саф юкәле-күрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	2-4					(4-7) Имән (3-6) башка токымнар.
	Имәнлекләр	2-4					(4-7) Имән

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
формалаштыру өчен житәрлек дәрәжәдә имән катнаша торган	дымлы тугайлы						(3-6) башка токымнар.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	2-4					(4-7) Имән (3-6) башка токымнар.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	2-4					(4-7) Имән (3-6) Кара зирек, б.ток.
4. Каен утыртмалары							
4.1. Каен утыртмалары: саф һәм өлешчә башка токымнар катнашында	нарат жиләкле-чәчбайлы (II-I)	10-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
	катлаулы вак үләнле (II-I)	8-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (Чыршы)
	кара жиләкле-вак үләнле (II-III)	8-12	>0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (Чыршы)
	озын мүкле (III-IV)	12-15	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,6	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-10	>0,8 0,7	25-35 8-10	0,8 0,6	25-35 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (Нарат)
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	8-10	>0,8 0,7	25-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (Нарат)
	Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	8-10	>0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы
4.2. Каенлы-усаклы	катлаулы вак үләнле (II-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
утыртмалар, башка токымнар							Нарат (0+) Усак
	кара жиләкле-вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (0+) Усак
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы, Нарат (0+) Усак
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0+) Усак
	Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,6	20-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0+) Усак
4.3. Каенлы-чыршылы (каен чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы – чыршының икенче ярусы яки яшь агачы булган)	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	4-6	0,8 0,6	20-35 10-15	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр. (Ярус өлеше) 10 Чыршы
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	4-6	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр. (Ярус өлеше) 10 Чыршы
	Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	4-6	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7 0,6	25-30 10-15	(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр. (Ярус өлеше) 10 Чыршы
5. Усак утыртмалары							
5.1. Төп үсемлекләр:	катлаулы вак үләнле (II-I)	10-15	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
чиста һәм башка токымнар катнаша торган							Чыршы, Каен
	кара жиләкле-вак үләнле (III-II)	10-15	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-12	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	8-12	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	8-12	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
5.2. Усаклы-чыршылы (усак чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы – икенче ярусы яки яшь агачы булган)	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	4-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,5	30-40 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II яр. (Ярус өлеше) 10Чыршы
	кара жиләкле-киң үләнле (I-II)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен II ярус (Ярус өлеше) 10 Чыршы
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II яр. (ярус

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							өлеше) 10 Чыршы
6. Юкә утыртмалары							
6.1. Күп максатларга, шул исәптән ағач материалы алу өчен билгеләнгән утыртмалар							
6.1.1. Саф чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә башка токымдагылар кушылмасы белән (2 берәмлеккә кадәр)	катлаулы вак үләнле юкәлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, башка токымнар
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, башка токымнар
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-25 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Чыршы, Имән, башка токымнар.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Чыршы, Имән, башка токымнар.
6.1.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Нарат, Чыршы, башка токымнар.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Нарат, Чыршы, башка токымнар.

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	6-8	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,6	20-30 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Чыршы, Имән, башка токымнар.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Чыршы. Имән, башка токымнар.
6.2. Умартачылык (нектар бүлемтеге) максатларында үстерелә торган утыртмалар							
6.2.1. Саф чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә башка токымдагылар кушылмасы белән (2 берәмлеккә кадәр)	катлаулы вак үләнле юкәлекләр (II-III)	5-7	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	5-7	0,7 0,5	20-35 8-12	0,6 0,4	20-40 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
	кара жиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, башка токымнар.
6.2.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	(9-10) Юкә (0-1) башка токымнар.
	кара жиләкле-вак үләнле (III-IV)	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	(9-10) Юкә (0-1) башка токымнар.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	4-6	0,6 0,6	20-40 8-12	0,6 0,4	20-40 10-15	(9-10) Юкә (0-1) башка токымнар.
	кара жиләкле-киң	4-6	0,6 0,5	20-35 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	(9-10) Юкә (0-1)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрge составы	Урман типлары төркемнәре (бонитет классы)	Тәрбияли башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисенте яшенә (өлгерү дәрәжәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча проценты	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	үләнле (II-III)						башка токымнар.
7. Зирек утыртмалары							
7.1. Саф кара зирек утыртмалары һәм составында башка йомшак яфраклы токымнар катнашында	Елга буенда үсә торган-зур үләнле кара зиреклекләр (II-I)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-10	>0,8 0,8	15-25 10-15	(7-10) Кара зирек (0-3) Чыршы, Имән
	Кара зирек утыртмалары сазлыклы-эре үләнле (III-II)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-10	>0,8 0,8	15-25 10-15	10 Кара зирек, башк. ток.
7.2. Кара зирек өстенлек итүче һәм составында башка кыйммәтле токымнар булган катнаш утыртмалар	Елга буенда үсә торган-зур үләнле кара зиреклекләр (II-I)	8-10	0,8 0,6	20-30 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(6-8) Кара зирек, (2-4) Чыршы. Имән, башка токымнар.
8. Тирек утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы тирек утыртмалары		2-4	0,8 0,7	15-30 5-8	0,9 0,7	20-35 7-10	
9. Чәчбай утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы чәчбай утыртмалары		3-4	0,8 0,7	20-30 5-7	0,8 0,7	15-20 7-8	

Искәрмәләр:

1. Кисүләренң максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0гә тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда

кисүләрнең ешлығы, әлбәттә, кими.

2. Запас буенча технологик коридорларны 5-7 процентка кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлығы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Барлык төр кисүләрдә ел саен рөхсәт ителгән агач материалы алу күләме 14 нче таблицада китерелә.

РФ Урман кодексының 60.8 статьясының 3 өлеше буенча зарарлы организмнарның чыганакларын бетергәндә чаралар уздыру барышында (һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә) әзерләнгән агач материалы күләме файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменә кертелми.

Кисүләрнең барлык төрләре буенча ел саен файдалану күләме 68,0 мең куб.метр матди кыйммәتكә әйләндереп була торган агач материалы тәшкил итә. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларны кисү өлешенә 79,6 процент, урманнарны караганда урман утыртмаларын кисү өлешенә матди кыйммәتكә әйләндереп була торган агач материалы запасының гомуми күләменнән 20,4 проценты туры килә.

Барлык төр кисүлөрдө файдалану өчен билгелэнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Майданы - гектар, запасы - мең куб.метр

Хужалык	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:														
	Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә			Урманнарны тәрбияләгәндә, агачларны кискәндә			Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә			Урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгелэнгән урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кискәндә			Барлыгы		
	Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	запасы		Мәйданы	запасы	
Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Урманчылык буенча барлыгы															
Блыслы	14	3,5	2,8	52	1,6	0,8	-	-	-	-	-	-	66	5,1	3,6
Каты яфраклы	11	0,5	0,2	15	0,3	0,1	-	-	-	-	-	-	26	0,8	0,3
йомшак яфраклы	599	85,7	38,7	319	10,4	3,9	-	-	-	14	-	-	932	96,1	42,6
Жәмгысе	624	89,7	41,7	386	12,3	4,8	-	-	-	14	-	-	1024	102	46,5
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча															
Базарлы Матак															

Майданы - гектар, запасы - мең куб.метр

Хужалык	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:														
	Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә			Урманнарны тәрбияләгәндә, агачларны кискәндә			Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә			Урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгеләнгән урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кискәндә			Барлыгы		
	Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	запасы		Мәйданы	запасы	
Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Блыслы	-	-	-	6	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	6	0,1	0,1
Каты яфраклы	11	0,5	0,2	5	0,2	0,1	-	-	-	-	-	-	16	0,7	0,3
Йомшак яфраклы	90	11	5,3	39	1,3	0,3	-	-	-	2	-	-	131	12,3	5,6
Жәмгысе	101	11,5	5,5	50	1,6	0,5	-	-	-	2	-	-	296	13,1	6
Чернореченск															
Блыслы	7	2,3	1,8	17	0,5	0,2	-	-	-	-	-	-	24	2,8	2,0
Каты яфраклы	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Йомшак яфраклы	189	23,1	10,4	47	1,0	0,7	-	-	-	5	-	-	241	24,1	11,1
Жәмгысе	196	25,4	12,2	65	1,5	1,9	-	-	-	5	-	-	266	26,9	13,1
Чуаш Кичүе															
Блыслы	7	1,2	1	7	0,3	0,2	-	-	-	-	-	-	14	1,5	1,2

Майданы - гектар, запасы - мең куб.метр

Хужалык	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:														
	Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә			Урманнарны тәрбияләгәндә, агачларны кискәндә			Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә			Урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын һәм урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен билгеләнгән урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кискәндә			Барлыгы		
	Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	Запасы		Мәйданы	запасы		Мәйданы	запасы	
Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы	Матди кыйм-мәткә әйләндереп була торган		Эшкә яраклы				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Каты яфраклы	-	-	-	6	0,1	-	-	-	-	-	-	-	6	0,1	-
Йомшак яфраклы	115	18,5	8,1	47	1,4	0,6	-	-	-	5	-	-	167	19,9	8,7
Жәмгысе	122	19,7	9,1	60	1,8	0,8	-	-	-	5	-	-	187	21,5	9,9
Юхмачы															
Блыслы	-	-	-	22	0,7	0,3	-	-	-	-	-	-	21	0,7	0,3
Каты яфраклы	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Йомшак яфраклы	205	33,1	14,9	20	0,7	0,2	-	-	-	2	-	-	227	33,8	15,1
Жәмгысе	205	33,1	14,9	45	1,4	0,5	-	-	-	2	-	-	251	34,5	15,4

2.1.4. Кисентеләрнең яше

Урман утыртмалары кисентеләрнең «Кисентеләрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы белән билгеләнгән яше 15 нче таблицада китерелә.

15 нче таблица

Кисентеләрнең яше

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре, шул исәптән яклаучы урманнарның категорияләре	Хужалык бүлемтекләре һәм аларга керә торган, өстенлек итүче токымнар	Бонитет класслары	Кисентеләрнең яше, ел
1	2	3	4
Урман үсә торган зона: Урман-дала зонасы Урманлы район: РФ Европа өлешендәге урман-дала районы			
Яклаучы урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлы урман полосалары – яклаучы урманнар категориясеннән тыш)	Ылыслы		
	Нарат, чыршы, карагай	Барысы да	101-120
	Каты яфраклы		
	Орлыклык имән, корычагач	Барысы да	121-140
	Үсентеле имән	III һәм югарырак	71-80
		IV һәм түбәнрәк	61-70
	Карама, өрәңге	Барысы да	71-80
	Йомшак яфраклылар		
	Бал бирүче (нектарлы) юкә	Барысы да	81-90
	Каен, кара зирек, юкә (товарлык),	Барысы да	71-80
	Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал	Барысы да	51-60
	Тирәк (культуралар)	Барысы да	36-40
	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5
Яклаучы урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары), эксплуатация урманнары	Ылыслы		
	Нарат, чыршы, карагай	Барысы да	81-100
	Каты яфраклы		
	Орлыклык имән, корычагач	Барысы да	101-120
	Үсентеле имән	III һәм югарырак	61-70
		IV һәм түбәнрәк	51-60
	Карама, өрәңге	Барысы да	61-70
	Йомшак яфраклылар		
	Бал бирүче (нектарлы) юкә	Барысы да	81-90
	Каен, кара зирек, юкә (товарлык)	Барысы да	61-70
	Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал	Барысы да	41-50
	Тирәк (культуралар)	Барысы да	31-35
	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5

2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, дилэнкеләрнең күләмнәрен, дилэнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)

Агач материалы эзерләүгә карата таләпләр Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының 2020 елның 1 декабрдәге 993 номерлы боерыгы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Диләнке эшләре төрләрен, аларны уздыру тәртибен һәм эзлеклелеген, диләнке эшләренең технологик картасы формасын, диләнкене карау акты формасын һәм диләнкене карау тәртибен раслау турында» 2016 елның 27 июндәге 367 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы эзерләү кагыйдәләрендә билгеләнгән.

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү буенча төп оештыру-техник элементларның параметрлары 16 нчы таблицада китерелә.

16 нчы таблица

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисүләрдә төп оештыру-техник элемент параметрлары

Т/с	Агач материалы эзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүләр	Тоташ кисүләр
1	2	3	4
Россия Федерациясе Европа өлешенең урман-далалы урман районы			
1.	Сайланма кисү ешлыгы, процент Бик зәгыйфь Зәгыйфь Уртача Уртача-югары Югары Бик югары (сайланма санитар кисү өчен)	10 кадәр 11-20 21-30 31-40 41-50 51-70	
2.	Диләнкеләрнең (сайланма кисүләрдә) чик мәйданы, гектар Яклаучы урманнар: Ирекле-сайланма кисүләр Төркемле-сайланма кисүләр Тигез-эзлекле кисүләр Төркемле-эзлекле кисүләр Полоса аша эзлекле кисүләр Эксплуатация урманнары: Ирекле-сайланма кисүләр Төркемле-сайланма кисүләр Тигез-эзлекле кисүләр Төркемле-эзлекле кисүләр Полоса аша эзлекле кисүләр	25 15 15 10 5 50 30 30 25 15	
3.	Сайланма кисүләрдә диләнкеләрнең чик дәрәжәдәге мәйданы, гектар нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		5 5 2,5 10 10
4.	Тоташ кисүләрдә диләнкеләрнең чик дәрәжәдәге киңлеге,		

Т/с	Агач материалы эзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисүләр	Тоташ кисүләр
1	2	3	4
	м нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		50 50 50 100 100
5.	Диләнкеләр тоташу чоры, ел нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		4 4 4 4 2
6.	Кисүләр кабатлану чоры, ел Ирекле-сайланма кисүләр Төркемле-сайланма кисүләр Тигез-эзлекле кисүләр Төркемле-эзлекле кисүләр Полоса аша эзлекле кисүләр	8-30 8-30 4-8 30-40 4-8	
7.	Урман кварталының 1 км ягына хисаплаганда киртекләр саны диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 50 м кадәр булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 51-150 м булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 151-250 м булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 250 м артыграк булганда		4 артык түгел 3 артык түгел 2 артык түгел 1
8.	Төяү пунктлары, житештерү һәм көнкүреш объектлары өчен гомуми майдан (диләнкенең гомуми майданыннан) - алга таба ясалма урман торгызып Майданы 10 гектардан артык булган диләнкеләрдә - сезонара агач материалы запаслары булдыру өчен - туфракка зыян салып 10 гектар һәм аннан да кимрәк булган урман полосаларында: - алга таба яңартып - алдан торгызып - эзлекле кисүләрдә - сайланма кисүләрдә	3 проценттан артык түгел 0,3 гектарга кадәр 0,25 гектарга кадәр	чикләнми 5 проценттан артык түгел 15 проценттан артык түгел 3 проценттан артык түгел 0,4 гектарга кадәр 0,3 гектарга кадәр
9.	Сөйрәмә жир трассалары һәм диләнкедәге юллар майданы (диләнке майданыннан проценты) - күп операцияле техника кулланып - алга таба ясалма урман торгызып	15 проценттан артык түгел	20 проценттан артык түгел 30 процентка кадәр чикләнми

2.1.6. Урманнарны торгызу методлары

Урманнарны торгызу урманнарны табигый, ясалма яки катнаш ысул белән торгызу юлы белән гамәлгә ашырыла һәм Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 4 декабрендәге 1014 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны торгызу кагыйдәләре (алга таба – Урманнарны торгызу кагыйдәләре) белән регламентлана.

Урман төрләре һәм урманнарны торгызу ысуллары шулай ук Урманнарны торгызу кагыйдәләре белешмәләре белән жайга салына.

2.1.7. Урманнардан үзагач эзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар

Урман кишәрлекләренең аренда шартнамәләре нигезендә агач материалын эзерләү гражданнар һәм юридик затлар тарафыннан Урман планы, урманчылыкның урман хужалыгы регламенты, шулай ук арендага тапшырылган урман кишәрлегендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла. Урман кишәрлегендә бирмичә агач материалын эзерләү гражданнар һәм юридик затлар тарафыннан урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә Урман планы, урманчылыкның урман хужалыгы регламентына ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урман кишәрлегеннән үзагач эзерләү максатларында файдаланучы зат тарафыннан урман утыртмаларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау һәм эзер үзагачны алып чыгу, урман декларациясе нигезендә декларацияләнергә тиешле датадан башлап 12 ай эчендә, яисә, үзагачны урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе нигезендә эзерләгән очракта, – урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсендә билгеләнгән чор дәвамында гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмаларын кисүнең, агач материалы саклауның һәм алып чыгуның элге пунктта күрсәтелгән чорларын озынайту күрсәтелгән таләпләрне үз вакытында үтәүгә юл калдырмаган начар һава шартлары барлыкка килгән очракта рөхсәт ителә.

Урман утыртмаларын кисүнең, агач материалы саклауның һәм алып чыгуның чорлары урманнан файдаланучы затның язмача гаризасы нигезендә, вәкаләтле орган тарафыннан иң күбе 12 айга арттырылырга мөмкин.

Исемлеге Россия Табигать министрлыгының «Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерыгы белән расланган агачларның һәм куаклыкларның төрләренең (токымнарының) агач материалын эзерләү рөхсәт ителми. Агач материалы эзерләгәндә урманнарның биотөрлелеген арттыру максатларында теләсә кайсы ярусунда һәм аларның төркемнәрендә аерым кыйммәтле агачлар (карт агачлар, куышлы, кош оялары булган, шулай ук оя кору һәм вак жәнлекләренә качу урыны һ.б. өчен яраклы агачлар) сакланарга мөмкин.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу срокларын үзгәртүгә рөхсәт язмача рәвештә диләнкенең (кишәрлек урманчылыгын,

урман кварталы номерын, урман-таксация бүлемтеге номерын, дилэнке номерын) урнашкан урынын, дилэнкенең майданын, агач материалының күләмен һәм агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу буенча билгеләнгән (озынайтылган) срокны (датаны) күрсәтеп бирелә.

Агач материалы эзерләү өчен урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

2.2. Урманнардан чәер эзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 31 статьясы һәм Россия Табигать министрлыгының «Чәер эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрәндәге 911 номерлы боерыгы белән регламентлаштырыла.

Чәер эзерләү ылыслы өлгергән һәм картайган агачлыкларда гамәлгә ашырыла, алар кирт ясау буенча билгеләнгән чор тәмамлангач агач материалы эзерләү өчен билгеләнә.

Урманчылыкта урманнарны тәртипкә китергәндә кирт салу фонды ачыкланмады, чөнки кирт салу эше башкарылмый һәм алдагы исәпкә алу чорына проектланмый һәм таблица тутырылмый. Шуңа бәйле рәвештә, урманчылык буенча урман хужалыгы регламентында кирт салу төрләре, агачларда каррлар күләме һәм агачларның диаметрына карап, каррлар арасындагы каешларның киңлеген, урманнардан чәер эзерләү өчен файдалану чорлары каралмый.

17 нче таблица

Агачларга кирт салу фонды

майданы, мең.гектар

Т/с	Күрсәткечләр	Кирт салу		
		Урманнарның максатчан билгеләнеше		
		Яклаучы урманнар	Эксплуатация урманнары	Жәмгысе
1	2	3	4	5
1	Кирт салуга яраклы, өлгергән һәм картайган утыртмалар, барлыгы:	-	-	-
1.1	Алардан:	-	-	-
	кирт салуга жәлеп ителмәгәнә	-	-	-
	кирт салу буенча табышлы түгел	-	-	-
2	Ел саен кирт салу күләме	-	-	-

2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану РФ Урман кодексының 32 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу кагыйдәләрен раслау

турында» 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерыгы, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән урман кварталларының һәм аларның өлешләренен исемлекләре 8 нче таблицада күрсәтелә.

2.3.1. Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен урманнардан рөхсәтле файдалануның ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре 18 нче таблицада китерелде.

18 нче таблица

Агач булмаган урман ресурслары эзерләү өчен урманнардан рөхсәтле файдалану параметрлары

Т/с	Агач булмаган урман ресурсы төре	Үлчәү берәмлеге	Эзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Туз	тонна	5,0
2.	Агачларның, куакларның кайрысы	тонна	2,0
3.	Озын корыган ботак	куб.метр	50,0
4.	Ботаказык	тонна	50,0
5.	Чыршы һәм нарат ботаклары	тонна	10,0
6.	Чыршылар һәм (яки) яңа ел бәйрәмнәре өчен башка ылыслы токым агачлары	мең данә	0,5
7.	Мунчала	тонна	2,0

Агач булмаган урман ресурсларының классификациясе бар, аның нигезендә ресурсларны, барлыкка килү (эзерлек) урынына, ресурсны исәпкә алу (бәяләү) ысулына, файдалану холкына карап, 3 төркемгә бүлү каралган.

2.3.2. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыю өчен файдалану чорлары

Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю өчен урманнардан рөхсәтле файдалану сроклары урман кишәрлегенен аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 34, 35 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу кагыйдәләре, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Азык-төлек урман ресурсларына кыргый жимешләр, жиләкләр, чикләвекләр, гөмбәләр, орлыклар, каен сугы һәм башка урман ресурслары керә.

Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу гражданнар, юридик затлар тарафыннан эшкуарлык максатларында, шулай ук гражданнар тарафыннан – шәхси ихтыяжлар өчен гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Эшкуарлык эшчәнлегә максатларында азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

Шәхси ихтыяжларда азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу РФ Урман кодексының 11 статьясының 1 өлешенә ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Чикләрендә азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән урман кварталлары һәм аларның өлешләре исемлегә 8 нче таблицада күрсәтелде.

2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча эзерләү һәм жыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Азык-төлек урман ресурслары эзерләгәндә һәм дару үсемлекләрен жыйганда ел саен урманнардан рөхсәтле файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре 19 нчы таблицада китерелә.

19 нчы таблица

Азык-төлек урман ресурсларын эзерләгәндә һәм дару үләннәрен жыеп алганда урманнардан файдалану параметрлары

Т/с	Азык-төлек урман ресурсларының, дару үләннәренә төре	Үлчәү берәмлегә	Эзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
Азык-төлек ресурслары			

Т/с	Азык-төлек урман ресурстарының, дару үләннәренең төре	Үлчәү берәмлеге	Өзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1.	Жиләкләр: жир жиләге	тонна	0,4
	клубника	тонна	0,4
	кызыл бөрлегән	тонна	0,2
	кура жиләге	тонна	2,0
	миләш	тонна	3,0
	шомырт	тонна	3,0
	Жәмгысе	тонна	9,0
2.	Гөмбә: ак	тонна	1,0
	майлы	тонна	5,0
	ал гөмбә	тонна	10,0
	кызыл гөмбә	тонна	15,0
	каен гөмбәсе	тонна	10,0
	гөрөждәләр	тонна	5,0
	сары гөмбә	тонна	1,0
	этәч гөмбәсе	тонна	1,0
	баллы гөмбә	тонна	15,0
	Жәмгысе	тонна	63,0
3.	Чикләвек: урман чикләвеге	тонна	20,0
4.	Агач соклары: каен	тонна	30,0
Дару чималы			
5.	Сары мәтрүшкә, икеөйле кычыткан, ландыш, аю табаны, дару ромашкасы, акбаш, эт тигәнәге, канлы үлән, песи үләне, сәдәп гөле, лапчатка, үги ана яфрагы, кыр наратбашы һ.б.	тонна	0,3 (коры хәлендә)
5.	Чага гөмбәсе	тонна	0,1

Жиләк, гөмбә һәм дару чималлары уңышының 60 процентына кадәр өлеше жирле халык тарафыннан үзләштерелә.

2.4.2. Өзерләү һәм жыеп алу вакытлары

Азык-төлек урман ресурстарын эзерләү һәм дару үсемлекләрен жыю өчен урманнардан рөхсәтле файдалану сроклары урман кишәрлегенең аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4.3. Агач сутлары эзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар

Каен суты эзерләү өлгәргән урман кишәрлекләрендә кисәренә 5 елдан да ким булмаган вакыт кала рөхсәт ителә.

Каен суты эзерләү сайланма кисүләр башкарыла торган утыртмаларда кирт салу ысулы белән гамәлгә ашырыла, кисүгә билгеләнгән агачлардан алу рөхсәт ителә.

Кисеп жибәрү өчен тулылыгы кимендә 0,4 һәм бер гектарга кимендә 200 данә агачлы, бонитетның I-III классларына караган урманның сәламәт өлеше сайлап алына. Кисеп жибәргәндә күкрәк биеклегендәге диаметры 20 см һәм аннан да юанрак булган агачларны билгелиләр.

Агач тамыры башланган жирдөн 20-35 см биеклектө канал бораулау эшлөрөн башкаралар. Агачта бер һәм аннан да күбрәк кирт салу тишекләре ясалган очракта, алар кәүсәнең бер ягында бер-берсеннән, сут бер савытка агып төшәрлек итеп, 8-15 см ераклыкта урнаштырыла.

Агач диаметрына карап, бораулана торган каналлар саны нормативлары киләсе таблицада китерелде.

Агачның күкрәк биеклегендәге диаметры, см	Кирт салганда каналлар саны	Искәрмә
20-22	1	Диаметры 16 см булган агачларга кисәргә бер ел калгач кирт салу рөхсәт ителә, түбәндәгечә басым нормалары булганда: 16-20 см – 1 канал 21-24 см – 2 канал 25 см һәм күбрәк – 3 канал
23-27	2	
28-32	3	
33 һәм аннан күбрәк	3	

Кирт салу чоры тәмамланганнан соң, агачларның чирләп китүен кисәтү максатларында, тишекләр сагыз пастасы белән сылап куелырга яисә агач бөке белән ябылырга һәм вар, бакча замазкасы яисә известьлы балчык белән сылап куелырга тиеш.

2.4.4. Абага-кара абага эзерләү

Азык-төлек урман ресурсларын эзерләү аларның үсентеләренә зыян китермәслек алымнар белән гамәлгә ашырылырга тиеш. Үсемлекләргә тамыры белән йолкып алу, яфракларына һәм тамыр үзәгенә зыян китерү тыела.

Кара абага чималын эзерләү бер кишәрлектә 3-4 ел дәвамында алып барыла. Аннары үсемлекләргә торгызу өчен тәнәфес кирәк: чималны бер тапкыр жыйган вакытта (бер сезонда) – 2-3 ел, ике тапкыр жыйган очракта – 3-4 ел.

2.4.5. Урманнарда азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыеп алу өчен файдалану чорлары

Дәүләт милкендә яисә муниципаль милектә булган урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе РФ Урман кодексының 72 статьясының 3 өлеше нигезендә урманнарны азык-төлек урман ресурсларын эзерләү һәм дару үләннәрен жыеп алу өчен файдалану максатларында, РФ Урман кодексының 36, 43-46 статьяларында, 73.1 статьясының 3 өлешендәге 3 пунктында каралган очрактардан тыш, тугыз елдан кырык тугыз елга кадәргә чорга төзелә.

Урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе срогы урман хужалыгы регламентында урманнарда файдалану буенча каралган срокка туры китереп билгеләнә.

2.5. Урманнардан аучылык хужалыгы өлкөсөндө эшчәнлек төрлөрөн гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Аучылык хужалыгы кыргыз хайваннарның популяцияләре белән рациональ идарә итү һәм ел саен продукция алу рәвешендә урманнардан комплекслы файдалануга үз өлешен кертә.

Ау 209-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнардан аучылык хужалыгы алып бару һәм ауны гамәлгә ашыру өчен файдалану РФ Урман кодексының 25, 36 статьялары белән регламентлана.

Урманнардан аучылык хужалыгын алып бару өчен файдалануны хокукый жайга салу Россия ТРЭМның «Аучылык хужалыгы өлкөсөндө эшчәнлек төрлөрөн гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдэлөрөн һәм Урман кишәрлекләрен бирмичә аучылык хужалыгы өлкөсөндө эшчәнлек төрлөрөн гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2017 елның 12 декабрендәге 661 номерлы боерыгы, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Аучылык инфраструктурасына карый торган объектлар исемлеге турында» 2017 елның 11 июлендәге 1469-р номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Аучылык биләмәләре чикләренә хокукый режимында аучылык хужалыгы өлкөсөндө эшчәнлек төрлөрөн башкару рөхсәт ителә торган жирләр кертелә.

Аучылык биләмәләре түбәндәгеләргә бүленә:

1) 209-ФЗ номерлы федераль законда каралган нигезләрдә юридик затлар, шәхси эшқуарлар тарафыннан файдаланыла торган аучылык биләмәләре (алга таба – беркетелгән аучылык биләмәләре);

2) ау максатларында физик затлар ирекле йөри алу хокукына ия булган аучылык биләмәләре (алга таба – гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре).

Гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре Россия Федерациясе субъектындагы аучылык биләмәләренен гомуми мәйданында кимендә егерме процентын тәшкил итәргә тиеш.

Аучылык биләмәләре ауның бер яки берничә төрен гамәлгә ашыру өчен кулланылырга мөмкин.

Аучылык хужалыгы өлкөсөндө эшчәнлек төрлөрөн гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге элгә регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары

Ел саен үткәрелә торган биотехник чаралар күләме киләсе таблицада китерелде.

Т/с	Чараларның төрләре	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган
1	2	3	4

Т/с	Чараларның төрлөрө	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган
1	2	3	4
1.	Куяннар өчен ашату майданнары ясау	данә	80
2.	Пошилар, кыр кәжәләре өчен жимлекләр урнаштыру	данә	40
3.	Пошилар, кабан дунгызлары, куяннар өчен тоз салынган катырлар урнаштыру	данә/кг	100/2000
4.	Пошины, кыр кәжәсен, куяннарны ашату өчен усак, тал кисү	куб.метр	100
5.	Аучы манаралары урнаштыру	данә	3
6.	Ашату өчен печән эзерләү	т	4,0
7.	Суерлар һәм божырлар өчен чуер ташлыклар кору	данә	50
8.	Гөрелдәвекләр кору	данә	50
9.	Кабан өчен ашату кырлары ясау	гектар	3
10.	Бөртек калдыклары һәм яшелчә калдыклары эзерләү	т	5,0
11.	Ауны чикли һәм тыя торган аншлагла, күрсәткечләр урнаштыру	данә	30

2.6. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан файдалану авыл хужалыгын алып бару Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боекы белән расланган «Урманнардан авыл хужалыгын алып бару өчен файдалану кагыйдәләре һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яисә билгеләмичә, урман кишәрлеге бирмичә генә авыл хужалыгы алып бару өчен урманнардан файдалану исемлеге» нигезендә регламентлана.

Урманнар авыл хужалыгын алып бару (печән чабу, авыл хужалыгы терлекләрен көтү, умартачылык, төньяк боланчылык, товарлык аквакультурасы (товарлык балыкчылык), авыл хужалыгы культураларын үстерү һәм башка төрле авыл хужалыгы эшчәнлеге) өчен кулланылырга мөмкин.

Авыл хужалыгын алып бару өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге элге регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

2.6.1. Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

20 нче таблица

Урманнардан авыл хужалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

Т/с	Файдалану төрлөрө	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Сөрүлектән файдалану	гектар	52
2.	Печән чабу	гектар /тонна	103/72
3.	Авыл хужалыгы терлекләре көтү		

Т/с	Файдалану төрлөрө	Үлчөү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
	а) урманда	гектар /баш	10000/4000
	б) утлавыкларда, жәйләүлөрдө	гектар /баш	22/15
4.	Умартачылык		
	а) бал бирүчөлөр:		
	- юкә (урманнарның бал бирә торган урыннары)	гектар	2050
	- печәнлекләрдә, аланлыкларда, агач киселгән урыннарда үләннәр	гектар	266
	б) бал продуктлылыгы:		
	- юкә	кг/гектар	50
	- үләннәр	кг/гектар	50
	в) умарта оялары күләмен тәэмин итү мөмкинлеге	Саны	900
5.	Авыл хужалыгы культуралары үстөрү	гектар	-

2.7. Урманнардан фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 40 статьясына ярашлы рәвештә урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану урманчылыкның барча территориясендә гамәлгә ашырылырга мөмкин. Урманнардан файдалану Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген башкару өчен файдалану кагыйдәләре белән регламентлана.

Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге өсеге регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

2.8. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

2.8.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары

Урманнардан күздә тотылганча файдалану (РФ Урман кодексының 41 статьясы) урман кишәрлекләрен бирүне таләп итә торган, ләкин урман ресурсларын алмыйча гамәлгә ашырыла, тапшырылган урман кишәрлекләрендә кирәкле урман инфраструктурасы төзелә, урман инфраструктурасын төзүгә, реконструкциялүгә бәйлә булмаган объектларны төзү, реконструкциялү рөхсәт ителә, шул исәптән капитал булмаган төзелмәләр һәм корылмалар, территорияне төзекләндерү башкарыла (РФ Урман кодексының 13, 21, 41 статьялары).

Рекреация эшчәнлеген оештыру үзенчәлекләре Россия Табигать

министрлығының 2020 елның 9 ноябрәндәгә 908 номерлы боерыгы белән расланган Рекреация эшчәнлеген башкару өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрендә баян ителгән.

2.8.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйлә зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлеге

Кишәрлек урманчылыклары буенча рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелә. sub_125

Чикләрендә рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру объектларын төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү күздә тотылган урманнарны үзләштерүнең планлаштырыла торган зоналары түбәндәгә таблицада китерелә.

Урманчылык	Кишәрлек урманчылығы	квартал №	Файдаланучының, объектның исеме	Планлаштырыла торган чаралар
1	2	3	4	5
Әлки	Базарлы Матак	17	«Дубки» балаларны савыктыру лагере муниципаль учреждениесе	Реконструкция максатларында спорт-техник корымалар төзү планлаштырыла

2.8.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү

Рекреацияләү зоналары вазифаи зоналарга түбәндәгечә бүлгәләнә:

1. Интенсив кулланылышы.
2. Уртача кулланылышы.
3. Концентрацияле ял итүгә бәйлә.
4. Резерватлы.
5. Заказник.
6. Катгый режимлы.
7. Хужалык.

2.8.4. Урман кишәрлекләрендә капитал булмаган төзелгән, корымалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары

Рекреация билгеләнешендәгә урманнарда территорияне төзекләндерү нормалары (гомуми мәйданның 100 гектары буенча)

Т/с	Төзекләндерү элементларының аталышы	Яшел зона	Чикләрендәгә
-----	-------------------------------------	-----------	--------------

		Актив ял	Һава сулап йөрү	туристлык маршрутлары (1 км маршрутка)
1	2	3	4	5
1.	Вак таштан, йөри торган өлеше 4,5 м (км) киндлегендә булган машина белән килү юллары	0,15	0,02	-
2.	Биләмәләр эчендәге вак ташлы, өслеге 3 м (км) киндлегендә булган юллар	1,8	0,5	-
3.	15 машинага исәпләнгән, грунтлы, гравий белән вак таш кушылган автотукталышлар (данә)	0,25	0,03	-
4.	Жәяүләп йөри торган сукмаклар (км)	-	0,04	-
5.	4 урынлы утыргычлар (данә)	18	3	1
6.	6 урынга исәпләнгән пикник өстәлләре (данә)	7	0,6	-
7.	Яңгырдан ышыклану урыннары (данә)	1,5	0,2	0,2
8.	Азык эзерләү урыннары (данә)	3,5	0,5	0,6
9.	Чүплек савытлары (данә)	30	-	-
10.	Чүп жыю жайланмалары (данә)	3,5	-	-
11.	Бәдрәфләр (данә)	0,18	-	-
12.	Спорт һәм уен майданчыклары, кв.метр	37	-	5
13.	Елгаларда һәм сулыкларда су коенып, кызына торган урыннар, кв.метр	90	15	-
14.	Пляж кабиналары (данә)	0,18	0,02	-
15.	Беседкалар (данә)	0,17	-	-
16.	Күрсәткечләр (данә)	1,5	0,2	0,4
17.	Күренеш нокталары (данә)	0,7	0,1	0,3
18.	Коелар һәм чишмәләр (данә)	0,02	0,01	0,1
19.	Туристларга палаткалар кую урыннары, кв.метр	50	-	20

2.8.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары

Рекреация эшчәнлеген урманнарда хужалык эшчәнлегенә халыкны ял иттерү өчен иң яхшы шартларны оештыруга, эстетик һәм санитар-гигиеник таләпләргә җавап бирә торган урман ландшафтларын саклауга һәм яхшыртуга, ландшафтларның типларын рациональ (оптималь) ярашлылыгын билгеләүгә юнәлдерелгән булырга тиеш.

Рекреация билгеләнешендәге урманнар өчен эшләрнең әһәмиятле элементы булып аларның территорияләрен төзекләндерү тора, ул юллар төзү һәм ремонтлаудан, ял итү өчен урыннар һәм майданчыклар корудан, кече архитектура формаларын, урман скульптурасын урнаштырудан, төрле урман янгыннары корылмаларын төзүдән һәм башка төрле чараларны гамәлгә ашырудан гыйбарәт. Юл-сукмак челтәре барча территорияне бердәм композиция бөтенлегенә берләштерергә тиеш.

Рекреация басымы йогынтысында урман тирәлегенә үзгәрү дәрәжәсен ял итү режимы билгели, ә ял режимы – урманнарның территориясен оештыруны.

Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдаланганда урман

кишәрлекләрендә капитал булмаган төзелмәләр, корылмалар исемлегенә һәм аларны төзекләндерү нормативлары өстәмә тикшерүләр уздырганнан соң урманнарны үзләштерү проектларында аталган максатларда (ял, туризм оештыру, физик культура-савыктыру, спорт эшчәнлегенә һ.б.) файдалану өчен тапшырылган конкрет урман кишәрлегенә өчен бирелә.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә рекреация эшчәнлегенә гамәлгә ашыру максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

2.9. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү билгеле бер токым (максатчан токым) урман үсемлекләрен үстерүгә бәйле эшқуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Билегеле бер токым урман утыртмаларына алар хисабыннан алдан билгеле сыйфатламалары булган агач материалын алу тәмин ителә торган ясалма утыртылган урман утыртмалары карый.

Урман плантацияләре урман фонды жирләрендә дә, башка категориядәге жирләрдә дә оештырыла ала.

Гражданнарга, юридик затларга урман плантацияләрен ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен урман кишәрлекләре – РФ Урман кодексы нигезендә, жир кишәрлекләре – жир законнары нигезендә арендага тапшырыла.

Урман плантацияләрендә урман утыртмаларын кисү һәм урман утыртмаларына кирт салу эшләрен башкару чикләмәләрсез рөхсәт ителә.

Урманчылыкта урман плантацияләре, урман плантацияләрен техник проектлау материаллары юк, урманчылыкта урман плантацияләренә нигез салу өчен махсус тикшерүләр уздырылмады.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

2.10. Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман жимешләрен, жиләкләрне, декоратив үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү жимешләр, декоратив үсемлекләр, дару үләннәре, жиләкләр һәм башка шуңа охшаш урман ресурсларын алуга бәйле эшмәкәрлек эшчәнлегеннән гыйбарәт. Урманнардан файдалануның әлегә төрә Россия Табиғат министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрендә регламентлана һәм урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе нигезендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жимешле, жыләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жирләре составындагы урмансыз жирләр, шулай ук урман булып житешмәгән диләнкеләр, аланнар һәм урман культураларын утыртканчыга кадәр урманның табигий торгызылуы мөмкин булмаган башка урман утыртмалары белән капланмаган жирләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшкә яраклы үзлегә беткән торфлыклар һ.б.) жирләр файдаланыла.

Жимешле, жыләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин.

Урманнардан жимешле, жыләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәре үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә яки тыелырга мөмкин.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә жимешле, жыләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

Кишәрлек урманчылыклары буенча жимешле, жыләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренә исемлеге әлегә регламентның 8 нче таблицасында китерелде.

2.11. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү урманнарны торгызу һәм үрчәтү максатларында тормышка ашырыла торган эшқуарлык эшчәнлегә булып тора.

Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләре башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан билгеләнә.

Урман питомниклары булдыру һәм алардан файдалану өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә мөмкин.

Урман питомниклары төзү һәм аларны файдалану, әгәр мондый эшчәнлек аларның хокукий режимына каршы килмәсә, урман фонды жирләрендә һәм башка категория жирләрдә рәхсәт ителә (РФ Урман кодексының 39.1 статьясы).

Урман питомникларында кәлшәләр, үсентеләр үстерү өчен яхшыртылган һәм сортлы урман үсемлекләре кулланыла, әгәр мондый орлыклар юк икән, урман үсемлекләренә нормаль орлыклары кулланыла.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман питомниклары оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

Урман питомниклары булдыру һәм аларны кишәрлек урманчылыклары буенча эксплуатацияләү өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлеге әлегә Регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

Хәзерге вакытта Әлки урманчылыгы чикләрендә бер даими урман питомнигы бар, аларда төп урман хасил итүче токымнар үстерелә.

2.12. Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылмалар эзлөү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Жир асты байлыктарын геологик өйрөнүне, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану Россия Федерациясе Урман кодексының 43 статьясы нигезендә жайга салына.

Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре һәм урманчылыкларның кишәрлек урманчылыклары кисемендә урман кишәрлекләренен урнашкан урыны 8 нче таблицада чагылдырылган.

Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылма ятмаларын эшкәртү эшләрен башкару өчен дәүләт мөлкәтендә яки муниципаль мөлкәттә торучы урман кишәрлекләре арендага бирелә яки үз вәкаләтләре чикләрендә дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары рөхсәтләре нигезендә бирелә. Урман кишәрлеген бирмичә генә урман фонды жирләрендә жир асты байлыктарын геологик өйрөнү эшләрен башкарырга рөхсәт ителә, әгәр мондый эшләрне башкару урман утыртмаларын кисүгә, капитал төзелеш объектларын төзүгә китермәсә.

Урманнардан жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, эзлөү һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен файдалану Россия Табигать министрлыгының «Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, эзлөү һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану тәртибен һәм, жир асты байлыктарын геологик өйрөнүне гамәлгә ашыру максатларында, урман кишәрлеге бирелмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә урманнардан файдалану очрактары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгару максатында урманнардан файдалана торган затлар түбәндәгеләрне тәэмин итә:

файдаланыла торган урманнарны һәм аның янәшәсендәге урман кырыйларын, ясалма һәм табигый су агып чыгу урыннарын төзелеш, сәнәгать, агач кисүдән калган, көнкүреш һәм бүтән калдыктардан, чүп-чарлардан даими рәвештә чистартып торуну;

житештерү эшчәнлеге барышында жимерелгән юлларны, киптерү канауларын, дренаж системаларын, күперләрне, башка гидротехника корылмаларын, квартал баганаларын, квартал юлларын, аншлаглларны, урманнар территориясен төзекләндерү элементларын торгызуны;

Россия Федерациясе законнарына ярашлы рәвештә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган, Жир асты байлыктарын геологик өйрөнү, файдалы казылмаларны эзлөү һәм чыгаруны гамәлгә ашыруга бәйле объектларны тиешле эшләрне үтәү чорлары тәмамлану белән консервацияләүне яисә юк итүне һәм күрсәтелгән объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм (яки) эксплуатацияләү өчен файдаланылган жирләрне рекультивацияләүне;

аталган затлар гаебе белән барлыкка килгән һәлакәт очрактарын һәм урман

янгыннарын юкка чыгару, шулай ук башка шундый хәлләрне бетерү буенча кирәкле чаралар күрелүне;

сейсмик разведка эшләрен планлаштыру һәм үткөрү, шулай ук хәрәкәт составын һәм йөкләрне яңа урынга күчерү максатларында квартал ызаннары, урман юллары биләгән һәм урман утыртмалары белән капланмаган башка жирләрдән максималь рәвештә файдалануны.

РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенекә була.

Аталган агач материалы Россия Федерациясә Хөкүмәтенә «Россия Федерациясә Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәгә 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендә РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдалану өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә агач материалы эзерләү өчен аукцион уздырмыйча урман кишәрлекләренә аренда шартнамәләрен төзү каралган.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендәгә 3 пункттың 43, 45 статьяларда каралган очрактарда, дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлеген файдалануга алу шартнамәсә жир асты байлыктарыннан файдалануга лицензия гамәлдә булган чорга төзелә.

Кишәрлек урманчылыктары буенча жир асты байлыктарын геологик өйрәнүне, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлеге әлегә регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

«Россия Федерациясә Урман кодексына һәм урманнарны торгызу һәм үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәгә 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясә Урман кодексына һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәгә 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлегә максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары кискелгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясә чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.13. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 44 статьясы нигезендә сусаклагычларны, башка төрле

ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану су законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман законнары нормаларында билгеләнгәнчә, РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенек була.

Аталган агач материалы Россия Федерациясе Хөкүмәтенң «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ Урман кодексының 72 статьясының 3 өлеше һәм 74 статьясының 3 өлеше нигезендә урман кишәрлекләре атап үтелгән максатларда дәүләт органнары карарлары нигезендә, аукционнар уздырмыйча гына, бер елдан алып кырык тугыз елга кадәр чорга арендага тапшырыла.

Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы нигезендә сусаклагычлар, башка ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү өчен бирелә.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлегә әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы нигезендә сусаклагычлар, башка ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү өчен бирелә.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлегә әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызу һәм үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру

өчен билгелэнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.14. Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Россия Федерациясе Урман кодексының 21 статьясы нигезендә чыбыклы объектларга электр тапшыру чыбыклы, элементә чыбыклары, юллар, торбаүткәргечләр һәм башка чыбыклы объектлар, шулай ук күрсәтелгән объектларның аерылгысыз технологик өлешен тәшкит итүче корылмалар керә.

Урманнардан элекке төр файдалану РФ Урман кодексының 45 статьясы һәм Россия Табиғат министрлыгының «Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10 июлендәге 434 номерлы боерыгы нигезендә регламентлана.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү өчен гражданнарга һәм юридик затларга урманчылыкның барча территориясе буйлап урман кишәрлекләрен даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшыру аренда хокукында гамәлгә ашырылырга мөмкин, ә махсус якланучы урман кишәрлекләрендә фәкать күрсәтелгән эшләрне урнаштыру ихтималының башка вариантлары булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре гражданнарга һәм юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы һәм 73.1 статьясының 3 өлеше нигезендә аукцион уздырмыйча кырык тугыз елга кадәр бирелә.

Чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында, барыннан элек, урмансыз жирләр, ә урман кишәрлегендә андый жирләр булмаганда – торгызылмаган кисенте жирләре, янгыннан калган жирләр, бушлыклар, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган жирләр файдаланылырга тиеш.

Чыбыклы объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында арендага, даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылган урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кисү урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Урманнардан файдалануның элекке төрендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан шушы рәвешле файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенекә була (РФ Урман кодексының 20 статьясының 2 өлеше). Элекке агач материалы Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды жирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

Гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм чыбыклы объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны тудыру өчен билгелэнгән сак һәм санитар-яклау зоналарында урман утыртмаларын кисү күрсәтелгән зоналарда билгелэнгән режимга туры китереп гамәлгә ашырыла.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен «Электр челтәрләре хужалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан жир кишәрлекләреннән файдалануда махсус шартлар билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары нигезендә көчәнеше 1000 вольтка (алга таба – В) кадәр булган электр челтәрләре өчен түбәндәгечә саклык зонасы билгеләнә:

электр тапшыру буенча һава чыбыклары буйлап (биналарга кертү өлешендәге тармакларыннан тыш) жир өслегендә кырый үткәргечләр проекцияләреннән һәр ягыннан 2 метр ераклыкта торучы, параллель турылар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә (алар үз торышыннан читкә чыгып тормаганда);

жир астыннан электр тапшыручы кабель чыбыклары буйлап кырый кабельләрдән һәр ягыннан 1 метр ераклыкта торучы, параллель турылар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә.

1000 В югары булган электр челтәрләренен саклык зонасы киләсе таблицкага туры китереп билгеләнә.

Көчәнеше 1000 В югары булган электр челтәрләренен саклык зонасы

Көчәнеш, киловольт	Саклык зонасы, м
1-20	10
35	15
110	20
150, 220	25
330, 500, +-400	30
750, +-750	40
1150	55

Торбаүткәргечләргә (алар нинди ысул белән салынган булса да) зыян салыну ихтималын булдырмас өчен саклык зоналары билгеләнә:

нефть, табигый газ, нефть продуктары, нефть һәм ясалма углеводород газы транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, – торбаүткәргеч күчәрененен һәр ягыннан 25 м ераклыкта узучы шартлы сызыклар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

сыегайтылган углеводородлы газлар, тотрыклы булмаган бензин һәм конденсат транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, – торбаүткәргеч күчәрененен һәр ягыннан 100 м ераклыкта уза торган шартлы сызыклар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

күптармаклы торбаүткәргеч трассалары буйлап – кырый торбаүткәргечләрнен күчәрләреннән югарыда күрсәтелгән аралыкларда уза торган шартлы сызыклар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

су асты кичүләре буйлап – кичүләрнен кырый тармаклары күчәрләреннән һәр ягыннан 100 м аралыкта торучы параллель ясылыклардан гыйбарәт булган су өслегеннән төпкә кадәрге су тирәлегенен бер өлеше рәвешендә;

конденсатны саклау һәм газсызландыру савытлары, продукцияне аварияле чыгару өчен жир амбарлары тирәли – күрсәтелгән объектлар территориясе чикләренен һәр ягыннан 50 м ераклыкта торучы, йомык сызык белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә;

продукцияне транспортка әзерләүче технологик жайланмалар, суырту һәм тутыру

буенча төп һәм аралык насос станцияләре, резервуар парклары, компрессор һәм газ бүлү станцияләре, продукцияне үлчәү төеннәре, салу һәм бушату эстакадалары, газны жир астында саклау станцияләре, нефть, нефть продуктларын жылыту пунктлары тирәли – күрсәтелгән объектларның территорияләре чикләреннән һәр ягыннан 100 м торучы йомык сызыклар белән чикләнган жир кишәрлеге рәвешендә (Магистраль торбаүткәргечләрен саклау кагыйдәләре (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1992 елның 22 апрелендәге 9 номерлы карары белән расланган) (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1994 елның 23 ноябрендәге 61 номерлы карары редакциясендә).

Аерып чыгару полосаларының чикләре аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгаруның Россия Федерациясе Транспорт министрлыгы раслаган нормаларын исәпкә алып билгеләнә.

Аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының зурлыклары Россия Федерациясе Транспорт министрлыгының 2008 елның 6 августындагы 126 номерлы боерыгында билгеләнган Тимер юлларны аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле жир кишәрлекләрен аерып чыгару нормалары, шулай ук тимер юлларның саклык зоналарын исәпләп чыгару нормалары, жир корылышы, шәһәр төзелеше һәм проект документлары, тимер юл линияләрен, төеннәрен һәм станцияләрен үстерүнең генераль схемалары нигезендә, шулай ук барлыкка килгән жирдән файдалану тәртибен һәм аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының элегрәк расланган күләмнәрен һәм чикләрен исәпкә алып билгеләнә.

Чыбыклы объектларны төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренен исемлеге кишәрлек урманчылыклары буенча элге регламентның 8 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызу һәм үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә элге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары кискелгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнган саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.15. Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану агач материалынан эшләнмәләр һәм мондый эшкәртүдән бүтән продукция житештерүгә бәйлә булган эшқуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләре белән регламентлана.

Дәүләт милкендә яисә муниципаль милектә торучы урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга агач материалын һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртү өчен арендага бирелә.

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану максатында урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе бер елдан башлап кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

Әгәр федераль законнарда агач материалын һәм башка төрле урман ресурсларын эшкәртүне федераль дәүләт учреждениеләре тарафыннан гамәлгә ашыру рөхсәт ителсә, урман кишәрлекләре элекке учреждениеләргә күрсәтелгән максатка даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылырга мөмкин.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру максатларында, барыннан да элек, урмансыз жирләр, ә урман кишәрлегендә андый жирләр булмаганда – кисүләрдән соң торгызылмаган кишәрлекләр, янғыннан калган жирләр, бушлыклар, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган жирләр файдаланыла.

Бүтән урман кишәрлекләреннән күрсәтелгән максатларда файдалану күрсәтелгән объектларны урнаштыруның башка вариантлары булмаганда рөхсәт ителә.

Яклаучы урманнарда урман эшкәртү инфраструктурасын оештыру тыела.

Урманнарны агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдаланганда түбәндәге очраклар булдырылмаска тиеш:

урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив матдәләр белән) һәм урманнарда башка төрле тискәре йогынты ясау;

РФ Урман кодексының 53.5 статьясы нигезендә урманнарда урман куркынычсызлыгын тәмин итү максатларында транспорт чаралары белән үтеп керү.

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренә исемлеге кишәрлек урманчылыклары буенча элекке регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызу һәм үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә элекке максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән майданга тигез майданга Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру

өчен билгелэнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.16. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнарны дини оешмалар 125-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен куллана ала.

Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә дини һәм хәйриячелек билгеләнешендәге биналарны, корылмаларны, төзелмәләрне торгызу рөхсәт ителә. Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре дини оешмаларга дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен түләүсез нигездә файдалануга тапшырыла (РФ Урман кодексының 47 статьясы).

Кишәрлек урманчылыклары буенча дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлегә әлеге регламентның 8 нче таблицасында китерелә.

2.17. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр

2.17.1. Урманнарда янғын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр

Россия Федерациясе Конституциясенең 9 статьясы һәм РФ Урман кодексының 51 статьясы нигезендә урманнар янғыннардан сакланарга тиеш.

Урманнарны янғыннардан саклау РФ Урман кодексы һәм 69-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә биологик, урманчылык, экологик һәм төбәк үзенчәлекләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла һәм урманнардагы янғыннарны булдырмый калуга, вакытында ачыклауга һәм сүндерүгә юнәлдерелгән оештыру, хокукый һәм багка чаралар комплексын үз эченә ала.

Урманнардан файдаланганда, аларны саклаганда, яклаганда, торгызганда, урманнарда бүтән төрле эшчәнлекне гамәлгә ашырганда, шулай ук урманнарда гражданнар йөргәндә урманнарда янғын куркынычсызлыгын тәмин итү буенча бердәм таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2020 елның 7 октябрендәге 1614 номерлы карары белән расланган. Урманнарда янғын куркынычсызлыгы кагыйдәләрендә билгелэнгән. Урманнарда янғыннарны кисәтү һәм сүндерү чараларының төрләре, әлеге чаралар белән урманнардан файдаланучы затларны тәмин итү нормативлары, урманнардан файдаланганда урман янғыннарын кисәтү һәм сүндерү чараларының булу нормалары Россия Табигать министрлыгының 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерыгында расланган. Урманнарның табигый янғын куркынычлыгы классификациясе, һава шартларына бәйле рәвештә урманнарда янғын куркынычы классификациясе 2011 елның 5 июлендәге 287 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган.

Урманнарны янгыннардан саклауның нәтижәлелеген арттыру максатларында Рослесхозның 1997 елның 19 декабрендәге 167 номерлы боерыгы белән Янгын-химия станцияләре турында нигезләмә расланган.

Әлки урманчылыгы майданының янгын куркынычы классларына бүленеше киләсе таблицада күрсәтелде.

№ т/с	Кишәрлек урманчылыгы	Янгын чыгу куркынычы классы					Майданы, гектар	
		I	II	III	IV	V	Жәмгысе	Уртача класс
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Базарлы Матак	250	199	234	5352	231	6266	3,8
2.	Чернореченск	517	140	420	6992	350	8419	3,8
3.	Чуаш Кичүе	655	252	973	8737	1276	11893	3,8
4.	Юхмачы	518	375	64	9472	455	10884	3,8
Урманчылык буенча барлыгы		1940	966	1691	30553	2312	37462	3,8
Процент		5,2	2,6	4,5	81,5	6,2	100	

Урманда янгын барлыкка килү һәм таралу ихтималы, шулай ук аның интенсивлыгы һава шартларына карап билгеләнә. Бу вакытта метеорологик шартлар арасында янучан материалларны дымландыру яки корыту процессларына бәйләсе зуррак әһәмияткә ия булып тора. Мондый факторларга түбәндәгеләр керә: явым-төшемнәр, һава дымлылыгы һәм һава температурасы, жыл һәм болытлылык.

Һава торышына карап, урманнарда янгын куркынычының федераль класслары түбәндәге таблицада китерелә.

Урманнардагы янгын чыгу куркынычы классы	Комплекслы күрсәткеч зурлыгы	Янгын чыгу буенча куркыныч дәрәжәсе
1	2	3
I	0 ... 300	Юк
II	301 ... 1000	Аз
III	1001 ... 4000	Уртача
IV	4001 ... 10000	югары
V	10 000 артык	Гадәттән тыш

Россия Федерациясе Хөкүмәтенә «Урманнарны янгынга каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелдәге 281 номерлы карарына, «Урманнарны янгынга каршы кору нормативлары раслау турында» 2012 елның 27 апрелдәге 174 номерлы боерыгына таянып, регламентта табигый һәм икътисадый шартларны, урманнарның пирологик сыйфатламаларын, янгынның потенциал чыганаclarын исәпкә алып, янгынга каршы чаралар комплексы билгеләнә.

Янгынга каршы кору чараларының ел саен башкарыла торган күләме киләсе таблицада күрсәтелде.

Янгынга каршы кору буенча чаралар күләме

Т/с	Чараларның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Таләп ителә
1	2	3	4
1.	Кисәтү чаралары		

Т/с	Чараларның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Таләп ителә
1	2	3	4
1.1	Даими күргәзмәләр һәм витриналар	данә	1
1.2	Даими стендлар	данә	4
1.3	Кисәтүче аншлаглар	данә	2
1.4	Авыл хужалыгы формированиеләре вәкилләре белән киңәшмәләр	данә	зарурлыкка карап даими
1.5	Шлагбаумнар урнаштыру	данә	2
1.6	Ял итү һәм тәмәке тарту урыннарын оештыру	данә	5
2.	Янгыннар таралуны чикләү чаралары		
2.1	Янгынга каршы киртәләр, чокырлар ясау	км	-
2.2	Янгынга каршы минераллаштырылган полосалар урнаштыру	км	50
2.3	Янгынга каршы минераллаштырылган полосаларны чистарту һәм яңарту	км	69
3.	Юллар төзелеше		
3.1	Янгынга каршы юллар төзелеше	км	1
3.2	Янгынга каршы билгеләнештә юлларны үзгәртеп кору	км	3
4.	Дозор-сак хезмәте		
4.1	ЯХС биналары төзү	данә	-
4.2	Вақытлы янгын сакчыларын яллау	кеше	2
5.	Янгыннарга каршы көрәш чаралары		
5.1	Я/к су белән тәэмин итү чыганаclarына килү юллары ясау	данә	0
5.2	Янгынга каршы инвентарь туплау пунктлары оештыру	данә	1
5.3	Янгын сүндерү сулыклары ясау	данә	0
6.	Янгынга каршы жайланмалар сатып алу		
6.1	Урман-янгын сүндерү автомашиналары	данә	4
6.2	Янгын мотопомпалары	данә	4
6.3	Басымлы янгын жиңсәләре	погонлы метр	400
6.4	кабызгыч аппаратлар	данә	4
6.5	бензин пычкылары	данә	4
6.6	Ранецлы урман янгын сүндергечләре	данә	20
6.7	Кул кораллары:		
	Көрәкләр	данә	40
	Балталар	данә	20
	тәкмәннәр	данә	20
	тырмалар	данә	12
	аркылы пычкылар	данә	4
6.8	Культиватор	данә	1
7.	Янгын чыгу куркынычын мониторинглау	мең гектар	37,5
8.	Ел саен урманнарны янгыннардан саклау буенча планлаштырылган чараларга чыгымнар күләме – барлыгы	мең сум	Республика буенча тулаем каралган
	шул исәптән:		
	- Урман янгыннарын сүндерү системалары һәм чаралар булдыру (ПНВ, радио-телефон элемтәсен, моторлы транспортны карап тоту, янгын сакчылары яллау)	мең сум	->-
	- Урман янгыннарын сүндерү	мең сум	->-
	- Авиапатруль	мең сум	->-
	- Башка төрле чаралар (ш.и. янгынга каршы пропаганда)	мең сум	->-

Урманнарда янгынга каршы профилактика уздыруда урман янгыннарына каршы пропаганда эһәмиятле роль уйный, ул урманнарны саклау һәм урман янгыннарын булдырмый калуга жаваплылык рухында жәмәгатьчелек фикерен һәм аерым кешеләрнең карашларын формалаштыру максатында аңга планлы рәвештә йогынты ясауга юнәлдерелгән мәгълүмат-пропаганда чаралары һәм гамәлләре жыелмасыннан гыйбарәт. Урман янгыннарына каршы пропаганда максатчан, оператив булырга, ел чорына, урманнарда халыкның конкрет төркеме тарафыннан башкарыла торган эшчәнлекнең (ял итү, агач эзерләү, экспедицияләр һ.б.) торышына һәм холкына туры килергә, конкрет фактларны үз эченә алырга тиеш, ә басма матбугат чаралары эчтәлекле, кызыклы һәм образлы булырга тиеш.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары белән расланган Урман янгыннарын сүндерү планын һәм аның формасын эшләү һәм раслау кагыйдәләре нигезендә ел саен Урман янгыннарын сүндерү планы раслана.

2.17.2. Урманнарны яклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны яклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганакларын бетерү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары)

Урманнарны яклау урманнарда зарарлы организмнарны ачыклауга һәм аларның таралуын кисәтүгә, ә зарарлы организм чыганаклары барлыкка килгән очракта, аларны бетерүгә юнәлдерелгән.

Урманнарны яклау дәүләт хакимияте органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны зарарлы организмнардан яклау РФ Урман кодексының 60.1-60.11 статьялары, Россия Федерациясә Хөкүмәтенәң 2020 елның 9 декабрәндәгә 2047 номерлы карары белән расланган Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре (алга таба – Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарда санитар куркынычсызлык чараларын түбәндәгеләрне үз эченә ала: урманны саклау, урман авыруларына дәүләт мониторингы, урман авырулары буенча тикшерүләр үткөрү, зарарлы организмнар таралуын кисәтү, урманнарда санитар куркынычсызлыкның башка чаралары.

Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан урман фонды жирләрендә урманнарны яклау районнарына бүлү «Рослесозащита» федераль бюджет учреждениесе филиалы – Татарстан Республикасы Урманнарны яклау үзәгә тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урманнарны яклау районнарына бүлү тәртибе Россия Табигать министрлыгының 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман авырулары буенча дәүләт мониторингын уздыру тәртибе шулай ук «Рослесозащита» федераль бюджет учреждениесе филиалы – Татарстан Республикасы Урманнарны яклау үзәгә тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урман авырулары буенча дәүләт мониторингын уздыру тәртибе Россия Табигать министрлыгының 2017 елның 5 апрелендәгә 156 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман авырулары буенча тикшеренүләр (алга таба – УАТ) урманнарда урман авырулары буенча дәүләт мониторингы белешмәләрен, шулай ук урманнарның санитар һәм урман авыруларына бәйлә торышы турында башка мәгълүматларны исәпкә алып уздырыла.

Урман авырулары буенча тикшеренүләр үткөрү тәртибе, урман авыруларын тикшерү актының рәвеше Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 9 ноябрәндәгә 910 номерлы боерыгы белән расланган.

УАТ урман кишәрлекләренәң хәзергә санитар һәм урман авырулары буенча торышы турында мәгълүмат алу, шулай ук зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын нигезләү һәм билгеләү максатларында уздырыла.

УАТ материаллары нигезендә санитар-савыктыру чаралары (алга таба – ССЧ) уздырыла.

ССЧ урман утыртмаларының санитар торышын яхшырту, зарарлы организмнар таралу куркынычын киметү, урман утыртмаларының үзләренен максатчан функцияләрен үтәвен тәмин итү, шулай ук тискәре факторлар йогынтысыннан килгән зыянны киметү максатында РФ Табигать министрлыгының 2020 елның 9 ноябрәндәге 912 номерлы боерыгы белән расланган Зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләре нигезендә уздырыла.

Зыянлы организмнарның таралуын кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләрендә зыянлы организмнарга каршы көрәш алып бару буенча санитар-савыктыру, профилактикалау һәм агитацияләү чараларын, аларның чиратын һәм башкару тәртибен үз эченә ала торган урман хужалыгы эшләренен комплексы тасвирлана.

Махсус сакланучы табигать территорияләрендә урнашкан урманнарда зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын уздыру территорияләрне махсус саклау режимын исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисүнең, матди кыйммәتكә әйләндереп булмый торган агач материалын, шулай ук аварияле агачларны жыештыруның планлаштырылган күләмнәре 21 нче таблицада китерелә.

21 нче таблица

Санитар-савыктыру чараларының нормативлары һәм параметрлары

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәм-легә	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны жыештыру	Матди кыйммәتكә әйләндереп булмый торган агачларны жыештыру	Жәмгысе
			Барлыгы	Шул исәптән				
				Тоташ	Сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Урманчылык буенча барлыгы								
Ылыслы								
Өстенлек итүче токым – Нарат								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	4	9		24	37
		мең куб.метр	1,2	0,6	0,6		0,6	1,8
Жәмгысе ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	13	4	9		24	37
		мең куб.метр	1,2	0,6	0,6		0,6	1,8
Каты яфраклы								
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән								
1	Урманчылык	гектар	27		27			27

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәм-леге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Ава-рияле агач-ларны жыеш-тыру	Матди кыйм-мәткә әйлән-дереп булмый торган агач-ларны жыеш-тыру	Жәм-гысе
			Бар-лыгы	Шул исәптән				
				Тоташ	Сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең куб.ме тр	0,8		0,8			0,8
Өстенлек итүче токым – Өрәңге								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар					14	14
		мең куб.ме тр					0,6	0,6
Жәмгысе каты яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	27		27		14	41
		мең куб.ме тр	0,8		0,8		0,6	1,4
Йомшак яфраклылар								
Өстенлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	189	134	55		84	273
		мең куб.ме тр	24,9	22,0	2,9		2,9	27,8
Өстенлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	227	173	54		34	261
		мең куб.ме тр	38,7	35,8	2,9		1,2	39,9
Өстенлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	96	52	44		54	150
		мең куб.ме тр	11,8	9,8	2,0		2,3	14,1
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	512	359	153		172	684
		мең куб.ме тр	75,4	67,6	7,8		6,4	81,8
Урманчылык буенча жәмгысе								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	552	363	189		210	762
		мең куб.ме тр	77,4	68,2	9,2		7,6	85,0
шул исәптән кишәрлек урманчылыктары буенча:								
Базарлы Матак кишәрлеге урманчылыгы								
Ылыслы								
Өстенлек итүче токым – Нарат								
1	Урманчылык	гектар	2	2				2

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәм-леге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү		Ава-рияле агач-ларны жыеш-тыру	Матди кыйм-мәткә әйлән-дереп булмый торган агач-ларны жыеш-тыру	Жәм-гысе	
			Бар-лыгы	Шул исәптән				
				Тоташ				Сайланма
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең куб.ме тр	0,4	0,4				0,4
Жәмгысе ылысылы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	2	2				2
		мең куб.ме тр	0,4	0,4				0,4
Каты яфраклы								
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	27		27			27
		мең куб.ме тр	0,8		0,8			0,8
Жәмгысе каты яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	27		27			27
		мең куб.ме тр	0,8		0,8			0,8
Йомшак яфраклылар								
Өстенлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	16	16				16
		мең куб.ме тр	2,3	2,3				2,3
Өстенлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	62	40	22		1	63
		мең куб.ме тр	8,8	7,5	1,3		-	8,8
Өстенлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	26		26			26
		мең куб.ме тр	1,4		1,4			1,4
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	104	56	48		1	105
		мең куб.ме тр	12,5	9,8	2,7		-	12,5
Киш. урманчылыгы буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	133	58	75		1	134
		мең куб.ме тр	13,7	10,2	3,5		-	13,7

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәм- леге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Ава- рияле агач- ларны жыеш- тыру	Матди кыйм- мәткә әйлән- дереп булмый торган агач- ларны жыеш- тыру	Жәм- гысе
			Бар- лыгы	Шул исәптән				
				Тоташ	Сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		тр						
Чернореченск кишәрлек урманчылыгы								
Ылыслы								
Өстенлек итүче токым – Нарат								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1		1		6	7
		мең куб.ме тр	0,1		0,1		0,2	0,3
Жәмгысе ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1		1		6	7
		мең куб.ме тр	0,1		0,1		0,2	0,3
Йомшак яфраклылар								
Өстенлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	137	82	55			137
		мең куб.ме тр	18,1	15,2	2,9			18,1
Өстенлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	145	113	32			145
		мең куб.ме тр	24,9	23,3	1,6			24,9
Өстенлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1		1			1
		мең куб.ме тр	0,1		0,1			0,1
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	283	195	88			283
		мең куб.ме тр	43,1	38,5	4,6			43,1
Киш. урманчылыгы буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	284	195	89		6	290
		мең куб.ме тр	43,2	38,5	4,7		0,2	43,4
Чуаш Кичүе кишәрлеге урманчылыгы								
Ылыслы								
Өстенлек итүче токым – Нарат								
1	Урманчылык	гектар	10	2	8		18	28

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәм- леге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү		Ава- рияле агач- ларны жыеш- тыру	Матди кыйм- мәткә әйлән- дереп булмый торган агач- ларны жыеш- тыру	Жәм- гысе	
			Бар- лыгы	Шул исәптән				
				Тоташ				Сайланма
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең куб.метр	0,7	0,2	0,5		0,4	1,1
Жәмгысе ылыслы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	10	2	8		18	28
		мең куб.метр	0,7	0,2	0,5		0,4	1,1
Йомшак яфраклылар								
Өстенлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	11	11			33	44
		мең куб.метр	0,8	0,8			0,8	1,6
Өстенлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	16	16			9	25
		мең куб.метр	4,2	4,2			0,2	4,4
Өстенлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	68	51	17		13	81
		мең куб.метр	10,2	9,7	0,5		0,3	10,5
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	95	78	17		55	150
		мең куб.метр	15,2	14,7	0,5		1,3	16,5
Киш. урманчылыгы буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	105	80	25		73	178
		мең куб.метр	15,9	14,9	1,0		1,7	17,6
Юхмачы кишәрлеге урманчылыгы								
Каты яфраклы								
Өстенлек итүче токым – Өрәңге								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар					14	14
		мең куб.метр					0,6	0,6
Жәмгысе каты яфраклылар								
1	Урманчылык таләпләре буенча	гектар					14	14
		мең					0,6	0,6

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәм-леге	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү		Ава-рияле агач-ларны жыеш-тыру	Матди кыйм-мәткә әйлән-дереп булмый торган агач-ларны жыеш-тыру	Жәм-гысе	
			Бар-лыгы	Шул исәптән				
				Тоташ				Сайланма
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	ачыкланган фонд	куб.ме тр						
Йомшак яфраклылар								
Өстенлек итүче токым – Каен								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	25	25			51	76
		мең куб.ме тр	3,7	3,7			2,1	5,8
Өстенлек итүче токым – Усак								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	4	4			24	28
		мең куб.ме тр	0,8	0,8			1,1	1,9
Өстенлек итүче токым – товарлык Юкә								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	1	1			42	43
		мең куб.ме тр	0,1	0,1			2,0	2,1
Жәмгысе йомшак яфраклы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	30	30			117	147
		мең куб.ме тр	4,6	4,6			5,2	9,8
Киш. урманчылыгы буенча барлыгы								
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	30	30			131	161
		мең куб.ме тр	4,6	4,6			5,8	10,4

Искәрмә: Санитар-савыктыру чараларының күләменә урман авырулары буенча тикшерүләр акты нигезендә үзгәрешләр кертелә («Урманнарны зарарлы организмнардан яклауны жайга салуны камилләштерү өлешендә Россия Федерациясе Урман кодексына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 30 декабрендәге 455 номерлы федераль закон буенча).

Урманны яклау буенча чаралар күләме корткычларның яңа чыганаclarы һәм урман авырулары барлыкка килүгә бәйле рәвештә һәм утыртмаларның санитар торышы үзгәрүгә карап үзгәртелергә тиеш.

УАТ нәтижеләре профилактика чараларын планлаштыру нигезе булып тора. Профилактика чараларын планлаштыру нәтижеләре урман хужалыгы регламентларында һәм урманнарны үзләштерү проектларында чагылдырыла.

Зарарлы организмнар таралуны кисәтү буенча профилактика һәм башка төрле чараларның параметрлары

Чараның аталышы	Үлчәү берәмлекләре	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1. Профилактик				
1.1. Урман хужалыгы				
1. Бер мәртәбәгә исәпләгәндә питомникларга сибү (серкәләндерү)	гектар	75	10	7,5
1.2. Биотехник				
1. Оялыктар эзерләү	данә/мең гектар	370/370	10	37/37
2. Оялыктарны төзәтү	данә/мең гектар	370/370	10	37/37
3. Атрактант тозақлар куллану	данә	1000	10	100 (Зарурлык булуга карап)
4. Кырмыскалыкларны киртәләп алу	данә	200	10	20 (бер кишәрлек урманчылыгына 5 данә)
5. Кырмыскалыкларның урынын алмаштыру (күчерү)	оя	зарурлыкка карап		
2. Башка чаралар				
1. Яклау почмаклары булдыру һәм карап тоту	данә	1	10	1
2. Корткыч һәм авыру чыганаклары барлыкка килүне күзәтеп тору	мең гектар	37,5	10	37,5
3. Халык белән, агач эзерләүчеләр белән әңгәмәләр кору, лекцияләр уздыру	әңгәмә	40	10	4
4. Аншлаптар һәм плакатлар урнаштыру һәм элү	данә	Зарурлыкка карап		

Зарарлы организмнарның чыганакларын юкка чыгару чараларының параметрлары

Чараның аталышы	Үлчәү берәмлекләре	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1. Урман патологиясе буенча тикшеренү	гектар	8000	10	800
2. Жир өслегендә юк итү чаралары	гектар	зарарлану чыганаклары барлыкка килүгә карап		
3. Туфрак казу	чокыр	зарурлыкка карап		

2.17.3. Урманнарны торгызуга карата таләпләр

Киселгән, һәлак булган, зарар күргән урманнар торгызылырга тиешле.

РФ Урман кодексының 61 статьясының 2 пункты нигезендә урманнарны торгызу түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) урман орлыкчылыгы;
- 2) урман торгызу;
- 3) урманнарны тәрбия кылу;

4) урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман урнашкан жирләргә кертү.

Урман орлыкчылыгы 149-ФЗ номерлы федераль закон һәм РФ Урман кодексының 65 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу РФ Урман кодексының 61, 62 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 4 декабрдәге 1014 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны торгызу кагыйдәләре (алга таба – Урманнарны торгызу кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны үрчетү РФ Урман кодексының 63 статьясы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының 2020 елның 30 июлдәге 541 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны үрчетү кагыйдәләре (алга таба – Урманнарны үрчетү кагыйдәләре) нигезендә башкарыла. Урманчылыкта төп урман барлыкка китерүче токымнар булып гади нарат, Европа чыршысы, Себер карагае, сабакчалы имән, вак яфраклы юкә, иенке каен, гади усак, корычагач, өрәңге, тирәк тора

Урманнарны карау РФ Урман кодексының 64 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлдәге 534 номерлы боерыгы (алга таба - Урманнарны карау кагыйдәләре) белән регламентлана.

Урманнарны карау эшләре урманнарны урман кишәрлегенә аренда шартнамәсе, урман кишәрлегеннән даими (вакыты чикләнми) файдалану хокукы яки урман кишәрлегеннән түләүсез нигездә файдалану хокукы нигезендә файдаланучы затлар тарафыннан яки дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренә РФ Урман кодексының 81-84 статьяларында, РФ

Урман кодексының 19 статьясында билгелэнгән вәкаләтләрә чикләрендә (алга таба – дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары) гамәлгә ашырылырга тиеш.

Урманнарны тәрбия кылу эшләрә Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләренә туры китереп, чара төрләрә буенча Россия Федерациясе субъектларының урман планнарында, урманчылыкларның (урман паркларының) урман хужалыгы регламентларында, урманнарны үзләштерү проектларында күрсәтелгән күләмнәрдә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны карап тоту чараларына урман утыртмаларын тәрбия кылу максатларында уздырыла торган кисүләр; агроурман-меолиоратив чаралар; бүтән чаралар, шул исәптән урман утыртмаларын яңарту; урман утыртмаларының формасын үзгәртү; урман утыртмаларын реконструкцияләү; урманнарны урманчылык-урман яклау буенча тәрбияләү; урманның яңарышын, шытымнарын һәм утыртмаларның башка кыйммәтле компонентларын (тәрбия объектларын) карау; урманнарны рекреацион-ландшафт тәрбияләү; урманнарны тәрбия кылуның ярдәмче төрләрә; урманнарны карауның махсус төрләрә керә.

Урманнарны карау чаралары эксплуатация урманнарының максатчан билгеләнешен, яклаучы урманнарның һәм махсус якланучы урман кишәрлекләренә категорияләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Эксплуатация урманнарында урманнарны тәрбия кылу чаралары урманнарның продуктлылыгын арттыруга, югары сыйфатлы агач материалы һәм агач булмаган урман ресурслары алуға юнәлдерелгән.

Эксплуатация урманнарында ясалма һәм табигый барлыкка килгән, агач материалына ихтыяж зур булган максатчан агач токымнарына карата тәрбияви чаралар башкарыла. Максатчан агач токымнары Россия Федерациясе субъектының урман планында агач материалын житештерү структурасына һәм аңа булган ихтыяжга ясалган анализ нигезендә билгеләнергә тиеш.

Яклаучы урманнарда һәм махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урманнарны карау чаралары тирәлек урманнарның хасил итүче, су саклаучы, яклаучы, санитар-гигиена, савыктыру һәм файдалы функцияләрен саклауга һәм торгызуға юнәлдерелгән.

Яклаучы урманнар һәм урманнарның махсус якланучы кишәрлекләре өчен максатчан токымлы агачлар булып яклаучы урманнарның һәм махсус яклана торган урман кишәрлекләренә максатчан билгеләнешенә җавап бирә торган агач токымнары санала.

Урманнарны карау буенча уздырылган чараларның сыйфатлылыгын һәм нәтижелелеген бәяләү дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары тарафыннан, Россия Табигать министрлыгының 2016 елның 27 июнендәге 367 номерлы боерыгы белән расланган Диләнкеләрне карау тәртибенә туры китереп, диләнке эшләрә тәмамланганнан соң диләнкеләрне караганда, Россия Табигать министрлыгының «Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматларны кертүгә һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, формасын һәм аларны эзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрәндәге 496 номерлы боерыгы белән расланган тәртиптә дәүләт урман реестрына мәгълүмат керткәндә һәм аны үзгәрткәндә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары биләгән жирләргә кертү РФ Урман кодексының 64.1 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмалары вәкаләтле федераль башкарма хакимияте билгеләгән критерияләргә һәм таләпләргә җавап биргән очракта, урманнарны торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары били торган жирләргә кертү дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларына ярашлы рәвештә билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урман торгызу өчен билгеләнгән жирләрне урман утыртмалары били торган жирләргә кертү тәртибе һәм тиешле акт формасы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карауга бәйлә булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары 24 нче таблицада китерелә.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карау буенча тәрбия кылуга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары

Урманнарны тәрбия кылу төрләре аталышы	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хужалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	
								Гомуми	1 га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Яшь агачлар арасында урманнарны карау буенча кисүләргә уздыру				333	6410		54	1055	20
Шул исәптән									
Яктылык кертү өчен кисү	Базарлы Матак	Ылыслы	Чыршы	13	60	5	3	12	4
		Жәмгысә ылыслы		13	60		3	12	4
		Каты яфраклы	Биек кәүсәле имән	13	30	5	3	6	2
		Каты яфр. жәмгысә		13	30		3	6	2
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысә			26	90		6	18	3
	Чернореченск	Ылыслы	Чыршы	9	30	5	2	6	3
		Жәмгысә ылыслы		9	30		2	6	3
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысә			9	30		2	6	3
	Чуаш Кичүе	Ылыслы	Нарат	18	90	5	4	18	5
		Жәмгысә ылыслы		18	90		4	18	5
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысә			18	90		4	18	5
Урманчылык буенча яктылык кертү өчен кисү, жәмгысә				53	210		12	48	4
Кирәкмәгән үсемлекләрне кисү	Базарлы Матак	Ылыслы	Нарат	1	10	10	-	1	14
		->-	Чыршы	7	110	8	1	14	16

Урманнарны тәрбия кылу төрләрә аталышы	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хужалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	
								Гомуми	1 га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		Жәмгысе ылыслы		8	120		1	15	15
		Каты яфраклы	Биек кәүсәле имән	40	560	5	8	112	14
		-//-	Өрәңге	6	110	5	1	22	20
		Жәмгысе каты яфраклы		46	670		9	134	15
		йомшак яфраклы	усак	14	520	5	3	104	37
		-//-	Юкә	8	190	5	1	35	24
		Жәмгысе йом. яфр.		22	710		4	139	32
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			76	1500		14	288	20
	Чернореченск	Ылыслы	Нарат	115	2380	10	12	238	21
		Жәмгысе ылыслы		115	2380		12	238	21
		Каты яфраклы	Биек кәүсәле имән	7	90	5	1	18	13
		Каты яфр. жәмгысе		7	90		1	18	13
		йомшак яфраклы	усак	1	30	5	-	6	27
		Жәмгысе йом. яфр.		1	30		-	6	27
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			123	2500		13	262	20
	Чуаш Кичүе	Ылыслы	Нарат	30	820	10	3	82	27
		-//-	Чыршы	-	10	8	-	1	20
		Жәмгысе ылыслы		30	830		3	83	27
		йомшак яфраклы	каен	1	20	5	-	4	30
		-//-	усак	3	10	5	1	2	3
		-//-	Юкә	8	190	5	2	38	24
		Жәмгысе йомшак яфраклы		12	220		3	44	18

Урманнарны тәрбия кылу төрлөрә аталышы	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хужалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	Кабатлану чоры, ел	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас, куб.метр	
								Гомуми	1 га
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			42	1050		6	127	25
	Юхмачы	Ылыслы	Нарат	15	410	10	2	41	27
		-//-	Чыршы	4	80	8	1	10	20
		Жәмгысе ылыслы		19	490		3	51	26
		йомшак яфраклы	усак	5	60	5	1	12	12
		-//-	Тирәк	15	600	3	5	200	40
		Жәмгысе йомшак яфраклы		20	660		6	212	33
	Кишәрлек урманчылыгы буенча жәмгысе			39	1150		9	263	29
Урманчылык буенча кирәкмәгән үсемлекләрне кисү, жәмгысе				280	6200		42	940	22

Урман үскән шартларның типларын, бонитет классларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклығын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимының нормативлары Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләрендә билгеләнгән.

1. Кисүләренң максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0 тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисүләренң ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Технологик коридорларны (запасы буенча 5-7 процентка) кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

Урманнарны торгызу һәм үрчетү буенча чаралар үткөрү таләп ителгән майданнар күләме 25 нче таблицада күрсәтелә.

25 нче таблица

Урман торгызу һәм урман үрчетү буенча чараларның нормативлары һәм параметрлары

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү дилән-келәре	Урман үрчетү	Майданы, гектар	
	һәлак булган утыртмалар	Кисел-гән урыннар	Алан-лыклар һәм буш урыннар	Жәм-гысе			Бар-лыгы	Ел саен башкарыла торган күләм
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Урманчылык буенча барлыгы								
Урман торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы:	10	69	94	173	4760	12	4945	495
шул исәптән яшь төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	1	35	36	140	-	176	18
Каты яфраклы	-	-	11	11	30	3	44	4
Йомшак яфраклылар	10	68	48	126	4590	9	4725	473
шул исәптән түбәндәге ысуллар белән:								
ясалма (урман культуралары булдыру) – барлыгы:	6	11	68	85	223	12	320	32
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Блыслы	4	8	48	60	157	7	224	22

Мәйданы, гектар

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү дилән-келәре	Урман үрчетү	Барлыгы	Ел саен башкарылган торган күләм
	һәлак булган утыртмалар	Киселгән урыннар	Аланлыклар һәм буш урыннар	Жәмгысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Каты яфраклы	2	3	20	25	66	3	94	10
Йомшак яфраклылар	-	-	-	-	-	2	2	-
Табигый урман торгызу	4	58	26	88	4537	-	4625	463
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	3	3	113	-	116	12
Каты яфраклы	-	-	-	-	19	-	19	2
Йомшак яфраклылар	4	58	23	85	4415	-	4500	450
шул исәптән:								
шытым саклау	-	-	-	-	129	-	129	13
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	-	-	110	-	110	11
Каты яфраклы	-	-	-	-	19	-	19	2
Минераллаштыру	-	-	3	3	3	-	6	1
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	3	3	3	-	6	1
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
табигать процесслары нәтижәсендә урманнарның табигый торгызылуы	4	58	23	85	4405	-	4490	449
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Йомшак яфраклылар	4	58	23	85	4405	-	4490	449
Урман үрчетүгә мохтаж жирләр	-	-	-	-	-	12	12	1
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча:								
Базарлы Матак кишәрлеге урманчылыгы								
Урман торгызуга мохтаж урыннар, барлыгы:	-	14	11	25	490	12	527	53
шул исәптән яшь төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	-	-	-	-	-	-
Каты яфраклы	-	-	5	5	30	3	38	4
Йомшак яфраклылар	-	14	6	20	460	9	489	49
шул исәптән түбәндәге ысуллар белән:								
ясалма (урман культуралары булдыру) – барлыгы:	-	5	7	12	30	12	54	6

Күрсәткечләр	Урман үсемлекләре капламаган жирләр				Алдагы чорда тоташ кисү дилән-келәре	Урман үрчетү	Мәйданы, гектар	
	Һәлак булган утырт-малар	Кисел-гән урыннар	Алан-лыклар һәм буш урыннар	Жәмгысе			Барлыгы	Ел саен башкарыла торган күләм
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Блыслы	-	-	3	3	17	-	20	2
Каты яфраклы	-	-	3	3	36	-	39	4
Йомшак яфраклылар	-	-	-	-	-	-	-	-
Табигый урман торгызу, барлыгы:	2	-	-	2	1897	-	1899	190
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	-	-	33	-	33	3
Каты яфраклы	-	-	-	-	19	-	19	2
Йомшак яфраклылар	2	-	-	2	1855	-	1857	186
шул исәптән:								
шытым саклау	-	-	-	-	52	-	52	5
Шулардан ток. төркемнәре буенча:								
Блыслы	-	-	-	-	33	-	33	3
Каты яфраклы	-	-	-	-	19	-	19	2
Минераллаштыру	-	-	-	-	-	-	-	-
Алардан: ылыслы	-	-	-	-	-	-	-	-
Каты яфраклы	-	-	-	-	-	-	-	-
Табиғат процесслары нәтижәсендә урманнарның табигый торгызылуы, шулардан:	2	-	-	2	1845	-	1847	185
Йомшак яфраклылар	2	-	-	2	1845	-	1847	185
Урман үрчетүгә мохтаж жирләр	-	-	-	-	-	-	-	-

Искәрмә: Тоташ кисүләр буенча ел саен файдалануга рөхсәт ителә торган диләнке күләме үзләштерелмәгән очракта, урманнарны торгызу эшләренә күләмә үзгәртелергә мөмкин.

Урман культураларын булдыру технологиясе туфрак-типология шартларга бәйле. Технологияләр нигезе сыйфатында Урманчылык һәм урман хужалыгын механикалаштыру буенча Бөтенроссия фәнни-тикшеренү институты тарафыннан эшләнган урман торгызу буенча хисап-технологик карталар киңәш ителә.

Урман ағач токимнарының утырту материалына һәм урманнарны ясалма һәм катнаш торгызганда булдырылган, мәйданнары урман үсемлекләре белән капланган жирләргә кертелә торган яшь ағачлар сыйфатына карата белдерелә торган критерияләр һәм таләпләр Урманнарны торгызу кагыйдәләре белән регламентлана.

Урманнарны торгызу кагыйдәләренә 12 пункты нигезендә урманнарны

торгызганда утыртылган, майданнары урман урнашкан жирлэргэ кертелергэ тиешле, Урманнарны торгызуга кагыйдэлэрнең 1-40 кушымталарына кертелмэгән урман ағач токымы үсентелэрнең карата критерийлар һәм таләпләр урманчылыкларның урман хужалыгы регламентларында билгеләнә.

26 нчы таблица

Әлки урманчылыгы урманнары урнашкан жирлэргэ кертелергэ тиешле майданнардагы урман ағач токымының утырту материалына һәм үсентелэрнең карата критерийлар һәм таләпләр

Урман ағач токымы атамасы	Утырту материалына таләпләр			Майданнары урманнар урнашкан жирлэргэ кертелергэ тиешле яшь үсентелэргэ карата таләпләр һәм критерийлар		
	Яше, кимендә, ел	Тамыр башланган жирдә уртача кәүсә диаметры, кимендә, миллиметр	Кәүсәнең уртача озынлыгы, кимендә, см	Яше, кимендә, ел	Төп токым ағачлары саны, кимендә, 1 гектарга мең данә	Төп токым ағачларының уртача биеклеге, кимендә, м
Өрәңге	1-2	4,0	15	7	1,5	0,9
Вак яфраклы юкә	2	2,5	20	5	2,0	1,7
Гади усак	2	2,5	20	4	2,5	2,0
Тирәк	1	3,0	15	4	1,0	2,5
Корычагач	2	2,0	12	6	2,0	1,7

2.18. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләплэрнең үзенчәлекләре

РФ Табигать ресурслары министрлыгының «Россия Федерациясендә урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясе Урманлы районнар исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы нигезендә Урманчылыкның барча территориясе Россия Федерациясенә Европа өлешендәге Урман-дала зонасы Урман-дала районында урнашкан.

Урман хужалыгы регламентының әлегә бүлегендә китерелгән нормативлар Россия Федерациясенә Европа өлешендәге Урман-дала зонасы Урман-дала районына туры килә.

3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чиклэмэлэр

3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрлөрө буенча чиклэмэлэр

Урманнарны максатчан билгеләнеш төрлөрө һәм яклаучы урман категорияләре буенча чикләүләр 27 нче таблицада китерелә.

27 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрлөрө буенча чиклэмэлэр

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Яклагыч урманнар	Яклагыч урманнарда тоташ кисүләрне уздыру элегә Кодексның 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очракларда һәм сайланма кисүләр үзлөрөнөң тирәлек хасил итә, су саклый торган, санитар-гигиеник, савыктыру һәм башка төрле функцияләрен югалта башлаган урман утыртмаларын яклагыч урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар башкара торган файдалы вазыйфаларны саклауны тәмин итә торган урман утыртмаларына алмаштыруны тәмин итмәгән очракларда гамәлгә ашырыла, әгәр элегә Кодекста башкача билгеләнмәсә.
2.	су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Тыела: 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) авыл хужалыгы алып бару, умартачылык һәм печән чабудан гайре; 3) урман плантацияләре төзү һәм алардан файдалану; 4) чыбыклы объектлар, гидротехника корылмалары һәм нефть һәм табигый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан кала, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану.
3.	Табигый һәм башка төр объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнар	
	а) яклагыч урман полосаларында урнашкан урманнар (тимер юл транспорты турында Россия Федерациясе законнары, автомобиль юллары турында һәм юл эшчәнлегенә турында законнар нигезендә билгеләнгән тимер юлларга бүлеп бирелгән полосалар чикләрендә һәм автомобиль юлларының юл буе полосаларында урнашкан урманнар)	Тыела: 1) техник регламентта каралганнан кичрәк итеп чыбыклы корылмалар ясау; 2) урман түшәмәсен белән мүк жыю һәм эзерләү.

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
	б) урман паркы зоналарында урнашкан урманнар (урман фонды жирләрендә һәм халыкның ялын оештыру, санитария-гигиена, савыктыру функцияләрен һәм табигый ландшафтларның эстетик кыйммәтен саклау максатларында кулланыла торган башка категория жирләрендә урнашкан урманнар)	Тыела: 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру; 3) авыл хужалыгы алып бару; 4) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 5) капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану, чыбыклы объектлар һәм гидротехника корылмаларыннан тыш
	в) яшел зоналарда урнашкан урманнар (халыкны табигый һәм техноген чыгышның тискәре күренешләре йогынтысыннан яклауны тәмин итү, әйләнә-тирә мохитне саклау һәм торгызу максатларында бүлеп бирелә торган урман фонды жирләрендә һәм башка категория жирләрендә урнашкан урманнар)	Тыела: 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хужалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру, эгәр күрсәтелгән эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру урман утыртмаларын кисүне үткәргүгә яисә аучылык инфраструктурасы объектларын булдыруга китермәсә; 3) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 4) авыл хужалыгын алып бару, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында коймалар кую; 5) капитал төзелеш объектлары төзү һәм алардан файдалану, гидротехника корылмаларыннан, элемтә чыбыкларынан, электр үткәреү чыбыкларынан, жир асты торбаүткәргечләреннән гайре
4.	Кыйммәтле урманнар	Чыбыклы объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан кала, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану тыела. Су объектлары буйларында урнашкан яклагыч урман полосаларында чыбыклы объектлардан, гидротехника корылмаларыннан һәм нефть һәм табигый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан кала, капитал төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану тыела. Чикләвекле-кәсепчелек зоналарында урнашкан урманнарда агач материалы эзерләү тыела
5.	Эксплуатация урманнары	Урманнардан файдалануның барлык төрләре дә рөхсәт ителә

3.2. Махсус якланучы урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр

Махсус саклана торган урманнарның хокукый режимы РФ Урман кодексының 119 статьясы белән регламентлана.

Махсус яклана торган урман кишәрлекләрендә аларның максатчан билгеләнеше белән файдалы үзлекләренә ярашмаган эшчәнлекне гамәлгә ашыру тыела.

Махсус яклана торган урман кишәрлекләре төрләре буенча чикләмәләр 28 нче таблицادا күрсәтелә.

Махсус яклана торган урман кишэрлеге төрлөре буенча чиклэмэләр

Т/с	Махсус яклана торган урман кишэрлекләре төрлөре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр	
1	2	3	
1.	Су объектлары, чокыр сөзөкләкләрендә урнашкан ярсаклагыч, туфраксаклагыч урман кишэрлекләре	<p>Махсус яклана торган урман кишэрлекләрендә, РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендә күрсәтелгәннәрдән тыш, түбәндәгеләр тыела:</p> <p>1) РФ Урман кодексының 17 статьясының 4 өлешендә, 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очрактардан тыш, урман утыртмаларына тоташ кисүләр үткөрү;</p> <p>2) авыл хужалыгы алып бару, умартачылык һәм печән чабудан гайре;</p> <p>3) капитал төзелеш объектлары урнаштыру, чыбыклы объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан тыш.</p> <p>3. Махсус яклана торган урман кишэрлекләрендә сайланма кисүләр уздыру фәкать һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисү максатларында гына уздырыла.</p>	
2.	Урмансыз киңлекләр белән чиктәш булып торучы урман кырыйлары		
3.	Урман-орлык плантацияләре, даими урман-орлык кишэрлекләре һәм урман орлыкчылыгының башка объектлары		
4.	Реликт һәм эндемик үсемлекләре булган урман кишэрлекләре		
5.	Сирәк һәм югалу куркынычы янаган кыргый жәнлекләрнең яшәү урыннары		
6.	Махсус якланучы башка урман кишэрлекләре		
7.	Тьюлы урман кишэрлекләре		<p>Тьюлы урман кишэрлекләрендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>1) урман утыртмаларын кисү;</p> <p>2) урманнарны саклау һәм яклау өчен, шул исәптән фәнни максатларда агулы химия препаратлары куллану;</p> <p>3) авыл хужалыгы алып бару;</p> <p>4) файдалы казылмалар эзләнү һәм чыгару;</p> <p>5) капитал төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү</p>

Искәрмә: Махсус якланучы урман кишэрлекләре урнашкан жир һәм аларның майданы урманнар коруны проектлаганда күрсәтелә.

3.3. Урманнардан файдалану төрлөрө буенча чикләмэләр

Урманнардан файдалану төрлөрө буенча чикләмэләр түбәндәге таблицада китерелде.

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрлөрө	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1	Агач эзерләү	<p>Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменнән (рөхсәт ителгән агач алу күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләрнең яшен бозып агач эзерләү рөхсәт ителми (РФ Урман кодексының 29 статьясының 4 өлеше). Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерыгы белән расланган Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыкларда агач материалы эзерләү кагыйдәләре һәм агач материалы эзерләү үзенчәлекләренең 12 пункты нигезендә:</p> <p>а) елга һәм чишмә үзәннәрен сөйрәмә жир трассалары һәм урман юллары сыйфатында куллану рөхсәт ителми;</p> <p>б) диләнкедән читтә урман утыртмаларын, үсемчелек катламын һәм туфрактарны зарарлау, урманнарны сәнәгать һәм башка төрлө калдыктар белән чүпләү рөхсәт ителми;</p> <p>в) юлларны, күперләрне һәм ызаннарны, шулай ук киптерүче челтәрне, юл, гидромелиоратив һәм башка корылмаларны, су агымнарын, чишмәләрне, елгаларны саклау мөһим;</p> <p>г) аударылыган һәм асылынып төшкән, киселгән агачларны (киселгән һәм диләнкедә калдырылган агачларны исәпкә алып) калдыру, сакланьрга тиешле яшь шытымны зарарлау яисә һәлак итү тыела;</p> <p>д) чиктәш булып торучы, кварталлардагы, диләнкеләрдәге һәм башка баганаларны һәм тамгаларны юк итү тыела;</p> <p>е) кисү өчен билгеләнмәгән һәм Агач материалы эзерләү кагыйдәләре һәм Россия Федерациясе урман законнары нигезендә сакланьрга тиешле, шул исәптән орлык бирүче агачларны һәм плюс агачларын кисү һәм аларга зыян китерү тыела;</p> <p>ж) рөхсәт ителгән вакыты (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) тәмамлангач агач эзерләү, шулай ук файдалану хокукы туктатылгач яисә тәмамлангач агач эзерләү рөхсәт ителми;</p> <p>з) билгеләнгән вакытына (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) алып чыгылмаган агачны диләнкедә калдыру рөхсәт ителми;</p> <p>и) диләнке ясауның технологик картасында каралмаган урыннарда агач чыгару, тарттыру рөхсәт ителми;</p> <p>к) диләнкене киселгән агач калдыктарыннан чистарту эшләрен үтәмәү яисә үз вакытында үтәмәү рөхсәт ителми;</p> <p>л) сөйрәмә жирләрдән һәм төяү майданнарыннан кала, туфрактарны өскә ундырышылы катламын юк итү рөхсәт ителми.</p> <p>Диләнкеләрдә агач материалы эзерләгәндә яшәргә яраклы, аларның табигый ареалы чикләрендә үсеп китүче (әгәр дә тиешле агач токымының урманнар составындагы майданы өлеше урманчылык майданының 1 процентыннан артып китмәсә) кыйммәтле агач токымнарын (имән, бук, корычагач, эрбет, юкә,</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		күг, элмә, кара зирек, чәчә торган каштан) кисү рөхсәт ителми. Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән зат төрләре сакланьрга тиешле. Агач материалы эзерлэгәндә урман утыртмалары агачлары составында өч һәм аннан да күбрәк берәмлектә эрбет булган, өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү рөхсәт ителми
2.	Чәер эзерләү	Түбәндәгеләргә кирт салу тыела: а) юкка чыгарганчыга кадәр зарарлы организм чыганакларында урнашкан урман утыртмаларына; б) урман янғыннары, зарарлы организмнар һәм башка тискәре факторлар нәтижәсендә зарарланган һәм зәгыйфьләнгән урман утыртмаларына; в) Россия Федерациясе законнары нигезендә агач эзерләү максатында өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын тоташ яки сайланма кисүләр рөхсәт ителмәгән урманнардагы урман утыртмаларына; г) даими урман-орлык кишәрлекләрендә, урман-орлык плантацияләрендә, генетика резервацияләрендә урнашкан урман утыртмаларына, шулай ук плюс агачларына, орлыклыкларга, орлык чәчәкләренә һәм полосаларына (Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 9 ноябрәндәге 911 номерлы боерыгы белән расланган Чәер эзерләү кагыйдәләренең 7 пункты).
3.	Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыеп алу	Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу өчен үсемлекләренә түбәндәге төрләрен куллану тыела: - Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгәннәрне; - наркотик матдәләр дип таныла торганнарны; - агачын эзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токымнары) исемлегенә кертелгәннәрне. Агач булмаган урман ресурслары эзерләү һәм жыеп алу чикләнергә яки радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә тыелырга мөмкин. Россия Табигать ресурслары министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерыгы белән расланган Агач булмаган урман ресурсларын эзерләү һәм жыю кагыйдәләре нигезендә: - эрозиягә каршы урманнарда; су объектлары, чокыр авышлыклары буйларында урнашкан ярсаклагыч һәм туфраксаклагыч урман кишәрлекләрендә, фәнни яисә тарихи эһемияткә ия урманнарда, шулай ук тулылыгы 0,8-1,0 тигез булган яшь агачларда һәм йомылмаган урман культураларында түмәр сагызын эзерләү рөхсәт ителми (13 пункт); - агачларны туз эзерләү өчен кисү тыела (14 пункт); - табигый һәм башка объектларны яклау функцияләрен башкаручы урманнарда, су саклау зоналарында урнашкан урманнарда кыйммәтле урманнарда түшәмәләренә жыю тыела (21 пункт)
4.	Азык-төлек урман ресурслары эзерләү һәм дару үләннәре жыю	Төрләре Кызыл китапка, Татарстан Республикасы кызыл китабына кертелгән яки наркотик матдәләр булып саналган гөмбәләренә һәм кыргый үсүче үсемлекләренә эзерләү һәм жыеп алу рөхсәт ителми.

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		урман фонды жириләреннән файдалану тыела. (Россия Табигать министрлығының 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерыгының 19 пункты).
7.	Фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру	Урманнарны фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлегенә өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу; б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның чикләрендәге территорияләргә төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү; в) тапшырылган урман кишәрлегенә майданнарын һәм аннан читтәге территорияләргә химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату (Россия Табигать министрлығының 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләренең 9 пункты). Агулы химик препаратлар куллану тыела (РФ Урман кодексының 112 статьясының 4 өлеше, 113 статьясының 1 өлеше, 114 статьясының 2 өлешенең 1 пункты, 4 өлешенең 1 пункты).
8.	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә табигый ландшафтлар, хайваннар дөньясы объектлары, су объектлары саклануыга тиеш (РФ Урман кодексының 41 статьясындагы 3 өлеше). Россия Табигать министрлығының 2020 елның 9 ноябрәндәге 908 номерлы боерыгы белән расланган Рекреация эшчәнлеген башкару өчен урманнардан файдалану кагыйдәләре нигезендә: - рекреацияләү эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану эйләнә-тирә мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә зыян китерми торган ысуллар ярдәмендә башкарыла (6 пункт); - капитал булмаган төзелмәләр һәм корылмалар урнаштыру, барыннан да элек, агачлар һәм куаклар биләми торган кишәрлекләрдә рөхсәт ителә (5 пункт)
9.	Урман плантацияләре утырту һәм аларны эксплуатацияләү	Плантация ясау максатларында түбәндәгеләрне файдалану рөхсәт ителми: а) су саклау зоналарында урнашкан урманнарны; б) табигый һәм башка объектларны саклау функцияләрен башкаручы урманнарны; в) кыйммәтле урманнарны; г) махсус яклана торган урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны.
10.	Жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	Россия Табигать министрлығының 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә: - жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды жириләре составындагы урмансыз жириләр, шулай ук урманга әверелмәгән диләнкеләр, аланнарны һәм аларга урман культураларын утыртканчы урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман үсемлекләре белән капланмаган жириләр;

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		<p>рекультивацияләнергә тиешле (эшләнелгән торфлыклар һ.б.) (11 пункт) жирләр файдаланыла.</p> <p>- жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен – үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин (12 пункт);</p> <p>- РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләреннән жимешле, жиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану тыела</p>
11.	Урман питомникларын булдыру һәм аларны эксплуатацияләү	<p>Урман питомниклары булдыру һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләре башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан билгеләнә.</p> <p>Урман питомниклары төзү һәм аларны файдалану, әгәр мондый эшчәнлек аларның хокукый режимына каршы килмәсә, урман фонды жирләрендә һәм башка категория жирләрдә рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 39.1 статьясы).</p> <p>Урман питомникларында кәлшәләр, үсентеләр үстерү өчен яхшыртылган һәм сортлы урман үсемлекләре кулланыла, әгәр мондый орлыклар юк икән, урман үсемлекләренең нормаль орлыклары кулланыла.</p> <p>Россия Федерациясе Кызыл китабына, Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләрен урман утыртмаларының утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә тыела.</p>
12.	Жир асты байлыктарын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару	<p>Яшел зоналарда һәм урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда файдалы казылма ятмаларын эшкәртү тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешенең 4 пункты, 4 өлешенең 1 пункты).</p> <p>Жир асты байлыктарын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару максатында урманнарда файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:</p> <p>а) бульдозер ярдәмендә агачлар аудару һәм урман кишәрлекләрен агач үсемлекләреннән чистарту, чик буе полсаларын һәм урман авызларын агач калдыклары белән чүпләү, урман авызындагы агач кәүсәләрен һәм скелет тамырларын зарарлау, жәйге чорда яңа киселгән агачларны махсус чараларсыз гына урманда саклау;</p> <p>б) урман утыртмаларын суга батыру һәм озак итеп су бастыру;</p> <p>в) бирелгән урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларын, үсемлекләр капламын һәм туфракны зарарлау;</p> <p>г) урманнарны житештерү һәм куллану калдыклары белән чүпләү;</p> <p>д) бирелгән урман кишәрлеге майданын һәм аның чикләрендәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату;</p> <p>е) урманнарда файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләрдән тыш, ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча, шул исәптән</p>

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		билгеләнмәгән, башка механизмнар буенча транспорт чаралары һәм башка механизмнар йөрү (Урманнардан жир асты байлыklarын геологик өйрәнү, разведкалау һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләре һәм жир асты байлыklarын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру, разведкалау һәм файдалы казылмаларны чыгару өчен урманнардан урман кишәрлеге бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә файдалану очраklары исемлегенең 18 пункты)
13.	Сусаклагычлар һәм бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, диңгез портлары, диңгез терминаллары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү	Тыюлыклы урман кишәрлекләрендә сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары һәм махсуслаштырылган портлар төзү һәм эксплуатацияләү тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендәге 5 пункты)
14.	Чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору, алардан файдалану	Урманнарны чыбыклы объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) аларда урманнардан файдалану гамәлгә ашырыла торган һәм чыбыклы объектларның саклау зоналарындагы жирләрдән читтәге урман утыртмаларына, үсемлек капламына һәм туфракка зыян китерү; б) урманнардан, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чарыннан, агач калдыкларыннан файдаланучы жирләргә якин территорияләрне чүпләү; в) урманнардан һәм жирләргә якин территорияләрдән файдалану гамәлгә ашырыла торган; урманнардан химик һәм радиоактив матдәләр белән файдалану гамәлгә ашырыла торган жирләрне пычрату; г) транспорт чараларын һәм башка механизмнарны ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча йөртү (Урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан чыбыклы объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очраklары исемлегенең 15 пункты). Урман паркы зоналарында урманнарда чыбыклар объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм алардан файдалану максатларында урманнардан файдалану тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 5 пункты).
15.	Агач һәм башка урман ресурслары эшкәртү	Яклагыч урманнарда, шулай ук махсус якланучы урман кишәрлекләрендә урман эшкәртү инфраструктурасы ясау тыела (РФ Урман кодексының 14 статьясындагы 2 өлеше). Урманнарны агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдаланганда түбәндәге очраklар булдырылмаска тиеш: - РФ Урман кодексының 60.13 статьясы нигезендә урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив матдәләр) һәм урманнарга башка тискәре йогынты ясау; - РФ Урман кодексының 53.5 статьясы нигезендә урманнарда

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		янгын һәм санитар куркынычсызлык тәэмин итү максатларында транспорт чаралары белән үтеп керү; (Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 495 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы һәм башка урман ресурсларын эшкәртү өчен урманнардан файдалану кагыйдәләренең 6 пункты)
16.	Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру	Дини эшчәнлек башкарганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу; б) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә өске һәм туфрак эче сулары агып төшүне бозарлык, урман кишәрлекләрен су бастырырлык яисә сазландырырлык итеп эшләр башкару һәм корылмалар төзү; в) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның янындагы территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, башка калдыклар белән чүпләү; г) ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда үтеп керү

Гамәлдәге урман орлыкчылык объектларының нормативлары һәм параметрлары әлеге урман хужалыгы регламентында әзерләнми, урман орлыкчылык объектлары турында белешмәләр ел саен Россия Табигать министрлыгының «Дәүләт урман реестрын алып бару формаларын раслау турында» 2016 елның 06 октябрдәге 514 номерлы боерыгы белән расланган 14-ГЛР формасы буенча яңартыла.